

20 ROKOV VOJENSKEJ POLÍCIE

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 3 / MAREC 2011

Vojenská polícia slúži 20 rokov

Zostane v priamej podriadenosti ministra obrany, tak ako je to od roku 2005, alebo sa vráti späť do podriadenosti náčelníka Generálneho štábu OS SR? Na túto otázku ešte minister obrany Ľubomír Galko na slávnostnom zhromaždení pri príležitosti 20. výročia vzniku Vojenskej polície 24. februára odpoveď nedal. Povedal: „Budeme si na ňu musieť všetci počkať minimálne do leta, keď nám na to odpovedia závery a odporúčania Strategického hodnotenia obrany, ktoré zohľadnia všetky relevantné aspekty.“ Minister zároveň povedal: „Jednou z vašich základných úloh je dbať, aby bol v armáde poriadok a disciplína. Za ostatné dve dekády sa vám podarilo vykonať veľké množstvo práce nielen v rámci rezortu, ale aj mimo územia Slovenska v zahraničných misiách a v rámci zahraničných projektov. Chcel by som využiť príležitosť osláv 20. výročia založenia Vojenskej polície a poďakovať sa všetkým, súčasným, ale aj bývalým vojenským policajtom a zamestnancom, ktorí pracovali a pracujú kvalitne, profesionálne a s plným nasadením.“

Na zhromaždení sa zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík, partneri z Policajného zboru SR a tiež pol stovky bývalých príslušníkov tejto súčasť rezortu obrany. Pozvaní boli aj príbuzní štyroch vojenských policajtov, ktorí zahynuli pri plnení svojich povinností. Riaditeľ Vojenskej polície plukovník Jaroslav Hamár ocenil dobré vzťahy s partnermi v Českej republike, Chorvátsku, Nemecku či Taliansku. „Vojenská policajti neslúžia len na území Slovenska, ale pôsobili či pôsobia spolu so slovenskými vojakmi aj v Eritreji, Iraku, na Cypre, na Golanských výšinách a v Afganistane,“ povedal. Zdôraznil aj ich súčinnosť v rámci Mnohonárodného praporu Vojenskej polície NATO, v ktorom pôsobia spolu s Čechmi, Poliakmi a Chorvátmi. Tento rok sa spoločné prípravné cvičenie Čierny medveď uskutoční prvý raz na Slovensku.

Predstavitelia približne 450-člennej Vojenskej polície a ich hostia si minútoú ticha uctili pamiatku štyroch vojenských policajtov, ktorí zahynuli počas leteckej havárie v roku 2006 pri návrate z misie KFOR neďaleko obce Hejce. Prítomní boli aj najbližší príbuzní podplukovníka Ľuboša Beláka, kapitána Igora Scigela, nadpráporčíka Róberta Letka a práporčíka Vlastimila Čepičana. „Pristeľovali sme až z Plzne a všetko v súvislosti so synom sa nám oživilo. Ale práve to, že ministerstvo obrany a vojenská policajti na neho nezabúdajú, je pre nás veľmi dôležité,“ povedala nám pani Marie Čepičanová.

Súčasťou slávnosti bola prezentácia knihy Vojenská polícia, ktorú zostavila vojenská policajti kapitánka Oľga Šrámeková. Premiéru mal aj krátky dokumentárny film o Vojenskej polícii, ktorý pripravil Viktor Cicko z Komunikačného a tlačového odboru MO SR.

„Pracujte tak, aby ste sa každé ráno mohli pozrieť s čistým svedomím do zrkadla. Ak to tak bude, tak vám garantujem, že ako minister obrany budem stáť vždy za vami,“ zdôraznil minister obrany Ľubomír Galko.

Minister krstí knihu a dokumentárny film

Bývalí náčelníci a riaditelia Vojenskej polície

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Z obsahu

Zostať, či nezostať? Až hamletovská otázka zalomcovala Sloveskom v marci v súvislosti s misiou na Cypre. Pre niekoho bolo možno prekvapujúce, že ministerstvo obrany vôbec otvorilo otázku mierovej misie UNFICYP a ďalšieho zotrvania slovenských vojakov vo východnom Stredomorí.

Okrem Ríma a Berlusconiho však nič nie je večné.

Mnohí vojaci, ktorí strávili najmenej rok na Afroditi ostrove, sa cítili urazení a dali to patrične najavo aj ministrom obrany. Vraj tam nič nerobili. Ale to nie je pravda. Nikto ich prácu nespochybnil a ani nikto so zdravým rozumom si to nedovolil. Slovenskí vojaci na Cypre si „šunký neváľali“. Aj keď časť verejnosti si to myslí, či sa to niekomu páči, alebo nie.

Hliadkovanie v nárazníkovej zóne počas loveckej sezóny, kde sa potulujú nadhraní strelci s guľovnicami, či 24 hodinová patrole v zmiešanej obci Pila, kde sa vojaci nemôžu pohnúť z ponorky, nepatria medzi jednoduché úlohy či už fyzicky, alebo psychicky najmä v 45-stupňových horúčavách.

Tak ako iné členské štáty NATO majú problém s peniazmi na obranu, tak Slovensko je v tomto ohľade doslova šampiónom. Bezpečnosť a obrana nie je pre voličov v našich podmienkach „sexy“. Chválabože sme tu dlho nemali žiadnu krízu.

Každý si bráni svoju pozíciu. Ministerstvo obrany, ale aj chlapi, čo odvedli na Cypre kus dobrej roboty. Ale aj títo vojaci si musia uvedomiť, že Slovensko musí hľadať lepšie a najmä efektívnejšie spôsoby, ako využiť svojich profesionálov a investovať do nich zmysluplne.

Investícia do výcviku napríklad pre ISAF sa ozbrojeným silám vráti, lebo čo sa naučia vojaci v Afganistane, na Slovensku nemajú šancu ani priučnúť. Ruku na srdce, čo sa vojaci naučia na Cypre, ako by sa dalo v budúcnosti využiť? Vyláčanie davy? Angličtina? Nie je to potom prídach jazykový kurz? Záver prehodnotiť misiu na Cypre pritom vyplýval zo Strategického hodnotenia obrany, teda nejde o názor jedného človeka, čo nevie, o čom hovorí.

Na svete sú prvé závery Strategického hodnotenia obrany. William Shakespeare tieto závery v Hamletovi vystihol už okolo roku 1600: „Niečo zhnité je v ozbrojených silách slovenských.“ A preto je potrebné rozmyšľať aj koňať inak, ako boli ľudia na Slovensku zvyknutí. O tom, že slovenský vojak je nahý, vedia všetci, len sa o tom doteraz cudne mlčalo. Čo bolo chyba.

Aj preto sa časopis Obrana postupne mení. Rezortný mesačník sa stane viac priestorom na diskusiu o problémoch, a najmä o možných riešeniach. Dnešným heslom je totiž: Máme problém, ale riešime ho! Verím, že i s vašou pomocou sa o problémoch dozvedia aj tí, čo o nich majú vedieť.

Lukáš Milan

Zimné lietanie

str. 6 - 8

Veteráni
Púštej búrky

str. 10 - 11

Arabská
revolúcia

str. 38 - 39

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-8 Zimné lietanie
str. 9 Rozhovor s ministrom
str. 10-11 Veteráni Púštej búrky
str. 12-13 Kritika z NATO
str. 14-15 Hlohovský dopravný prapor
str. 16 Bezpečnostné fórum
GLOBSEC

str. 17 TECHNIKA – krátko
str. 18-21 M60 opäť na scéne
str. 22-23 Vojenské pištole
str. 24 Operácia ALTHEA
str. 25 Príbeh vojaka
str. 26 Obľúbený guľomet
str. 27 Major in memoriam
Karol Repašský

str. 28-29 Viacúčelové vozidlo Fennek
str. 30-31 Špecialista EA-18G Growler
str. 32 TECHNIKA – krátko
str. 33 Vojenská nováčikovia
str. 34 Helena rieši problémy
str. 35 Dôvera sa rodila ťažko
str. 36 Krátko z rezortu
str. 37 Vojenské zdravotníctvo

str. 38-39 Začalo sa to v Kartágu
str. 40 Modelári z Malaciek
str. 41 Bežím pre radosť zo života
str. 41 Posledná partizánska zima
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 W-3PL Gluszec pre Poľsko

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX. č. 3/2011
Redakčná uzávierka 15. marca 2011
Do výroby dané 21. marca 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOČIKOVÁ
Lydia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane:
Vojenská policajti
foto Viktor CICKO

© Ministerstvo obrany SR
EC 41208, ISSN 1336-1910

V Bruseli o Afganistane a budúcnosti ISAF

/ red

Generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen zdvihol varovný prst nad možnými dôsledkami podvýživeného financovania armád v niektorých členských štátoch Aliancie. Po rokovaní Severoatlantickej rady v bruselskom sídle NATO, ktoré sa uskutočnilo 10. a 11. marca, to uviedol slovenský minister obrany Ľubomír Galko. Minister predstavil pred kolegami z ostatných členských krajín svoj náhľad na problematiku a načrtoval tiež odhodlanie brániť potrebu zabezpečiť rezort finančne v nasledujúcom období, ak tomu bolo v posledných rokoch. „Informoval som kolegov, že na Slovensku sme rozprúdili intenzívnu debatu o tejto problematike a preniesieme ju aj na vládnú úroveň. Vybrali sme sa cestou neustáleho znižovania rozpočtu, čo je zlé-musíme jednoznačne zaradiť spätný chod. Hovoril som o strategickom hodnotení obrany a o tom, že budeme trvať na tom, aby sa závažné strategické rozhodnutia prijímali na úrovni vlády a aby sa navrášil rozpočet pre rezort obrany oproti tomu, čo sa predpokladalo pre budúce roky,“ priblížil v Bruseli slovenské reálie minister. Ako ďalej uviedol, ak sa situácia s podvýživeným rozpočtom na obranu nezmení, bude musieť rezort pristúpiť k rôznym škrtom vo viacerých oblastiach. Pri vstupe do Aliancie sme sa podľa jeho slov k niečomu zaviazali a ak sa finančná situácia radikálne nezmení, veľmi skoro môže nastať situácia, že nebudeme schopní plniť základné záväzky voči Aliancii, ale ani úlohy, ktoré nám vyplývajú z našej legislatívy.

Ministri obrany členských krajín NATO diskutovali v Bruseli okrem budúcnosti fungovania Aliancie, v kontexte znižujúcich sa rozpočtových výdavkov, aj o riešení situácie v Líbyi a v súvislosti s operáciou ISAF o postupnom odovzdávaní moci do rúk afganských bezpečnostných síl.

Stiahneme vojakov z Cypru ?

/ red

/ foto Peter DOVINA

Ministerstvo obrany odporučí vláde SR ukončiť pôsobenie slovenských vojakov na Cypre v rámci misie UNFICYP. K tomuto rozhodnutiu dospelo na základe strategického hodnotenia, podľa ktorého pôsobenie slovenských vojakov v tejto misii OSN má minimálny význam pre rozvoj OS SR. Na tlačovej besede 16. marca konštatoval, že „príspevok SR v počte skoro 200 vojakov je vzhľadom na možnosti našej krajiny nadmerný. Napríklad ČR má na Cypre 10 vojakov, Poľsko 15 a Maďarsko 88.“ Ďalším dôležitým dôvodom sú výdavky. „Z rezortu obrany išlo na misiu v roku 2010 8,6 milióna eur, pričom OSN refundovala len 3,4 milióna eur. V súčasnosti rezort vynakladá až 86 percent rozpočtu na rutinné výdavky, akými sú mzdy či bežná prevádzka. Len 14 percent zostáva na modernizáciu armády a všetky zahraničné operácie,“ dodal Galko. „To nie je iba o 200 vojakoch, ktorí sú práve na Cypre, ale misia UNFICYP nám viaže ďalších štyristo vojakov, ktorí sa pripravujú na rotácie. Týchto ľudí nemôžeme využiť inak,“ doplnil štátny tajomník MO SR Róbert Ondrejčák. Slovenskí vojaci pôsobia na Cypre od roku 2001, odvtedy sa tam vystriedalo viac ako 1 900 našich vojakov.

K strategickému hodnoteniu obrany, ktoré má ukázať jej budúcnosť, sa rezort zaviazal v programovom vyhlásení vlády. „Tam sme si totiž stanovili ako cieľ menší počet operácií, ale s kvalitnejším príspevkom,“ vyhlásil Galko. Podľa neho to dokazuje vyslanie ďalších vojakov do misie ISAF v Afganistane, teda pyrotechnikov a špeciálnych síl, alebo transformácia misie ALTHEA v Bosne a Hercegovine, kde sme v južnom sektore prevzali velenie.

Cestou je špecializácia

/ text a foto Pavol VITKO

Výcvikové a testovacie centru radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostoľanoch patrí medzi len šesť špecializovaných pracovísk na svete, v ktorých môžu pripravovať laboratórne niektoré bojové chemické látky. Samozrejme, len na tamojšej výcvik. Za posledných 5 rokov tu vyškolili 3200 slovenských a 920 zahraničných špecialistov. Pripravovaní sú na primárny zásah v kontaminovanom prostredí. Záujem je stále vysoký, o čom svedčí 70 až 80 percentná vyťaženosť. „Špecializácia na špičkové spôsobilosti a pracoviská a zároveň potenciál spolupráce doma i v zahraničí – to je cesta a perspektíva,“ povedal minister obrany Ľubomír Galko počas svojej návštevy 1. marca. „Centrum financuje výcvik z podvýživeného rozpočtu ministerstva obrany aj pre príslušníkov iných rezortov, ako aj záujemcov zo zahraničia. No peniaze, ktoré za to získa, sa stávajú príjmom štátneho rozpočtu. Nastal čas, kedy sa treba porozprávať o financovaní podobných vojenských zariadení. Ozbrojené sily by mali mať priamy profit z toho, čo vykonávajú,“ dodal.

Ľ. Galko vo V. Kostoľanoch navštívil aj Zásobovacu základňu, ktorá skladuje a distribuje pohonné hmoty pre celú armádu. Pripomenul, že v jej areáli malo byť už vybudované stabilné hasiace zariadenie pri čerpadle pohonných hmôt. Napriek spracovanej projektovej dokumentácii a stavebnému povoleniu z roku 2008 sa investícia za takmer 200.000 eur nerealizovala. „Zbytočne sa preinvestovali prostriedky na projekt a stavebné povolenie. Tieto peniaze prakticky vyleteli do vzduchu,“ zhodnotil minister.

Nebo Korziky brázdili slovenské Albatrosy

/ mjr. Milan VANGA

Slovenské armádne Albatrosy začiatkom marca lietali nad Korzikou. Piloti vzdušných síl a leteckí návdzači zo žilinského 5. pluku špeciálneho určenia sa zúčastnili na medzinárodnom cvičení NATO SERPENTEX 11-1, ktoré sa uskutočnilo od 5. do 18. marca na leteckej základni Solenzara na spomínanom francúzskom ostrove. Cvičenie je zamerané na precvičenie postupov a taktiky pri navádzaní lietadiel na pozemné ciele, evakuácii ranených z priestoru operácie a taktickým zhadzovaním materiálu v priestore operácie so zapracovanými aktuálnymi poznatkami z operácie ISAF v Afganistane. Za Vzdušné sily OS SR sa na cvičení zúčastnili príslušníci výcvikovej letky zmiešaného krídla Sliach s lietadlami L-39 ZAM, pričom prepravu leteckého personálu zabezpečuje dopravná letka Kuchyňa lietadlom An-26. Okrem nich boli na cvičení aj žilinskí predsunutí leteckí návdzači (FACs - Forward Air Controllers). Cvičenie zorganizovali Ozbrojené sily Francúzska za účasti šiestich krajín: Francúzsko, Belgicko, Taliansko, USA a Veľká Británia a Slovenská republika.

Medzinárodný deň žien

/ Ivan RUDOLF

/ foto npor. Rastislav KENTOŠ

Muži z ministerstva obrany a ozbrojených síl si v utorok 8. marca pripomenuli sviatok svojich kolegyň. Na ministerstve obrany umiestnili pri príležitosti Medzinárodného dňa žien na vstupné dvere do areálu rezortu ich fotografie spolu s textom: „8.marec. Všetko najlepšie! Vaši kolegovia z ministerstva obrany a ozbrojených síl.“ „Na sviatok žien by sme nemali zabúdať. Preto oceňujem, že muži z ministerstva prišli s nápadom takýmto spôsobom poďakovať ženám,“ povedal minister obrany Ľubomír Galko. Zdôraznil, že prácu žien v rezorte, ktorý je prirodzene mužskou doménou, si nesmierne cení. Medzinárodný deň žien oslavovali vo všetkých vojenských útvaroch. V trebišovskom 21. zmiešanom mechanizovanom prápore sa so ženami stretol major Marián Makay a v mene veliteľa práporu im poďakoval za dobre odvádzanú prácu a zablahoželal k ich sviatku. Vznik tohto sviatku je spojený s bojom za práva žien. Celý svet si 8. marca pripomenul jeho sté výročie. Sviatok vznikol ako pripomienka diskriminačných podmienok pre ženy tej doby. Štatistiky však ženy ešte aj dnes zarábajú menej ako muži aj na porovnateľných pozíciách. Ozbrojené sily SR sú v tomto výnimkou. Odmeňovane vojakov a vojačiek je podľa zákona viazané pevnými tabuľkovými platmi.

Venoval celoživotnú zbierku

/ text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Plukovník v. v. Nikolaj Tegža (1922) darovacou zmluvou odstúpil Akadémii ozbrojených síl svoju zbierku exponátov, ktoré tvoria podstatnú časť expozície Siene cti a slávy v AOS. Je jedným z mála žijúcich pamätníkov, ktorí prešli známu bojovú cestu z Buzuluku do Prahy. Je veteránom 2. svetovej vojny, v ktorej bojoval ako príslušník 1. čs. armádneho zboru. Hneď po skončení vojny začal zbierať vojnové exponáty (samopaly, míny, prenosné zbrane, náboje, prilby, vyznamenania...). Plk. Tegža bol neúnavný zberateľ, návštevníkom expozície približoval historické fakty, hovoril o vojne a jej tragických následkoch. Verí, že jeho dielo bude mať pokračovanie. Historická zbierka exponátov 2. svetovej vojny pomáha pri rozvíjaní bojových tradícií a prispieva k vlasteneckej výchove a k poznaniu národnej histórie. Dátum darovania zbierky nebol náhodný. 3. marec je pre N. Tegžu pamätným dňom. V roku 1945 v tento deň prvýkrát po urputných bojoch vstúpili do Liptovského Mikuláša príslušníci 24. sovietskej streleckej divízie a 1. čs. armádneho zboru, v ktorom bojoval i N. Tegža. Hoci mesto o pár dní opäť padlo do rúk Nemcom, dátum 3. marec bol pre obyvateľov mesta významný, lebo po 4 týždňoch skrývania sa pred fašistami, mohli konečne vyjsť z úkrytov. Mesto bolo definitívne oslobodené 4. apríla 1945 po ťažkých bojoch.

Na ploche prešovského letiska v miestnej časti Nižná Šebastová je začiatkom februára len slabý snehový poprašok. Teplota mínus sedem stupňov. Studený, nepríjemný vietor ju však pocitovo znižuje o ďalších desať stupňov. Príslušníci inžiniersko-leteckej služby (ILS) pripravujú vyčlenené vrtuľníky na nadchádzajúce lietanie. Hoci sú špecialisti naobliekaní, studený vietor robí svoje. Po pár minútach práce na leteckej technike si necítia prsty. Odbávajú zaplachtované časti vrtuľníkov Mi-17 a Mi-24. Rotorové listy, zadnú vrtuľku a v prípade bojových strojov aj kabíny...

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Vrtuľníkárov v zime najviac straší námraza

Najmä pri väčších kusoch plachiet na hlavných rotorových listoch sa občas musia popasovať s poryvmi vetra. Jeden technik je hore na vrtuľníku, ďalší stojí na rebríku a opatrne sfahuje plachtový kryt rotorového lista. Potom sa začína kontrolná obhliadka stroja a nasleduje opatrné odstraňovanie námrazy na povrchu vrtuľníka za pomoci teplovzdušného agregátu a dlhých rúr, ktorými prúdi teplý vzduch.

Boj s námrazkami

Kapitán Jozef Beregházy, ktorý je na dnešnom lietaní v pozícii vedúceho inžiniera, pripomína, že predletová príprava v zimných podmienkach je časovo oveľa náročnejšia, ako cez iné obdobia roka. „Dôležité je predovšetkým odstránenie všetkých námrazkov z povrchu stroja. Keby sa tak nestalo, mohlo by dôjsť po spustení motora k ich nasatiu a jeho poškodeniu. A následná oprava by stála nemalé financie. Tak isto sa musia pozorne prehliadnuť aj hlavné listy rotora. Námrazky by okrem poškodenia vrtuľníka nepriaznivo ovplyvňovali aerodynamiku letu. V mrazivom počasí kladíme dôraz aj na funkčnosť odmravovacieho systému a na všetky elektrické systémy. Pri odstraňovaní prípadnej poruchy treba myslieť na to, že kabeláž je skrehnutá a môže sa ľahko poškodiť. Zabrať dostávajú aj akumulátory. V tomto smere nám veľmi pomohla nedávna výmena starých za nové, ktoré nemajú do teploty mínus 20 stupňov žiadny problém. Takto už dnes máme vyriešené vrtuľníky Mi-17. Na Mi-24 zostali ešte staré ruské akumulátory,“ konštatuje vedúci inžinier lietania.

Lietanie za sťažených podmienok

Rodák zo Spišskej Novej Vsi má za sebou aj dvojnásobnú zahraničnú skúsenosť z pôsobenia na území Bosny a Hercegoviny. Prvý raz v rámci operácie SFOR zo základne v Bugojne, kde spolupracovali s holandskou vrtuľníkovou jednotkou a druhý raz z operácie ALTHEA, keď plnili úlohy pre veliteľstvo operácie zo sarajevského letiska.

V priestoroch vrtuľníkového krídla sa krátko predtým uskutočnil predletový briefing za účasti všetkých zložiek, ktoré zabezpečujú lietanie, od vedúceho lietania podplukovníka Ladislava Maláka, cez inžiniersko-leteckú službu až po dozorného meteorológa. Ten prítomných veľmi nepotešil. Oblačnosť, nízka hladina mrakov a predpoklad miernej námrazy nie je nič príjemné. Znamená to lietanie za sťažených podmienok.

Jeden z najskúsenejších pilotov na vrtuľníkoch Mi-24 je veliteľ letky leteckej pátracej a záchrannej služby major Róbert Tóth. Má nalietaných vyše 2 000 hodín. Po ukončení „pilotky“ v Košiciach rodák z Rozhanoviec lietal v Plzni – Liňach a v novembri 1992 sa v rámci delenia federálnej armády vrátil na Slovensko, do Prešova. Napriek množstvu odlietaných hodín zimné lietanie nepodceňuje.

Podľa neho lietanie v zime je ovplyvnené kratšími dňami (neskoršie vychádza slnko a skôr zapadá), väčšinou býva menšia dohľadnosť, spodná hladina oblačnosti býva dosť nízko. „Všetko prináša väčšie nároky na pilota, jeho pripravenosť. V zime často býva krajina pokrytá snehom. Niet orientačných bodov, na ktoré sme zvyknutí v iných častiach roka. Rieky, vôbec všetky vodné toky, cesty sú pokryté snehom. Celý terén spľýva, výškovo odlišiteľné kóty sú preč,“ pripomína veliteľ letky.

Námraza je nepriateľom vrtuľníkárov

Jeho zástupca major Ľuboš Kopčík pridáva aj riziko námrazy. Lietať môžu len za slabej námrazy. Na rotorové listy a celý povrch stroja sa pri námraze nabaluje ľad, stúpa jeho hmotnosť, menia sa letové vlastnosti. Môže vzniknúť aj riziko vysadenia motora. Preto sa v príprave sústreďujú na funkčnosť potínámrazového systému. Víťaným pomocníkom na nácvik takýchto situácií je tréner. Košičan, ktorý pred príchodom do Prešova pôsobil v Mošnově, Běchyni a v Prostějove, pripomína aj ďalšiu nástrahu zimného lietania. Tou je prašný sneh. Keď je ho veľa a treba napríklad pristáť nie na miestnom letisku, ale v neznámom priestore, je to problém. „Jeho riešenie vždy závisí aj od typu vrtuľníka. Mi-17 má napríklad väčší rotor. Keď zavisne nad terénom, sneh si spod seba vyfúka. V prípade vrtuľníka Mi-24 to nejde. Treba rýchlo pristáť, aby nás tá masa snehu nedobehla,“ poznamenáva major Kopčík, ktorý pred časom zo vzduchu zabezpečoval aj prevozy euromincí po Slovensku.

Nič nevidíte, začína pracovať psychika

Jeho mladší kolega nadporučík Marek Kaščák zatiaľ toľko skúseností zo zimným lietáním nemá. „Každý je síce na vletenie v zime do mraku teoreticky pripravený z trénera, ale keď sa do toho po prvý raz dostane, nie je to bohviečo. Nič nevidíte a začína pracovať psychika,“ konštatuje nadporučík Kaščák, ktorý doposiaľ nalietal približne 460 hodín.

Príprava vrtuľníka Mi - 24 na let

Predletová príprava

Piloti pripomínajú, že oveľa náročnejšie ako po iné obdobia roka sú aj zimné streľby. Krajina pokrytá snehom sťažuje orientáciu, majú menej času na reakciu, najmä keď je aj terč biely. Lebo strieľať môžu až vtedy, keď rozoznajú cieľ...

Skúsení technici vrtuľníkov Mi-24, rotmajstri Ľuboš Kotulič a Radoslav Šingfár, zažili za 16 rokov služby na prešovskom letisku oveľa horšie zimy, ako je doposiaľ táto. Neraz museli zo stojísk a príľahlých plôch odstraňovať doslova záľahy snehu.

Kapitán Beregházy spokojne hovorí, že aj v náročných zimných podmienkach vďaka takým skúseným príslušníkom inžiniersko-leteckej služby ako sú starší inžinieri pre rádiové a rádiotechnické vybavenie kapitán Cyril Földes, starší inžinier pre výzbroj kapitán Marián Braja, starší technik pre drak a motor nadrotmajster František Žilinec, technolog pre drak a motor nadporučík Alojz Šivecký či starší technik elektrošpeciálneho vybavenia podporučík Ľubomír Kráfovič, sa im bez väčších problémov daria plniť úlohy i v zimnom období.

Podľa zástupcu veliteľa prešovského vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša podplukovníka Roberta Kleštince síce nie sú superpercentne naplnené počty pilotov, ale keďže koncom tohto roka končia svoju letovú prevádzku vrtuľníky Mi-24, postupne preškoľujú ich pilotov na typ Mi-17. Prácu majú pre všetkých.

„Som rád, že nám lietajú všetci piloti. Pravda, nie všetci rovnako. Niektorí viac, iní menej. V priemere je na tento rok rozpočítaný nálet na posádku vrtuľníka Mi-17 na 65 hodín. Z toho kapitán vrtuľníka nalieta 50 až 52 hodín a prvý pilot asi 13 hodín. Je to relatívne dosť na plnenie bežných úloh. Ak by sa mali plniť komplikovanejšie letové úlohy v sťažených podmienkach, bude to už ťažšie... K nalietaným hodinám je potrebné pripočítať ešte hodiny strávené na tréningoch, ktorý máme k dispozícii. Pomáha pilotovi v orientácii v kabíne a k automatizovaniu činností.

Aj keď, samozrejme, uvítali by sme v budúcnosti zvýšenie náletu našich pilotov, aby sa postupne približovali v tomto smere kolegom z armád NATO. Na zvýšné letuschopné stroje Mi-24 v tomto roku predpokladáme nálet na úrovni 10 až 15 hodín,“ hovorí podplukovník Kleštinec.

Velenie krídla podľa neho trápí aj problém s vekovým zložením pilotov. Poslednú dvojicu dostali pred tromi rokmi. V súčasnosti tvorí väčšinu pilotov skupina vo veku 32 až 37 rokov, potom nasleduje skupina 40 až 43-ročných. A medzitým je dosť citeľná diera. Podplukovník Kleštinec by si vedel predstaviť postupné dopĺňanie krídla o jedného až dvoch pilotov ročne, aby bola dodržaná určitá kontinuita. Zároveň pripomína, že v prípade citeľného zásahu do sociálneho zákona by mohla odísť značná časť najskúsenejších a najrozľetanejších pilotov vrtuľníkov, čo by následne malo vplyv na zabezpečenie letových a prepravných úloh a bezpečnosť lietania.

V nadchádzajúcom období čaká velenie vrtuľníkového krídla aj riešenie problému s vojenskými meteorológmi. Podplukovník Kleštinec konštatuje, že ich majú sedem, z toho je jeden občan, ostatní sú porúčik. „Pomaly sa im končí doba výsluhy v hodnosti. Bez ich činnosti sa lietanie nedá zabezpečiť. Ich príprava bola časovo i finančne náročná, náhradu za nich nemáme, a preto by bolo potrebné čím skôr nájsť riešenie tohto problému!“

Zmeny v dôchodkoch určite budú, ale na paniku nie je dôvod

/ Lukáš MILAN

Dôchodkový systém pre profesionálnych vojakov bude potrebné zmeniť podľa toho, ako sa upraví systém štátnej služby profesionálnych vojakov. Ten by sa mal meniť na základe výsledkov Strategického hodnotenia obrany. Konštatuje to minister obrany Ľubomír Galko. Ako však dodáva, terajší vojaci sa nemajú čoho obávať. „Akékoľvek zmeny v systéme dôchodkového zabezpečenia sa budú týkať iba novoprijatých vojenských profesionálov,“ hovorí minister Galko v rozhovore pre Obranu. Zároveň vysvetľuje ďalšie zámery ministerstva.

Profesionálnych vojakov okrem pracovných podmienok zaujímajú akékoľvek zmeny vo výsluhových dôchodkoch. Minister vnútra už naznačil nejaké zmeny, ktoré by sa mali týkať policajtov. Systém je však prepojený. Ako to bude s vojakmi?

Vojaci sa boja o výsluhové dôchodky už 15 rokov a o nič doteraz nepišli. Akurát sa rôzne menil systém valorizácie, čo je však len kozmetická úprava.

Vláda sa zaviazala síce zachovať systém výsluhových dôchodkov, ale zmeniť ho. Takže vojaci sa oprávnené pýtajú, ako to bude.

Môžem garantovať, že súčasných profesionálnych vojakov sa zmeny nedotknú. Ani nemôžu, lebo by išlo o retroaktivitu, čo náš právny poriadok neumožňuje. Ak raz vstúpil niekto do OS SR za určitých podmienok, tak ich v priebehu jeho služby nemôžeme meniť. Všetky zmeny sa budú týkať iba nových profesionálnych vojakov, ktorí prídu do OS SR po prvom júli 2012.

Prečo práve od polovice budúceho roka?

Predpokladáme, že kým prejdeme celý legislatívny proces, tak účinnosť novely zákona by mohla byť práve 1. júla 2012.

Čo sa teda zmení?

Všetko, o čom hovoríme, je zatiaľ v štádiu návrhu. V legislatívnom procese sa to môže zmeniť, ale máme pomerne presnú predstavu, ako by sa systém mal modifikovať. Je pravda, že podmienky na poskytovanie dávok výsluhového zabezpečenia chceme sprísniť. Veríme, že aj novo nastupujúci vojaci pochopia, že sa môžeme prikrýť iba takou prikrývkou, na akú máme. Asi najzásadnejšia zmena bude zvýšenie odslúženej doby pre nárok na výsluhový dôchodok z 15 na 20 rokov služby.

To je dosť veľká zmena...

Áno. Ale myslíme aj na tých, čo z akýchkoľvek dôvodov skončili služobný pomer po 15 až 19 rokoch. Títo vojaci dostanú jednorazový výsluhový dôchodok. Tým znížime tlak na verejné financie. Zároveň doladíme podmienky na odstupné. Na odstupné bude mať profesionál nárok až po desiatich rokoch v službe. Po desiatich rokoch by mal nárok na dvojnásobok základu až po 13,5-násobok po 33 rokoch služby. Dnes vojak po desiatich rokoch dostal odstupné 3,5-násobku základu.

Z toho vojaci asi nebudú nadšení.

Všetci si musia uvedomiť, že momentálne máme 16-tisíc výsluhových dôchodcov, ale profesionálnych vojakov máme iba 14-tisíc. To znamená, že jeden aktívny vojak má na pleciach ešte jedného bývalého vojaka. Preto vzniká deficit v osobitnom účte a musí byť sano vaný z dotácií. Veľký nepomer vznikol pri transformácii armády na ozbrojené sily pred desiatimi rokmi, keď odišlo do dôchodku veľa vysokopostavených dôstojníkov, ktorí, samozrejme, majú nárok aj na vysoký dôchodok. Noví vojaci však nepribudli, ale naopak, naše počty stále znižujeme. Preto musíme pristúpiť aj k menej populárnym opatreniam. Ale zase na druhej strane tento osobitný systém chceme zachovať.

Váš stranický expert na sociálne veci a teraz minister sociálnych vecí Jozef Mihal sa pred voľbami netajil tým, že by osobitný systém pre vojakov či policajtov zrušil a radšej by im kompenzoval náročnosť povolania inak. Prečo tá zmena?

Jozef Mihal je naozaj expert na sociálny systém. Treba si však uvedomiť, že systém výsluhových dôchodkov je niečo veľmi špecifické, čo v našich podmienkach funguje už od

čas Rakúsko-Uhorska. Vstúpil do armády alebo polície a pochtivo tam pracovať nie je jednoduché. Máme štatistiku, ktorá nám ukazuje, že bývalí vojaci sa dožívajú o päť až sedem rokov v priemere menej ako celá mužská populácia. To znamená, že povolanie profesionálneho vojaka na týchto ľuďoch zanecháva určité stopy. Veľmi škaredo povedané, skrátuje im život.

Ľudia, ktorí vstupujú do armády, si musia byť vedomí, že za takéto riziko budú adekvátne odmenení. Zároveň štát takýchto ľudí na zabezpečenie ochrany ostatných ľudí jednoducho potrebuje a musí ich nejakú motivovať.

Už máte vypočítané, koľko by sa po zmenách malo ušetriť?

Niektoré úspory sa ťažko paušálne vypočítavajú, keďže každý vojak odchádza s iným odchodným či výsluhovým dôchodkom. Ale napríklad na zmene výpočtu odchodného a posunutia hranice na desať rokov by sme ročne ušetrili takmer milión eur. Tento milión by sme tak mohli dať do výcviku alebo vyzbrojenia aspoň malej jednotky. Vyplácaním iba jednorazového výsluhového príspevku vojakom, ktorí odslúžili viac ako 15 a menej ako 20 rokov namiesto mesačných dávok a posunom hranice pre nárok na výsluhový dôchodok z 15 na 20 rokov, by sme vedeli ušetriť takmer 28 miliónov eur za 20 rokov. A to nie je zanedbateľná suma. Za to máme jedno dopravné lietadlo.

Nebojíte sa, že tak ako vždy pri ohlasovaní zmien vo vojenskom dôchodkovom systéme, vznikne medzi vojakmi panika a začnú odchádzať do výsluhového dôchodku?

Nie je dôvod na paniku. Opakujem, že zmeny dôchodkov sa nebudú týkať súčasných, ale iba budúcich vojakov. Takže nemajú dôvod na paniku. No a rôznym špekulantom chceme klepnúť po prstoch. Napríklad nárok na odchodné bude mať po desiatich rokoch v jednej zložke. Žiadne kombinácie medzi vojakmi a policajtmi. A navyše, ak sa vojak alebo policajt znovu vráti do svojej zložky, tak sa mu roky nebudú spočítavať, ale budú sa mu rátať od nuly. Áno, sú aj špekulanti, čo sa dostali späť do ozbrojených zložiek, aby si zvýšili či už výsluhový dôchodok alebo odchodné.

Niekoľko ráz ste spomínali, že ste za to, aby výsluhový dôchodcovia, ak sa zamestnajú v štátnej správe ako civilisti, nemohli súčasne poberať plat aj dôchodok. V navrhovaných zmenách to nie je. Zmenili ste názor?

Nie. Nezmenil. To však rieši iný zákon, ktorý pripravuje ministerstvo práce. Chceli by sme to tak ošetriť, aby si výsluhový dôchodca zamestnaný v štátnej správe musel vybrať buď výsluhový dôchodok, alebo plat. Samozrejme, nemôžeme to zaviesť zo dňa na deň, lebo okamžite by sme prišli o množstvo odborníkov, ktorých nemáme ako nahradiť. Ak by sa niečo podobné zaviedlo, tak požiadame o prechodné obdobie.

Slovenských veteránov koalických operácií Púštny štít a Púštna búrka privítal 28. februára minister Ľubomír Galko. Na slávnostnom zhromaždení na MO SR boli pri príležitosti dvadsiatich rokov od úspešného ukončenia operácií prítomní veľvyslanci USA a Českej republiky Theodore Sedgwick a Jakub Karfík.

/ Pavol VITKO

/ foto archív, archív veteránov

Hold víťazom Púštnej búrky

Vy, ktorí tu dnes stojíte, ste sa spolu so svojimi kolegami v Česko-slovenskej samostatnej protichemickej jednotke a samozrejme, s vojakmi koalických síl ostatných 27 štátov sveta, postavili na stranu obrany spravodlivosti a demokracie,“ ocenil minister Galko. Uvedol, že rozhodnutie vyslať túto jednotku na pomoc pri riešení krízy v Perzskom zálive prijalo vtedajšie Federálne zhromaždenie krátko po Nežnej revolúcii. „Toto rozhodnutie deklarovalo postoj vtedajšieho vedenia našej krajiny a naznačilo cestu, ktorou sa budeme najskôr ako Česko-Slovensko a neskôr aj ako Slovensko uberať. Naše úsilie nám prinieslo pozitívne výsledky a Slovenská republika sa stala členom všetkých dôležitých európskych a transatlantických zoskupení.“

Obavy a hrdosť

„Účasť v Púštnej búrke mi určite umožnila iný pohľad na svet. Začali pre mňa mať hodnotu celkom iné veci ako tie predtým. Najviac som si uvedomil, čo pre človeka znamená jeho rodina a blízki“ povedal nám po oficiálnej časti stretnutia Aurel Lip-tay z Komárna. Do protichemickej jednotky odišiel ako vojak základnej služby vo funkcii veliteľ družstva. Bol zároveň vodič, skladník a zberač ranených. Spomína: „Boli sme vo vojne po dlhých desaťročiach prví a nikto nevedel, čo sa stane. Respektíve, každý si najskôr myslel a dúfal, že Saddám Husajn sa stiahne z Kuvajtu. Zrazu to vypuklo. Bola noc, boli sme zakopaní a odrazu prišla správa, že sa začal útok. Potom ten hukot lietadiel, výbuchy... O dajakom spánku v nasledujúcich dňoch nebolo ani reči.“

„Dobrodružstvo a isto aj peniaze. No najmä nechať za sebou ubíjajúci dril v kasárňach a zažiť voľačo nové,“ hovorí o svojej motivácii vycestovať do Púštnej búrky Roman Vrábel z Dubnice nad Váhom. Tiež bol „základák“. V Zálive slúžil u zdravotníkov. Svoje rozhodnutie nefutuje: „Čo sa týka osobného života, tých pár mesiacov mi dalo strašne veľa. Predovšetkým, že sa musím spoľahnúť sám na seba a že sa musím zároveň vedieť spoľahnúť na ostatných. Boli sme skvelá partia. Ak mal niekto niečo urobiť, tak som vedel, že to spraví na 100 %. To keby náš štát takto fungoval aj tie roky potom, to by sme boli niekde celkom inde...“

„To čo som vyštudoval a čo som cvičil, som si jednoducho chcel overiť v praxi,“ spomenie Štefan Hromada, podplukovník v zálohe. Do Zálivu vycestoval ako kapitán a chemik prieskumník. „Bolo v tom aj isté zadosťučinenie a hrdosť. Naším partnerom, Američanom či Britom, sme dokázali, že naša chemická služba mala špičkovú úroveň...“, dodáva muž, ktorý v súčasnosti žije práve vo Veľkej Británii.

„Pôsobil som ako náčelník krajského chemického laboratória civilnej ochrany v Slovenskej Ľupči. Venoval som sa detekcii otravných a rádioaktívnych látok. Táto profesia bola ako stvorená na účasť v Perzskom zálive...“, pousmeje sa nad svojím rozhodovaním podplukovník v zálohe Ján Hradiský. Aj pre neho bola Púštna búrka profesionálnou výzvou. Tiež skôr odbornou, ako veliteľskou. „Na civilnej univerzite som vyštudoval fyzikálnu a analytickú chémiu. Keď som sa dozvedel, že naša jednotka so sebou berie tri mobilné laboratória, ktoré mali vybavenie na detekciu otravných a rádioaktívnych látok, vedel som, že budem vo svojom živle...“ Pravdaže, aj on mal strach. Z čoho najviac? „Všetci sa báli chemického útoku. Ja ako chemik analytik som sa bál najmä toho, že síce môžem vo vzorkách zistiť veľmi úzku škálu toxických látok, ktoré

Minister obrany
blahoželá víťazom vojny

môžu ľudí usmrtiť, no sú ďalšie látky. A tie by sme vtedy nedokázali určiť. Mátao ma, že raz poviem čisté – a niekto by zomrel. Chvalabohu, nestalo sa.“ Podplukovník Ján Hradiský bol v Saudskej Arábii a Kuvajte od 13. decembra 1990 do 31. augusta 1991. Patrí k tým, ktorí v Zálive slúžili najdlhšie. Po návrate pokračoval v činnosti v krajskom chemickom laboratóriu ochrany a svoje skúsenosti zúročil aj na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši.

Splácanie morálneho dlhu

Česko-slovenská samostatná protichemická jednotka, ktorá pôsobila v Saudskej Arábii a v Kuvajte, mala približne dve stovky príslušníkov. Z nich viac ako štvrtina boli Slováci. Koalíčné vojská porazili Irackého diktátora Saddáma Husajna a prinútili ho opustiť Kuvajt, ktorý pre jeho ropné bohatstvo vojensky obsadil a chcel ho anektovať. Vojenské akcie sa skončili 28. februára 1991.

„Chceme sa poďakovať za to, že si na nás vedenie ministerstva obrany našlo čas a že si konečne spomenulo aj na veteránov z Púštnej búrky. Sme radi, že sa tu môžeme stretnúť, pretože doteraz sme sa stretávali len v Českej republike,“ povedal vo svojom príhovore za prítomných veteránov podplukovník Štefan Hromada. Neskôr dodal,

že dve desaťročia sa cítil dosť trápne: „Ja viem, že obrovské zásluhy mali slovenskí ženíst, že môžeme byť hrdí na našich chlapcov z misii OSN či z Afganistanu. Ale nevedel som pochopiť, že všetci tak zabudli na nás...“

„Držali sme jeden pri druhom, preto mám na Púštnu búrku a kamarátov z jednotky len dobré spomienky. A preto som rád, že sme sa tu konečne takto zišli,“ povedal so spokojnosťou v hlase Milan Dolinaj od Považskej Bystrice. V čs. jednotke patril k 44 percentám vojakov základnej služby, ktorí boli do operácie podobne ako dôstojníci vyslaní na základe dobrovoľnosti. Pôsobil v strážnej službe.

„Naše ozbrojené sily vychádzajú z národných a vojenských tradícií a k ich budovaniu ste prispeli aj vy, novodobí vojnoví veteráni. Chceme splatiť svoj morálny dlh voči vám, našim prvým priamym účastníkom vojnovnej operácie od 2. svetovej vojny, lebo si uvedomujeme vašu osobnú odvahu a odhodlanie. A je dôležité, aby sa o vašom pôsobení dozvedela aj široká verejnosť,“ – to sú slová Ľ. Galka smerujúce práve k faktu, že rezort obrany doteraz celé dve desaťročia týmto veteránom „zo Zálivu“ nevenoval takmer žiadnu pozornosť. Minister tiež avizoval, že rezort začal pracovať na vytvorení novej koncepcie starostlivosti o vojnových veteránov. „Verím, že priniesie kvalitnejšiu starostlivosť pre vojnových veteránov, ktorí sa zúčastnili všetkých vojenských misií. Pretože si ju vy všetci, ktorí ste boli vyslaní a pripravení brániť slobodu a spravodlivosť pre iných, bezpochyby zaslúžite.“

...aj nabudúce

Diplomat, výškový robotník, podnikateľ, dôchodca, chemický inžinier, policajný úradník, nezamestnaný automechanik, dodnes slúžiaci dôstojník či kultúrny pracovník. Aj to sú súčasné profesie mužov, ktorí mali v rokoch 1990 a 1991 odvalu. A ktorí naznačili, kde bude mať miesto armáda demokratického Česko-Slovenska a následne Slovenskej republiky. 28. februára ich boli pozdraví aj štátny tajomník MO SR Róbert Ondrejcsák a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík. Nie, slovenskí veteráni zo Zálivu ešte neprišli všetci. Najmä preto, že ministerstvo aj armáda na nich doteraz zabúdali, neexistoval ich kompletný zoznam. Niektorí sa zase ťažko prenášali ponad 20-ročnú ignoranciu. Zopár veteránov sa ospravedlnilo pre neodkladné povinnosti. Tí ostatní sa v dlhých priateľských debatách vrátili o 20 rokov späť. Ich spomienky ilustrovala aj výstava fotografií z Púštnej búrky. A od všetkých tých, ktorí na ministerstvo zavítali, bolo počuť jedno slovo: „Konečne“. Nasledovalo poďakovanie spolu s očakávaním budúceho stretnutia.

Dva vojaci 4. protichemickeho odriadu vyfotení na pamiatku pred veliteľstvom prideleného frontového pohrebníka. To zabezpečovala americká 689. rota tylového zabezpečenia (pohrebná)

Vojaci 4. oddielu na ukoristenom irackom tanku v Kuvajte

Frank BOLAND: Zaostávajúte. Potrebujete viac peňazí

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto Peter DOVINA

venskom ako členom NATO od roku 2004 a predtým v procese Partnerstva za mier, sa rozšírilo o viaceré oblasti, ako je stabilizácia, vojenské a nevojenské spôsobilosti. V zásade však stále robíme tú istú prácu ako predtým. Skúmame plány každého jedného spojenca a hodnotíme implementáciu Cieľov síl NATO, odsúhlasených v roku 2008 v jednotlivých krajinách. Potom vypracujeme správu, ktorú vidia aj ostatní spojenci a schvaľujú ju ministri obrany.

Ako vidíte plánovací proces tu na Slovensku?

Obranné plánovanie na Slovensku je v súčasnosti v štádiu extrémnej neistoty. Strategické hodnotenie obrany, s ktorým ste začali minulé leto, je v etape vypracúvania hodnotení. V tomto momente je dôležité dohodnúť pevné rozhodnutia, aká bude budúcnosť obranného plánovania pre vaše ozbrojené sily. Sme radi, že sa začalo s hodnotením. Dôležité je, že sa vykonáva v transparentnej atmosfére, zapája mimovládne organizácie a civilných expertov. Stále však treba vykonať veľa práce, prejsť ešte dlhú cestu. Ako členovia štábu NATO sme ponúkli naše systémy, aby sme pomohli vyhodnotiť čo najväčšie detaily v množstve problémových oblastí, ktorými sa strategické hodnotenie obrany zaoberá. Ako vonkajší pozorovateľ vieme ponúknuť rôzne poznámky a komentáre, ktoré môžu pomôcť na ceste dopredu.

Nová vláda SR vo svojom programovom vyhlásení rozhodla vykonať už spomínané strategické hodnotenie obrany, ktoré si kladie za cieľ realisticky vyhodnotiť stav Ozbrojených síl SR a určiť smer ďalšieho rozvoja. V tejto súvislosti sa veľa hovorí o Cieľoch síl NATO pre SR. Môžete čitateľom vysvetliť, čo sú to Ciele síl a aké majú miesto vo vzťahu jednotlivých členských krajín k NATO ako celku?

Členstvo v Aliancii nie je jazda zadarmo. Každý spojenec musí prevziať a niesť zodpovednosť pri plnení schválených cieľov Aliancie. Ako súčasť tohto procesu sme v minulosti vyvinuli súbor plánovaných cieľov, ktoré nazývame Ciele síl. Každých niekoľko rokov rozdeľujeme súbor požiadaviek, ktoré NATO kladie na spôsobilosti, medzi spojencov. Berieme ohľad na veľkosť ozbrojených síl a finančné zdroje, dostupné pre krajinu a uistíme sa, že sme pokryli celú škálu spôsobilostí, ktoré NATO potrebuje. Slovensko má svoj podiel na tomto balíčku. Diskutovali sme navrhované ciele so slovenskými predstaviteľmi veľmi dôkladne. Urobili sme veľa zmien a ušili sme balík podľa požiadaviek Slovenska, tak ako aj podľa potrieb NATO, aby sme sa ubezpečili, že na Slovensko nekladíme žiadne neracionálne nároky.

Aj napriek prebiehajúcej finančnej a hospodárkej kríze NATO nemení svoju požiadavku na členské krajiny vyčleňovať na obranu 2 % z HDP a z toho 20 % použiť na rozvoj, nákupy a modernizáciu vojenskej techniky. Realita je však opačná. Veľa členských krajín NATO znižuje svoje výdavky. Ako by ste hodnotili túto situáciu vo

všeobecnosti a ako je na tom SR v porovnaní s ostatnými členskými krajinami?

Množstvo európskych krajín je v súčasnosti v zložitej situácii. Po posúdení plánov obrany ako celku pozorujeme veľmi podstatný pád v zdrojoch dostupných obrane. Videli sme významné škrtý v rozpočtoch. Niektoré z nich boli naozaj dramatické, napríklad v Lotyšsku, ktoré počas pár rokov škrtlo 50 % rozpočtu na obranu. Slovensko na tom nie je až tak dramaticky ako Lotyšsko, ale takisto je vo veľmi vážnej situácii. Vofne povedané, je to sklamanie. Kriticky povedané, keď sa Slovensko pripojilo k Aliancii v roku 2004, zaviazalo sa vydávať na obranu 2 % HDP. Potom sa záväzok zmenil na 1, 86 % HDP. Tento záväzok takisto nebol dodržaný. Podľa dlhodobého plánu do roku 2015 bol predpoklad výdavkov na obranu 1,5 % HDP, čo však tiež nebolo splnené. Teraz obranné výdavky kolíšu okolo jedného percenta. Výsledným efektom je, že slovenské ozbrojené sily majú schopnosť robiť veľa vecí, ale nie všetky, ktoré robíť majú. Naozaj je to veľmi vážne a presne o tomto sme diskutovali na našich stretnutiach v Bratislave. Tak či tak, rád by som povedal, že veľmi oceňujeme úsilie, ktoré Slovensko vyvíja, aby prispelo do operácií NATO. To je dôležité. Z dlhodobého hľadiska to však nie je udržateľný stav. Detailne sme preberali, koľko modernizačných projektov, potrebných pre dlhodobé zdravie a efektivitu ozbrojených síl, bolo odložených. V podstate boli odložené na neurčito. Vybavenie, ktoré vaše ozbrojené sily v súčasnosti používajú na plnenie svojich úloh, je staré, nákladné na údržbu a tiež nevydrží večne. Časom jednoducho prestane fungovať. Bez novej techniky potrebnej na plnenie úloh nie je budúcnosť slovenských ozbrojených síl ružová. Vplyv krátenia rozpočtu z pohľadu udržiavania výzbroje a výstroja, z pohľadu účinkov na úroveň výcviku je dostatočný na to, aby sme sa obávali. Je to veľmi pesimistická vyhladka bez možnosti významnej zmeny. Aj keď dúfame, že práve túto zmenu prinesie strategické hodnotenie obrany, toto hodnotenie nesmie zostať vecou iba ministerstva obrany a ozbrojených síl. Prináša rozhodnutia, ktoré musí urobiť slovenská vláda. A slovenská vláda sa musí sama seba veľmi vážne opýtať, keďže je zodpovedná za plnenie úloh ozbrojených síl, ktoré vyplývajú z obrannej legislatívy a zo spojeneckých záväzkov, dokedy je rozumné veriť, že ozbrojené sily sú schopné plniť každú z týchto úloh s množstvom peňazí, ktoré majú k dispozícii.

Stretli ste sa so štátnym tajomníkom MO SR. Aké hlavné poslanstvo ste mu priniesli?

Zhodli sme sa, že ministerstvo obrany a generálny štáb vyvinuli enormnú snahu priniesť vláde rozumné riešenie, ako sa vyrovnáť so súčasnou vážnou situáciou, ktorej čelia slovenské ozbrojené sily. Nechceme vopred posudzovať výsledok tejto práce, ale uvedomujeme si, že treba urobiť niečo závažné. Zostaneme v úzkom kontakte s vašim ministerstvom obrany počas nasledujúcich týždňov a mesiacov. Ako som povedal, ponúkli sme asistenciu, aby sme pomohli lepšie definovať oblasti, ktoré môžu viesť k zlepšeniu v budúcnosti. Ale všetko to vedie k peniazom. Ak nie sú k dispozícii dostatočné zdroje pre ozbrojené sily, aby mohli robiť svoju prácu, jednoducho nebudú schopné ju robiť. A vláda ako celok, nie ministerstvo obrany, ale vláda bude potom musieť posúdiť, čo chce, aby slovenské ozbrojené sily robili. Ozbrojené sily nie sú nejaký súkromný futbalový klub ministerstva obrany, sú štátnou inštitúciou a ich úlohou je zabezpečovať bezpečnostné ciele Slovenskej republiky ako celku. Dohliadneme na to veľmi pozorne. Generálny tajomník NATO sa takisto bude veľmi pozorne situáciou zaoberať. Viem, že na stretnutí ministrov obrany 10. – 11. marca tento rok zamýšľa prebrať s ministrami otázku krátenia financií najmä medzi spojencami z Európy. Urobí to aj na základe správy, ktorú mu predložíme. Myslím, že budeme schopní mu podať precízny obraz súčasného stavu obranného plánovania tu na Slovensku.

Ako sme už hovorili, v súčasnosti prebieha v SR strategické hodnotenie obrany. Prvé závery prenikli na verejnosť po výročnom veliteľskom zhromaždení, keď prezident SR ako hlavný veliteľ ozbrojených síl, a náčelník generálneho štábu hodnotili súčasný stav OS SR ako kritický s rizikom straty kľúčových spôsobilostí. Aké opatrenia by ste našim politickým a vojenským lídrom odporučili, aby došlo k náprave súčasného stavu a aby SR bola plnohodnotným členom Aliancie?

Na začiatok, nevyhnutnosťou je viac peňazí. Pre súčasnú a projektovanú úroveň výdavkov počas ďalších niekoľko rokov je väčšie množstvo peňazí zásadné. Vieme, že

bude nevyhnutné sa ubezpečiť, že peniaze sú mierané tak efektívne, ako je to len možné. To znamená, pozrieť sa kriticky na všetky spôsobilosti, ktoré v súčasnosti existujú a posúdiť, či sú naozaj potrebné aj v budúcnosti. Množstvo z nich bude, ale možno sú tu nejaké, ktoré môžu byť eliminované.

Predpokladáme, že hodnotenie sa pozrie na celú škálu aktivít ozbrojených síl a vedúcich štruktúr generálneho štábu a ministerstva obrany. Ako hovorím, nechcem vopred súdiť, čo treba udržať a čo treba zrušiť. Ktokoľvek vykonáva strategické hodnotenie, toto je základ. Je dôležité si osvojiť skeptický prístup a prehodnotiť všetko. Položiť si otázky, prečo robíme jednotlivé činnosti, aký bude účinok, ak ich zastavíme, aký bude dopad, ak ich začneme robiť iným spôsobom. Niekedy je to veľmi ťažká úloha, požadovať od ľudí, aby zapochybovali o vyjadrených kolajach. A kým to urobíme, zistíme, že sa naozaj trápime, aby sme zabezpečili čo najlepšie využitie zdrojov. Treba využiť peniaze čo najlepšie z pohľadu spolupráce s ďalšími krajinami v špecifických oblastiach. Už teraz je tu množstvo dôležitých projektov, ktoré fungujú. Slovensko má úmysel napríklad, spolupracovať v medzinárodnom policajnom prápore. A viem, že sú tu ďalšie oblasti, zatiaľ v štádiu zvažovania. Potrebujú energetickejšie presadzovanie, nielen tu na Slovensku, ale aj v ďalších krajinách. Generálny tajomník NATO na bezpečnostnej konferencii v Mníchove vysvetlil svoju myšlienku, ako tieto ciele presadiť. Nazval tento spôsob „Smart defence“ (voľný preklad „Inteligentná obrana“ – pozn. redakcie). Jeho cieľom bude presadzovať inteligentnú obranu pri stretnutí s vedúcimi predstaviteľmi tu v Bratislave a takisto v ostatných európskych krajinách.

Ako ste spokojný s výsledkami a závermi svojej návštevy na Slovensku?

Určite som spokojný s vlastným priebehom rokovaní. Boli veľmi otvorené a úprimné, nikto sa pred nami neusiloval skrývať žiadne informácie. Vzhľadom na stupeň rozpracovania strategického hodnotenia máme dostatočne dobrý obraz o stave vašich ozbrojených síl. Ale ako som povedal na začiatku, strategické hodnotenie obrany je dnes v analytickej fáze. Vedenie rezortu ešte nepozná v plnom rozsahu jeho závery. Hoci niektoré sa už objavujú, nie je jasné, ktoré možnosti budú detailne rozpracované. Určite budeme smerovať k tomu, aby sme do hodnotenia dodali vstup aj z NATO. Sme pripravení zapojiť sa do procesu, ako sme urobili v mnohých ďalších krajinách. Chceme sa ubezpečiť, že závery, ku ktorým sme tu dospeli, sú tie najlepšie nielen pre Slovensko a jeho ozbrojené sily, ale aj celkovo pre vojenské spôsobilosti, ktoré NATO potrebuje na plnenie svojich misií.

Na záver jedna konkrétna vec. Ako som sa už zmienil, budete potrebovať viac peňazí. Minimálne na to, aby ste všetky pozitívne projekty, ktoré boli v rámci prístupových procesov už zavedené, udržali v prevádzke. A nemôžete pokračovať v implementácii bez zdrojov. Nakoniec sa všetko vráti späť k peniazom.

Je ešte niečo, čo by ste chceli povedať našim čitateľom – profesionálnym vojakom, ich rodinám, politickým a vojenským predstaviteľom?

Jedna z vecí, ktorú zdôrazňujeme, keď sa zhovárame s národnými autoritami, nie iba s ministerstvom obrany a generálnym štábom, ale aj s ministerstvami zahraničných vecí a financií, je takáto. Členstvo v ozbrojených silách sa nedá porovnať so žiadnou inou prácou. Vojaci nosia uniformu ako napríklad aj poštár, ale byť vojakom nie je ako byť poštárom. Je to špeciálne povolanie, ktoré v najhoršom prípade vyžaduje od ľudí, aby položili život pri podpore bezpečnostných cieľov svojej krajiny. Výsledkom je, že s vojenskou profesiou sa nemôže narábať ako s inou verejnou službou. Je to špeciálne povolanie a pevne verím, že si zasluhuje špeciálny prístup vlád. Potrebuje viac ako ktorákoľvek iná verejná služba. Na základe svojich dlhodobých skúseností z vojenského prostredia chcem zdôrazniť význam vojenských rodín. Sú veľmi významné, a najmä pri profesionálnych ozbrojených silách. Pretože keď sa niekto pridá k armáde, nie je to iba on, ale spolu s ním aj manželka alebo manžel, deti, matka a otec. A ak nie je šťastná rodina, po prvé, osoba v armáde nebude šťastná, po druhé, odíde. A všetky peniaze, ktoré ste investovali do výcviku, na získanie špeciálnych zručností, sú stratené. Naši kolegovia v Bratislave to vedia, ale je dôležité, aby aj vláda porozumela dôležitosti vojenského systému, ktorý zahŕňa aj starostlivosť o vojenské rodiny.

Hlohovčania pripravujú dopravnú rotu

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Hlavnou úlohou, ktorú v súčasnosti plní hlohovský dopravný prápor, ktorý je súčasťou Spoločnej logistickej podpornej skupiny (Trenčín) Síl výcviku a podpory OS SR, je pripraviť na certifikáciu dopravnú rotu (cieľ síl E 0035). Podľa veliteľa práporu podplukovníka gšt. Ferdinanda Muriňa je vytvorenie spomínanej jednotky aj vzhľadom na aktuálny stav naplnenosti technikou a dostupné finančné zdroje mimoriadne náročná úloha.

Vytvorenie jednotky prebehlo v niekoľkých fázach. Okrem iného bolo treba dať dohromady vhodné štruktúry, personál, techniku a následne sa pustiť do výcviku.

Chýba vhodná prepravná technika

„Útvar v súčasnej podobe vznikol 1. júla 2009. Treba si uvedomiť, že dopravná rota, pripravovaná pre cieľ síl E 0035 nie je organická jednotka. Vzhľadom na to, že žiada z dopravných rôt práporu nemá požadované spôsobilosti podľa zadania príslušného cieľa síl, museli sme vytvoriť účelové zoskupenie zo všetkých súčastí útvaru. Rota musí mať nielen dostatočnú prepravnú kapacitu, ale aj spôsobilosti vlastného bojového zabezpečenia a bojovej podpory, aby mohla samostatne pôsobiť v operáciách mimo územia Slovenska. Táto jednotka nie je primárne určená na podporu slovenských jednotiek, ale na pôsobenie v zostave síl NATO,“ objasňuje veliteľ práporu podplukovník Muriň.

Veľké problémy spôsobuje skutočnosť, že techniku Dopravnej rotý E 0035 majú naplnenú len na 60 percent a nie je vždy je táto technika najmladšia (časť z nej sa prednedávnom vrátila z plnenia úloh v operácii KFOR v Kosove). Aj napriek tomu, že technici pri jej údržbe robia doslova zázraky, už dnes v Hlohovci vedia, že niektoré spôsobilosti, vyplývajúce z cieľa síl nebudú môcť ani pri najlepšej vôli splniť. Z finančných dôvodov zatiaľ nebola zakúpená nová prepravná technika so zodpovedajúcimi parametrami, ktoré od nás NATO požaduje...

Od klasickej dopravnej rotý sa táto jednotka okrem iného líši aj tým, že sa pri svojom nasadení v zahraničí nemôže spoliehať na podporu ostatných zložiek útvaru. Preto musí mať vlastnú logistiku, ale aj schopnosť vlastnej obrany. Veliteľ práporu zdôrazňuje, že jedným z prvých predpokladov úspešného výcviku je dať na veliace miesta správnych ľudí. V prípade ustanovenia veliteľa prvej dopravnej rotý kapitána Róberta Spála do funkcie ve-

liteľa jednotky sa to podľa neho podarilo. Má potrebné skúsenosti a podarilo sa mu za pomerne krátky čas výrazne pokročiť v príprave jednotky.

Nedostatok financií v rezorte sa podpisuje aj pod obmedzené možnosti výcviku vo výcvikových priestoroch a zariadeniach. V útvare sa usilujú improvizovať. Napríklad aj v priestoroch objektu Teplický patriaceho do posádky Hlohovec (bývalý posádkový muničný sklad). Nie je to však plnohodnotná náhrada výcviku. Veď jednotlivé etapy výcviku okrem iného vyžadujú, aby boli preverené činnosti počas presunu, ale aj v priestore rozmiestnenia. A to už podľa veliteľa rotý kapitána Spála nie je možné simulovať v obmedzenom priestore spomínaného objektu.

Preprava z Moldavy pod Vysoké Tatry

Hlohovčania hľadajú všetky možnosti, ako cvičiť príslušníkov jednotky. Vhod im prišla aj mimoriadna prepravná úloha. V uplynulom období sa podieľali na plnení jednej z najdôležitejších prepravných úloh v rámci rezortu – presunu materiálu zo skladu výzbroje, patriaceho martinskej zásobovacej základni nachádzajúcej sa v priestoroch bývalého vojenského opravárenského podniku Moldava nad Bodvou (od polovice roka 2009 patrí pod ministerstvo životného prostredia...) do objektov Multifunkčnej zásobovacej základne Východ v Poprade.

Vojaci prvej dopravnej rotý, doplnenej z rotý podpory velenia pod velením veliteľa dopravného družstva rotného Radoslava Wielgosa, vozili nákladnými vozidlami Tatra 815

(niektoré sú s príviesmi) vojenský materiál zo skladu na železničnú stanicu v Moldave, kde ho naložili na železničné vagóny a po železnici previezli do Popradu. Tam ho potom Hlohovčania prevážali zo železničnej stanice do multifunkčnej zásobovacej základne. Ďalší materiál prevážali na nákladných vozidlách po trase: Moldava nad Bodvou-Košice-Prešov-Levoča-Poprad. Prekonanie takmer 160-kilometrovej vzdialenosti im podľa intenzity cestnej dopravy trvalo niečo viac ako tri hodiny.

Rotný Wielgos sa pri preprave materiálu spolieha predovšetkým na skúsených vodičov, ako sú: desiatnik Marek Puna, slobodníci Anton Gogoľ a Michal Janiš či vojaci Andrej Čulák a Juraj Podolák.

V popradskej základni materiál preberal náčelník skladového oddelenia materiálu pozemnej výzbroje a techniky (oddelenie v Poprade vzniklo 1. 1. 2011) z martinskej zásobovacej základne zásobovacej triedy 5 kapitán Ján Urban so svojimi spolupracovníkmi. Doposiaľ podľa neho uskladnili vyše 5,8 milióna kusov náhradných dielcov do ručných zbraní, takmer pol milióna kusov náhradných dielcov do delostreleckých zbraní a státisíce kusov ďalšieho vojenského materiálu. Okrem príslušníkov hlohovského dopravného práporu ju v predchádzajúcom období zabezpečovali predovšetkým príslušníci martin-skej zásobovacej základne.

Prepad konvoja

Na posádkovom cvičisku medzitým prebiehal výcvik jednotky. Príslušníci rotý museli riešiť mnohé situácie, ktoré by realne mohli nastať počas presunu konvoja. Čakal ich napríklad stret s nepriateľom, prepád počas zastávky, simulovaná porucha na vozidle, ale aj spozorovanie diverzných skupín v blízkosti prepravnej trasy. Velitelia jednotlivých vozidiel museli zvládnuť aj včasné podávanie hlásení počas presunu veliteľovi konvoja. V rámci presunu musela kolóna prekonať aj zamorené územie. Pátracie vozidlo, pohybujúce sa vpredu, zistilo, aký rozsiahly je kontaminovaný priestor. Osádky vozidiel museli použiť prostriedky OPZHN a potom ich čakala čiastočná dekontaminácia osôb aj techniky, aby mohol konvoj pokračovať ďalej v plnení úloh. Veliteľ rotý kapitán Spál neskrýval spokojnosť najmä s nasadením ľudí pri plnení úloh. Aj napriek niektorým chybám a nedostatkom, ktoré sú v tejto fáze výcviku celkom prirodzené.

„Som rád, že mám okolo seba takých ľudí, ako je môj zástupca nadporučík Roman Györi, veliteľ druhej dopravnej čaty poručík Andrej Hazák, veliteľ družstva rotný Jaroslav Kalist či vodiči T-815 slobodníci Martin Belis a Peter Sobota. Zatiaľ má síce len zhruba 10 percent príslušníkov jednotky medzinárodné skúsenosti z pôsobenia v KFOR, ALTHEA či UNFICYP, ale ostatní veľmi dobre plnili úlohy počas zabezpečenia činnosti bojových skupín Európskej únie. Či už to bolo v prípade česko – slovenskej bojovej skupiny, alebo minulý rok bojovej skupiny pod poľským velením. Kus poctivej roboty odvedli aj v prípade najväčšieho cvičenia našich ozbrojených síl Spoločný cieľ 2010,“ konštatuje veliteľ rotý.

Marcové odborné taktické cvičenie (OTC) zavrátilo prípravu na stupeň vycvičenosti rota. Podľa veliteľa práporu podplukovníka gšt. Ferdinanda Muriňa v ďalšom období budú pokračovať v udržiavaní výcviku a budú sa snažiť využiť v maximálnej miere všetky ďalšie možnosti, aby udržali dosiahnutý stupeň vycvičenosti. V rámci prípravy na OTC cvičeniu predchádzali mnohé štábne návky. Boli zamerané na plánovanie bojovej činnosti, podporu rozhodovacieho procesu veliteľa a riadenie bojovej činnosti jednotiek, v ktorých sa prelínala reálna činnosť s výcvikom.

Vznikol v Hlohovci 1. júla 2009 v podriadenosti veliteľa Spoločnej logistickej podpornej skupiny (Trenčín) Síl výcviku a podpory OS SR.

Prápor vznikol s cieľom vytvoriť kapacity operačnej dopravnej logistiky OS SR a vytvoriť expedičné prepravné kapacity vhodné na nasadenie v rámci operácií NATO a EU, prípadne na podporu národných kontingentov OS SR v operáciách mimo územia SR.

V súčasnosti je jednou z jeho hlavných úloh vytvorenie Dopravnej rotý v rámci cieľa síl E-0035. Táto rota má byť v termíne od 1.1.2012 schopná plánovať, organizovať a uskutočňovať prepravu materiálu na podporu nasadených síl NATO v úplnom spektre možných misií. Medzi jej základnú spôsobilosť patrí preprava 600 ton materiálu denne (kontajnerizovaného / paletizovaného / nepaletizovaného) na vzdialenosť 300 kilometrov.

Okrem tejto úlohy má prápor v súčasnej dobe vyčlenené prepravné kapacity pre národné podporné prvky (NSE) pre mechanizovanú prípornú skupinu, prápor RCHBO, vrutníkový roj a v ďalšom období sa bude podieľať na vytváraní NSE pre príspevok OS SR do síl rýchleho nasadenia NATO v rokoch 2012 a 2013 (NRF 2012 a 2013).

Prápor neustále plní prepravné úlohy v prospech celých OS SR, plní úlohy v rámci operácií národného krízového manažmentu (asistenčné úlohy) a podieľa sa aj na reprezentácii OS SR na verejnosti.

Na fóre GLOBSEC hovorili aj o našom rezorte

/ Pavol VITKO

/ foto autor

Každá krajina potrebuje silnú ekonomiku. Jej neoddeliteľnou súčasťou je bezpečnosť. V rámci svojho vystúpenia na bezpečnostnom fóre GLOBSEC 2011 to 3. marca skonštatoval minister obrany SR Ľubomír Galko.

Podľa slov ministra obrany si musia všetci ľudia vrátane politikov uvedomiť, že ak sa nebude investovať do obrany, môže to mať hlboké dôsledky. „Ľudia musia vedieť, že bez plne funkčnej armády, bezpečnostné hrozby prídu až k našim hraniciam a my im bez armády nebudeme môcť čeliť v miestach, kde vznikajú. Bez reálnych investícií sa môže stať, že nebude mať bojové lietadlá, ktoré by v prípade potreby mohli lietať na oblohu a brániť náš vzdušný priestor,“ povedal minister. Bez dostatočných zdrojov na obranu sa môže stať to, že nebudeme mať most, ktorý treba postaviť, pretože povodeň tam vzala ten pôvodný alebo, že nebudeme mať helikoptéry na zastavenie veľkého požiaru v národnom parku. „A politici by museli s týmto svojím rozhodnutím žiť,“ upozornil minister (celý prejav na <http://www.mosr.sk/20638/oficialny-prejav-ministra-galko-na-konferencii-globsec-2011.php?pg=1&mnu=8>).

Pred novinármi slovenský minister obrany dodal, že jednou z ciest k efektívnosti a úsporám je zdieľanie vojenských a bezpečnostných spôsobilostí s inými krajinami.

„To sa však nedá vo všetkých oblastiach,“ zdôraznil šéf rezortu obrany. Vysvetlil, že spoločne s Českou republikou alebo napríklad s krajinami V4 sa dá zabezpečovať napríklad výcvik či vzdelávanie, čím sa ušetrí finančné prostriedky. „Niektoré konkrétne spôsobilosti pri samotnej obrane štátu, ale napríklad aj pri ochrane vlastných obyvateľov pred živelnými pohromami, ekologickými katastrofami a ďalšími nevojenskými ohrozeniami si však jednoznačne musíme zachovať,“ konštatoval. V tejto súvislosti uviedol, že ak bude musieť rezort obrany od niektorých vojenských spôsobilostí odstúpiť, nepochybne takéto významné kroky budú na rozhodnutí vlády. Tomu však bude predchádzať mimoriadne dôležité strategické hodnotenie obrany. Práve to definuje, ktoré spôsobilosti si musí rezort obrany a ozbrojené sily nevyhnutne zachovať.

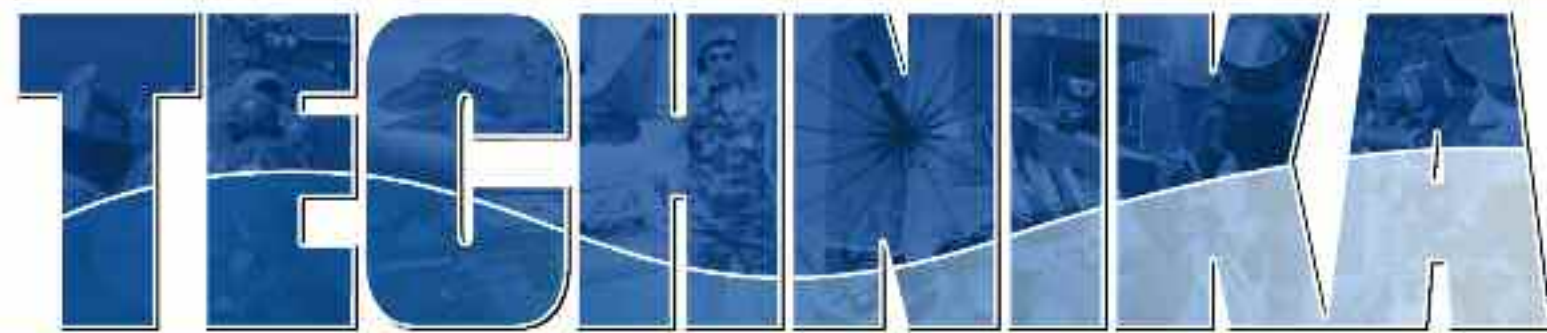
Ľubomír Galko sa v rámci GLOBSEC-u stretol so svojím chorvátskym rezortným partnerom Davorom Božinovićom. V rámci bilaterálneho rokovania chorvátsky minister obrany ocenil veľmi dobré vzájomné vzťahy a pochválil Slovensko. „Obdivujeme vašu podobne malú krajinu. Ste v NATO, Európskej únii a máte euro,“ uviedol Božinović.

O užšej spolupráci v oblasti vzdelávania, výcviku letectva a logistiky spolu hovorili aj štátni tajomníci rezortov obrany Slovenska a Českej republiky Róbert Ondrejcsák a Jiří Šedivý. Podľa R. Ondrejcsáka je to však zatiaľ hudba budúcnosti. Ešte predtým totiž treba definovať, aké ozbrojené sily potrebujeme, ako aj ambície, ktoré dokážeme naplniť. Tie bude definovať pripravované Strategické hodnotenie obrany. Aj o ňom bola na GLOBSEC-u verejná debata s novinármi, ako aj s členmi Konzultačnej rady strategického hodnotenia obrany. „Rezort obrany je v súčasnosti otvorený a prístupný na debatu tak ako nikdy predtým. Je to veľmi dôležité a obohacujúce,“ povedal na jednej z diskusií bývalý veľvyslanec SR v USA Martin Bútora.

Na 6. ročníku GLOBSEC-u sa zúčastnilo až 700 odborníkov z oblasti bezpečnosti, obrany a zahraničných vzťahov zo 40 krajín sveta, konštatoval za organizátorov generálny tajomník Slovenskej Atlantickkej komisie Róbert Vass. Dodal: „Z doterajších šiestich ročníkov bol tohtoročný GLOBSEC najväčší. Zároveň je aj najväčšou bezpečnostnou konferenciou v strednej Európe v tomto roku.“

Minister obrany Ľubomír Galko na GLOBSEC-u: „Obrana nám dáva tie najzákladnejšie nástroje na ochranu spoločnosti a ekonomiky pred vonkajšími hrozbami. Bezpečnostné hrozby vám niekedy jednoducho 'zaklopú na dvere' a za nimi nikdy nečaká príjemný návštevník. Každý rozumný človek má preto poisťku pre prípady 'čo keď'. Pre nás sú tou poisťkou Ozbrojené sily SR.“

N O V I N K Y • T R E N D Y • V Í Z I E

Systém ADS pripravený

OBRANA 3 / MAREC 2011

Nemecká skupina Rheinmetall vo februári oznámila, že výrazne vstúpila do spoločnosti ADS Gesellschaft für Aktive Schutzsysteme GmbH z Lohmaru, kde už vlastní 74-percentný podiel (oproti 25 %). Správa sa objavila zároveň s informáciou, že bol úspešne ukončený vývoj a skúšky hlavného produktu spoločnosti ADS GmbH – systému aktívnej ochrany vozidiel

rôznych hmotnostných kategórií ADS (Active Defence System), ktorý si už objednala pre svoje vozidlá „nemenovaná“ žižľská krajina. Preto sa očakáva, že plná sériová výroba systému ADS sa spustí ešte v tomto roku. ADS patrí k novej generácii technológií, ktoré aktívne na bezpečnú vzdialenosť od vozidla ničia projektily, ktoré by ho mohli

ohroziť. Systém je účinný proti riadeným raketám, protitankovým strelám i improvizovaným nástražným výbušným systémom. Analytici hovoria, že celosvetovo je desiatky tisíc vozidiel, ktoré by sa kategóriou takýchto systémov mohli vybaviť na zvýšenie svojej ochrany.

ilustrácia Rheinmetall Group

Krátko

Druhý prototyp perspektívneho bojového lietadla 5. generácie Suchoj T-50 (PAK FA) vzlietol 3. marca na svoj prvý let z letiska v Komsoľskmu na Amure. Prvý prototyp T-50 si pritom pripísal na svoje konto od prvého vzletu 29. januára 2010 celkovo 39 testovacích letov. Druhý stroj pilotoval Sergej Bogdan a vo vzduchu bol 44 minút, pričom let sa uskutočnil podľa výrobcu podľa plánu a stroj bez problémov pristál opäť na letisko. Počas letu sa preverovala najmä stabilita stroja a vyhodnocovanie práce a výkonu použitých pohonných jednotiek.

Na začiatku marca francúzska lodenica DCNS dokončovala integráciu výzbroje a akceptačné testy v prístave na palube prvého plavidla viacúčelovej fregaty Aquitaine triedy FREMM. Predtým, ako fregata vypláva na jar budúceho

roka na skúšky na more, musia byť všetky systémy plavidla otestované. Aquitaine má už na 95 % zabudovanú elektrickú a hydraulickú výbavu a zhotoviteľ začal s testami informačných a komunikačných systémov, navigačných systémov a systémom pohonu a distribúcie elektrickej energie. Fregaty triedy FREMM sú dlhé 142 m, široké 20 m, s výtlakom 6 000 ton a maximálnou rýchlosťou 27 uzlov (50 km/h). Posádka by malo tvoriť 108 osôb vrátane posádky vrtníka.

Spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann (KMW) a Skoncern Daimler AG podpísali 21. februára servisnú zmluvu, ktorá zabezpečí údržbu a opravy nákladných vozidiel pod značkou Mercedes-Benz a automobilov triedy G kdekoľvek vo svete pri nasadení nemeckých ozbrojených síl a iných krajín, ktoré vozidlá používajú. Podľa dohody KMW

zabezpečí kompletnú technickú podporu vojenských vozidiel nasadených v operáciách NATO, EÚ či OSN, čím odbremeni personál Bundeswehru.

Spoločnosť Rockwell Collins predstavila nový miniatúrny prijímač družicového navigačného systému GPS s označením MicroGRAM, ktorý je až o 90 % menší, než jeho predchodca MPETM-S (Miniature Precision Lightweight GPS Receiver Engine SAASM). Zmenšenie rozmerov výrobku a veľmi nízka spotreba elektrickej energie ponúka jeho použitie do ďalších vojenských zariadení ako napríklad do prenosných taktických rádiových vysielaciek, osobných počítačov, laserových diaľkomerov, zameriavačov zbraní, či malých bezpilotných prostriedkov UAV.

Posledná objednávka amerického ministerstva obrany z februára tohto roka na 46 ľahkých húfníc M777 s kalibrom 155 mm zvýšila celkový počet objednaných kusov tohto delostreleckého systému na 1001 kusov. Objedávka pre BAE Systems ide súbežne s dodávkami zbraňových systémov M777 pre kanadské i austrálske ozbrojené sily. M777 využíva v konštrukcii titánové zliatiny, čo výrazne znížilo jej hmotnosť pod 4 200 kg. Obsluhu húfnice zabezpečuje päť osôb, ktorí ju dokážu pripraviť k boju za tri minúty a na presun za dve minúty. Počas štandardných podmienok je možné z delostreleckého systému vystreliť dvakrát až štyrikrát za minútu. Na prepravu zbraňového systému sa využíva 5-tonové nákladné vozidlo, ale stačí aj terénny automobil s pohonom 4x4 a hmotnosťou 2 tony. Výrobca dodáva na požiadanie aj špeciálne 4,5 t prípojné vozidlo LWPM (Lightweight Prime Mover).

(rak)

Giraffe AMB pre Austráliu

Výrobca v oblasti obranných systémov spoločnosť Saab získala objednávku na dodávku viacúčelových radarových systémov Giraffe AMB a zodpovedajúceho servisu od akvizitného úradu austrálskych ozbrojených síl DMO. Hodnota objednávky predstavuje 550 mil. SEK. Vývoj a výroba radarových systémov sa uskutoční vo švédskom Gothenburgu a prvá dodávka je naplánovaná v strede budúceho roka.

Giraffe AMB predstavuje modulárny a flexibilný viacúčelový radar, ktorý je schopný súčasne plniť úlohy protivzdušnej obrany

vrátane vyhľadávania cieľov vo vzduchu a na mori, koordinácie vzdušných a pozemných prvkov, riadenia vojenskej letovej prevádzky a lokalizácie postavenia zbraňových systémov. Giraffe AMB je súčasťou neustáleho vývoja a zdokonaľovania programu výroby radarov v obrannej divízii Saab. Ako riešenie pre vojenské účely a protivzdušnú obranu si ho vybralo do výzbroje viacero ozbrojených síl vo svete vrátane napríklad Švédska, Francúzska, Estónska či Veľkej Británie.

foto rak

/ Miroslav KACVINSKÝ

/ foto USNC, US Army, Wikipedia.org

Nepokoje v arabskom svete si v niektorých krajinách vyžiadali aj zásah armády. Vojaci ukončili krvavé zrážky polície a demonštrantov v januári v Tunisku a vzápätí aj v Egypte. Armády oboch štátov hojne nasadili aj tanky typu M60. Zábery tejto ikony studenej vojny tak znovu obleteli celý svet.

Aj Egypt nasadil svoje M60 vo vojne v Perzskom zálive v roku 1991

ukázalo, že ich motor je príslabý a o rok neskôr ich stiahli z prvej línie. Pershingy slúžili v 50. rokoch aj v armádach Belgicka, Francúzska a Talianska.

M46 Patton

V januári 1948 sa začali práce na zdokonalenom modeli M26E2. Cieľom bolo najmä zvýšiť motorický výkon tanku. Stroj nakoniec dostal nielen nový motor, ale aj hlavň kanóna s ejektorom spalín po výstrele a ďalšie zlepšenia. Preto dostal úplne nové typové označenie M46 a meno Patton. Vyrobili ich spolu 1 160 a absolvoval úspešné bojové nasadenie v Kórei. Zo služby ich vyradili v druhej polovici 50. rokov.

M47 Patton

Predchádzajúci M46 sa pokladal len za núdzové riešenie, kým americká armáda dostane nové lepšie tanky. Vývoj však trval dlho, a preto prišlo ďalšie núdzové riešenie – na trup M46 posadili novú, lepšie tvarovanú vežu s novým 90 mm kanónom a typ M47 bol na svete. Bol to posledný americký tank, ktorý mal pohyblivý guľomet v prednej časti korby.

Týchto „dočasných“ tankov vyrobili v rokoch 1951 až 1953 viac ako 8 500. Už v roku 1957 ho americká armáda označila za zastaraný. Väčšina strojov potom išla na export. Používalo ich viac ako 20 krajín, niektoré nasadili aj v boji. Pakistan ich použil vo vojne s Indiou, Jordánsko v šesťdňovej vojne s Izraelom a Irán vo vojne s Irakom. Turci ich nasadili pri invázii na Cyprus v roku 1974 a v 80. rokoch proti kurdským separatistom.

M48 Patton

Ďalší prechodný typ, ktorý sa však opäť vyrábalo vo veľkom množstve, kým prišiel definitívny M60. M48 začali vyvíjať v roku 1951. Hoci sa podobal na predchádzajúce typy, v tomto prípade išlo o stroj navrhnutý úplne nanovo.

Základné údaje
 Hmotnosť: 52 600 kg
 Dĺžka trupu: 6,95 m
 Dĺžka s kanónom: 9,3 m
 Výška: 3,21 m
 Šírka: 3,63 m
 Posádka: 4 členovia
 Objem nádrží: 1 457 litrov
 Dojazd: 500 km
 Max. rýchlosť: 48 km/h na ceste
 Výzbroj:
 105 mm kanón,
 1x 12,7 mm guľomet,
 1x 7,62 mm guľomet
 Pancierovanie:
 Čelo korby 85 – 143 mm
 Boky korby 36 – 74 mm
 Strop trupu 36 mm
 Dno trupu 13 – 19 mm
 Čelo veže 178 mm
 Boky veže 76 mm
 Zadná časť veže 51 mm
 Maska kanóna 114 mm
 Strop veže 24 mm

Verzia M60A2 bola pre veľkú poruchovosť sklamaním

M60 opäť na scéne

Čím bol pre východný blok tank T-55 a jeho verzie, to predstavoval v západnom svete tank M60. Vyrobili ho viac ako 15 000 kusov a slúžil či dodnes slúži v desiatkach krajín. Izrael ich úspešne použil vo viacerých vojnách, americká námorná pechota s nimi bojovala v roku 1991 v Kuvajte. V tom čase ho však už nahrádzali modernejšie typy. Nasadenie v uliciach tuniských a egyptských miest tak bolo za posledných 20 rokov najväčším vystúpením M60.

M26 Pershing

Na začiatku vývoja M60 stojí typ M26 Pershing. Tento tank začali vyvíjať už v roku 1942, no do frontovej služby sa dostal vo veľmi obmedzenom počte až na samom konci druhej svetovej vojny. Americká armáda sa totiž sústredila na výrobu čo najväčšieho počtu zaužívaných tankov M4 Sherman a nechcela zavádzať novinky a prekonávať ich detské choroby. Výroba Pershingov sa začala až v novembri 1944, keď už bolo dávno jasné, že Shermany nestačia na novšie nemecké typy tankov. Pershing so svojím 90 mm kanónom si poradil aj s ťažkými tankami – do boja sa ich však dostalo len 20.

Do konca roka 1945 vyrobili spolu viac ako dvetisíc Pershingov. Do vojny sa dostali ešte v roku 1950 v Kórei. V tamajších horiatých podmienkach sa naplno

Americká námorná pechota nasadila v Kuvajte svoje M60 s prídavným reaktívnym pancierom

: technika

V rokoch 1952 až 1959 ich vyrobili takmer 12 000. Spočiatku bol vyzbrojený 90 mm kanónom, posledná verzia M48A5 už niesla nový kanón kalibru 105 mm. Prvá verzia mala benzínový motor, ktorý mal vysokú spotrebu a pri zásahu ľahko začínal horieť. Verzie M48A3 a M48A5 mali dieselový motor.

Vo Vietname bojovalo vyše 600 amerických M48. Úspešne slúžili najmä pri podpore pechoty, k tankovým súbojom dochádzalo málokedy. Niekoľko z nich odovzdali Američania armáde Južného Vietnamu.

Pakistan ich nasadil v roku 1965 vo vojne s Indiou a Izrael v roku 1967 v Šesťdňovej vojne. Spolu ich použilo vyše 20 krajín, v mnohých slúžia po rozsiahlych modernizáciách dodnes.

M60

Prešlo desaťročie vývoja a vo výzbroji sa objavila séria „prechodných“ typov, kým americké ozbrojené sily získali tank, ktorý sa na dve dekády stal základom ich výzbroje. M60 sa začal vyrábať v roku 1959 a do služby vstúpil v roku 1960. Na rozdiel od svojich predchodcov nikdy nedostal bojové meno, ale neoficiálne ho tiež volali Patton.

M60 bol posledným americkým tankom, ktorý mal pancierovanie z homogénnej ocele. Spodná časť trupu mala oblúkový člnovitý tvar a bola odlievaná v celku. Predná časť trupu už však nebola viac oblúková ako pri predchádzajúcich typoch. Tvorili ju dve rovné pancierové dosky spojené pod ostrým uhlom. Interiér trupu bol rozdelený na tri časti. V prednej sedel vodič, ktorý mal k dispozícii tri denné periskopy. Jeden z nich sa dal v prípade potreby nahradiť nočným periskopom. V strede trupu bol bojový priestor, nad ktorým bola veža a vzadu bol motor. Tank poháňal turbodiesel Continental AV1790 s dvanástimi valcami usporiadanými do V. Jeho maximálny výkon bol 560 kW (750 koní).

V spodnej časti trupu bol únikový otvor. Podvozok tvorilo na každej strane šesť zdvojených pojazdových kolies z hliníka. Predchádzajúce typy ich mali z ocele. Vzadu bolo ozubené hnacie a vpredu napínacie koleso. Dopĺňali ich tri nosné kladky na každej strane (M48 ich mal päť).

Základnou výzbrojou tanku M60 bol kanón M68 kalibru 105 mm, ktorý mal prekonať sovietske stroje T-55 vyzbrojené kanónom kalibru 100 mm. Spolu s ním bol vo veži spriahnutý guľomet kalibru 7,62 mm a na strope veže bol namontovaný guľomet kalibru 12,7 mm. Prvé stroje ho ešte nemali, ale neskôr bol tento polpalcový guľomet umiestnený v otočnej velitelskej vežičke. Zásoba munície pre kanón bola 57 granátov. Pre guľomety sa nakladalo 5 950 nábojov 7,62 mm a 900 nábojov 12,7 mm.

Veža sa otáčala hydraulicky a v prípade potreby ručne. Bola otočná o 360 stupňov a pri použití hydrauliky bola rýchlosť otáčania 24 stupňov za sekundu. Námer kanóna sa pohyboval od −9 do +19 stupňov.

Posádku tvorili štyria vojaci (predchádzajúce typy mali päťčlennú posádku). Okrem

Po vyradení v USA slúžia M60 už len ako pomôcky vo výcvikových priestoroch

už spomínaného vodiča boli traja členovia posádky vo veži – vpravo vedľa kanóna sedel strelec, za ním veliteľ tanku a vľavo vzadu nabíjač.

M60A1

Už v roku 1963 sa objavila zlepšená verzia, ktorá vydržala vo výrobe až do roku 1980. Kým základný M60 mal kupolovitý tvar veže podobný M48, M60A1 dostal balisticky lepšie tvarovanú vežu. Predná časť bola viac predĺžená dopredu a zároveň sa plynule zužovala, čo poskytovalo menší a odolnejší cieľ pri ostreľovaní spredu. Zároveň bola predĺžená dozadu aj zadná časť, čím celá veža získala pretiahnutý tvar.

Kanón zároveň dostal stabilizačný systém, ktorý síce neumožňoval strelbu počas jazdy, ale udržiaval pri jazde v teréne hlaveň namierenú aspoň približne žiadaným smerom, a tým skracoval čas potrebný na zameranie cieľa.

M60A2

Slepá ulička vo vývoji M60. Táto verzia získala úplne novú vežu s nízkym profilom a hlavňou kalibru 152 mm. Tá umožňovala strelbu klasickými delostreleckými granátmi, ale aj vypúšťanie protitankových riadených striel MGM-51 Shillelagh. Zásobu munície tvorilo 33 granátov a 13 rakiet.

Hoci vývoj sa začal už začiatkom 60. rokov, armáda objednala 526 upravených vozidiel až v roku 1971, po vyriešení najväčších problémov. Do služby vstúpili v roku 1974 a už do roku 1981 ich všetky vyradili. Väčšinu veží zošrotovali a tanky dostali naspäť veže s klasickými tankovými kanónmi.

Systém Shillelagh bol totiž veľmi zložitý a trpel častými poruchami. Tanky mali na

svoju dobu rozsiahle elektronické vybavenie (napríklad vôbec prvý laserový diaľkomer), ale tiež nebolo veľmi spoľahlivé. Pre celkovú zložitosť posádky prezývali M60A2 sarkasticky „Starship“, čiže kozmická loď.

M60A3

Vývoj definitívnej verzie M60 sa začal v roku 1978. Výroba nových tankov sa skončila v roku 1983, ale do roku 1990 ešte prebiehala úprava 5 400 starších modelov na štandard M60A3.

Kanón dostal nový stabilizačný systém námeru i odmeru, čo spolu s novými zameriavacími prístrojmi umožňovalo strelbu počas jazdy na pohyblivý cieľ. Pribudol laserový diaľkomer AN/WG-2 a balistický počítač M21. Strelec doň zadával údaje o teplote a tlaku vzduchu. Pomocou senzorov počítač zistil ďalšie údaje, ako napríklad silu bočného vetra. Vzďialenosť cieľa dodal laserový diaľkomer. Počítač tiež automaticky „vedel“, aký typ munície je v hlavni a podľa všetkých týchto údajov presne zameral cieľ.

Pre 105 mm kanón sa vo verzii M60A3 nakladalo 63 granátov. Tank mal dva systémy na vyvíjanie dymovej clony. Jeden tvorilo vstrekovanie paliva do výfukového potrubia, druhý tvorili vrhače dymových granátov na bokoch veže.

M60A3 tiež dostal vynikajúcu termovíziu, ktorá bola podľa názoru vojakov, čo slúžili na oboch typoch, lepšia ako na tanku M1 Abrams. Termovízia v M60A3 však bola priveľká a drahá a do nových tankov M1 sa nemontovala.

Služba a ďalšie modifikácie

M60 sa prvýkrát dostal do boja v radoch izraelskej armády – v roku 1973 počas jomkipurskej vojny a neskôr v Libanone. Proti typom T-55 a T-62 bol pomerne účinný, straty však boli aj na strane M60. Spôsobila ich najmä pechota s protitankovými raketami. Izrael preto svoje M60 postupne modernizoval do podoby rôznych verzií Magach 6 a neskôr Magach 7. Tieto tanky mali prídavný reaktívny pancier, výkonnejší motor, nový systém riadenia strelby a nové pásy.

V roku 2006 Izrael stiahol tanky Magach z prvej línie, naďalej však slúžia v záložných jednotkách.

Američania počas studenej vojny držali množstvo M60 v západnom Nemecku, kde mali čeliť prípadnej sovietskej invázii. Do boja sa dostali až v roku 1991 vo vojne s Irakom. To už mala americká armáda vo výzbroji tanky Abrams, ale námorná pechota stále používala svoje M60, i keď výrazne modernizované a vybavené prídavným reaktívnym pancierom. „Mariňáci“ s nimi útočili smerom na Kuwait City a iracká armáda kladla len slabý odpor. Najprudšie boje prebiehali o Kuvajtské medzinárodné letisko. M60 si pohľady poradili s irackými T-55, T-62 a zdolali aj T-72. Prispel k tomu aj chabý výcvik irackých tankistov.

Američania síce zvažovali viacero modernizačných programov pre M60, ale po skončení studenej vojny mali nadbytok vynikajúcich M1 Abrams, a tak stratilo udržiavanie flotily M60 zmysel. Hneď po vojne v Perzskom zálive prešla na Abramsy aj námorná pechota. Američania držali M60 vo výzbroji národných gárd, v roku 1997 vyradili posledné z nich. Odvtedy slúžia len ako nepohyblivé pomôcky vo výcvikových priestoroch.

Z výzbroje ich vyradili už aj Rakúšania, Taliani a Gréci. V dvadsiatich štátoch však slúžia dodnes. Najväčším používateľom je Egypt, ktorý má spolu 2 500 tankov M60 rôznych verzií, z toho 1 700 modernizovaných. Tento rok mali začať ďalšie modernizácie na verziu M60-2000, čo je hybrid s tankom Abrams, ktorý Egypt tiež používa. M60 by dostal výkonnejší motor a kompletnú vežu aj so 120 mm kanónom z Abramsa. Otázkou je, či po súčasných nepokojoch bude v modernizačnom programe pokračovať.

Druhým najväčším používateľom M60 je Turecko, ktoré má vo výzbroji 925 modernizovaných tankov. Aj Turecko zvažovalo ďalšiu modernizáciu na štandard M60-2000, ale nakoniec si vybralo izraelský modernizačný program Sabra. Jeho súčasťou je prídavné reaktívne pancierovanie podobné typu Magach 7 a nový 120 mm kanón. Týchto strojov zatiaľ upravili 170.

Izrael má vyše 700 tankov Magach 6 a asi 200 tankov Magach 7. Vo významnejších počtoch (180 až 450 kusov) slúžia aj v armádach Bahrajnu, Jemenu, Jordánska, Maroka, Saudskej Arábie, Taiwanu a Thajska.

Verzia M60A1 rýchlo nahradila pôvodný typ M60

Izraelské M60 sa po modernizácii na verziu Magach 7 od pôvodného typu výrazne líšia

Egyptská armáda je v súčasnosti najväčším používateľom tankov typu M60

Naše a pištole od susedov

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív autora

História

Modernú vojenskú pištoľ možno charakterizovať ako krátku palnú zbraň jednotlivca, strieľajúcu pištoľovým strelivom z polouzamknutého alebo uzamknutého záveru jednotlivými výstrelmi (samonabíjacia, resp. poloautomatická) alebo aj dávkami (samočinná, resp. automatická).

Viacere modely poloautomatických pištoľí vznikli už koncom 19. storočia, ale pre technickú zložitosť, náročnosť na údržbu, menšie výkony a najmä cenu len pomaly prenikali do armád preferujúcich revoly. Preto spočiatku napr. pištole Mannlicher 1894, Krnka 1896, Mauser 1896, Browning 1900, Colt 1900 a ďalšie používali iba niektorí dôstojníci ako súkromné zbrane.

K prvým pištoľiam prijatým začiatkom 20. storočia do výzbroje patrili Parabellum kalibru 9 mm, zavedený v Nemecku v roku 1904 do guľometných rôt a námorníctva a v roku 1908 (ako P08) do celej armády, Roth-Steyr (8 mm), zavedený v roku 1907 do rakúsko-uhorského jazdeckta, Bergmann-Bayard (9 mm), zavedený v roku 1910 do dánskej a španielskej armády, Glisenti (9 mm), zavedený v roku 1910 do talianskej armády, Colt M1911 (.45), zavedený v roku 1911 do armády USA alebo Steyr 1912 (9 mm), ktorý v roku 1912 prijala rakúsko-uhorská pechota. Niektoré z vojenských pištoľí, ako napr. Bergmann-Bayard, neslúžili príliš dlho, iné, napr. Parabellum P08 či Colt M1911, prešli oboma svetovými vojnami i radom ďalších konfliktov a stali sa legendou.

Technický exkurz

Pištoľ vo výzbroji vojaka je primárne určená na osobnú obranu a boj na krátke vzdialenosti. Preto sa pri nej popri spoľahlivosti hodnotí najmä tzv. zastavovací účinok použitého streliva, hmotnosť, kapacita zásobníka a až potom napr. diaľka efektívnej strelby a ďalšie parametre. Tieto vlastnosti sa totiž dajú ťažko optimálne sklobiť, pretože napr. strelivo s vysokým zastavovacím účinkom (napr. .45 ACP či .40 S&W) si vyžaduje robustnejšiu zbraň s väčšou hmotnosťou, ale obmedzuje kapacitu zásobníka na 7, resp. 10 nábojov, zatiaľ čo pištola na náboj 9 mm Luger majú väčšiu kapacitu zásobníka (15 i viac nábojov), môžu byť i presnejšie, ale ich účinnosť je na dolnej hranici odporúčanej pre vojenské pištoly. Strelivo 9 mm Makarov je pod touto hračnicou.

Pištoly vo výzbroji OS SR

OS SR používajú poloautomatickú pištoľ ČZ vz. 82 na náboj rozmerovo identický so sovietskym nábojom 9 x 18 mm Makarov. „Zdedili“ sme ju po čs. armáde, do výzbroje ktorej prišla v roku 1982, kedy nahradila pištoľ ČZ vz. 52 na náboj 7,62 x 25 mm Tokarev. Bola odpoveďou na sovietsku 9 mm pištoľ Makarov PM (1952), ktorej prijatiu sa Československo vyhlo, no muselo akceptovať náboj Makarov, hoci menej výkonný ako náboj Tokarev aj ako náboj 9 x 19 mm Luger.

Pištoľ vz. 82 strelá z uzamknutého záveru nábojom s projektilom zo spekaných karbidov. Preto má hlavň s polygonálnym vŕvtom, teda tvaru zo štyroch strán ľahko splošteného kruhu, čo síce zvyšuje jej životnosť, ale v porovnaní s klasickým drážkovaním neprospeje presnosť. Spúšťový mechanizmus je dvojčinný a zaisťuje ho obojstranná manuálna poistka. Obojstranný je aj záchyt dvojradového zásobníka na 12 nábojov, zatiaľ čo záchyt záveru je iba na ľavej strane tela pištole.

Špeciálne jednotky OS SR používajú aj 9 mm pištoľ ČZ vz. 75, ktorej história tiež siaha ešte do Československa. Keď v roku 1975 vznikla, považovali ju za jednu z najlepších v Európe po 2. svetovej vojne, ale do výzbroje armády, najmä kvôli „kapitalistickému“ strelivu, prísl nemohla.

Dnes začíname nový seriál článkov o výzbroji našich ozbrojených síl, armád našich susedov a niektorých najvyspelejších armád NATO. Postupne predstavíme ručné palné zbrane, ručné protitankové a protiletadlové zbrane a napokon aj ťažšie zbrane a zbraňové systémy, vrátane tankov a lietadiel. Dnes to budú vojenské pištoly.

Pištoľ vz. 75 síce neobsahuje žiadne nové prvky, ale umným spojením tých osvedčených a spracovaním priniesla novú kvalitu. Napr. systém dvojčinného spúšťového mechanizmu a uzamykania záveru je podobný ako pri pištoľi Browning HP-35, no poskytuje vyšší komfort strelby pri spúšťovom napínaní kohútika. Výborná, podobne ako pri pištoľi vz. 82, je aj ergonometria, takže napriek dvojradovému zásobníku na 15 nábojov môžu z nej pohodlne strieľať aj strelci s menšou rukou. Jej nedostatkom je, že manuálnu poistku, záchyt zásobníka a záchyt záveru má iba na ľavej strane.

Pištoly vo výzbroji armád susedov

Armáda Českej republiky má tiež ako my stále vo výzbroji pištoľ ČZ vz. 82 a v špeciálnych jednotkách v obmedzenej miere aj domácu ČZ vz. 75 a nemecký 9 mm Heckler & Koch USP.

Poľská armáda do roku 1999 nahradila dovtedajší relikv Varšavskej zmluvy Makarov poloautomatickou pištoľou Wist-94 na náboj 9 x 19 mm Luger. Je to moderná zbraň s polymérovým rámom, ktorej dvojčinný spúšťový mechanizmus, ako aj poistný systém sa inšpirovali rakúskym Glockom 17. Záchyt 16-nábojového zásobníka je obojstranný, záchyt záveru len z ľavej strany. Verzia Wist-94 L má pod hlavňou integrovaný laserový označovač cieľa. Niektoré špeciálne jednotky poľskej armády, napr. GROM, používajú aj Heckler & Koch USP.

Aj ukrajinská armáda sa v roku 1998 zbavila Makarova a nahradila ho poloautomatickou pištoľou Fort-12. Skonštruovali ju s podporou Českej zbrojovky Uherský Brod. Strelá nábojom 9 x 18 mm Makarov a má podobnú mechaniku, polygonálnu hlavň i 12-nábojový zásobník ako ČZ vz. 82, ale jej dizajn je ešte pokročilejší a s Makarovom sa už vôbec nedá porovnať. Poistku spúšte i záchyt záveru však možno ovládať iba z ľavej strany.

Po zániku Varšavskej zmluvy sa aj maďarská armáda rozhodla nahradiť svoj klon Makarova (FÉG PA-63) účinnejšou zbraňou. V roku 1996 sa štandardnou armádnou pištoľou stal typ FÉG P9RC, ktorý od roku 2000 nahrádzajú pištoľou Heckler & Koch USP.

Pištoľ P9RC je dvojčinná poloautomatická pištoľ na náboj 9 x 19 mm Luger, inšpirovaná pištoľami Browning HP-35 a Smith & Wesson M59. Má však aj niektoré originálne, najmä zabezpečovacie prvky.

Rakúsky Bundesheer od roku 1983 používa vynikajúcu poloautomatickú pištoľ domácej výroby Glock-17. Je to dvojčinná

Poľský Wist-94 L s integrovaným laserovým označovačom cieľa

zbraň strieľajúca s uzamknutého záveru na Browningovom princípe poklesu hlavne nábojom 9 x 19 mm Luger. Má vynikajúco spracovaný systém vnútorných poistiek, takže jej obsluha je nanajvýš bezpečná. Napriek tomu, že jej zásobník pojme až 17 nábojov, je mimoriadne ľahká, keďže je až zo 40 % zhotovená z polymérových plastov. Zvláštnosťou je polygonálny vŕvt hlavne so šiestimi pravočívnymi poľami.

Najrozšírenejšie pištoly spojencov

Nemecký Bundeswehr v roku 1995 prijal do výzbroje poloautomatickú dvojčinnú 9 mm pištoľ Heckler & Koch USP strieľajúcu z uzamknutého záveru, ktorý sa otvára núteným poklesom hlavne riadeným uzamykacou kulisou pod nábojovou komorou (podobne ako systém Browning-Peters). Napriek tomu, že ide o pomerne robustnú zbraň s kapacitou 15 nábojov, má prekvapujúco nízku hmotnosť, keďže jej rám je zhotovený z polyméru vystuženého skleným vláknom. Túto bezpečnú a pohotovú zbraň používajú napr. aj ozbrojené sily Španielska, Litvy a Estónska, portugalské letecko či fran-

cúzske námorníctvo a špeciálne jednotky viacerých ďalších armád.

V roku 1985 ozbrojené sily USA prijali do výzbroje taliansku 9 mm poloautomatickú pištoľ Beretta M92 (M9), ktorou nahradili model Colt M1911A1 kalibru .45. Je to klasická poloautomatická dvojčinná zbraň s telom z ľahkých zliatin, pri ktorej sa takto získaná úspora hmotnosti využila na zväčšenie kapacity zásobníka na 15 nábojov. V porovnaní s inými „veľkokapacitnými“ pištoľami sa však jej rukoväť hodi skôr pre väčšiu ruku.

Žiada sa dodať, že po skúsenostiach z ostatných ozbrojených konfliktov sa v USA už štandardný pištoľový náboj NATO 9 x 19 mm Luger nepovažuje za dostatočne účinný. Veliteľstvo špeciálnych operácií US Special Operations Command (USSOCOM) vyhlásilo v auguste 2005 konkurz na dodávku viac ako 600-tisíc nových pištoľí kalibru .45 kategórie JCP (Joint Combat Pistol – jednotná bojová pištoľ) pre všetky zložky ozbrojených síl! Nad budúcnosťou Beretty M9 sa teda zmráka. Pre domáce i zahraničné zbrojovky je to však obrovská výzva, ktorej rozuzlenie budeme so záujmom sledovať.

Tabuľka základných parametrov a výkonov

Model	Náboj	Kapacita zásobníka	Hmotnosť prázdna	Celková dĺžka	Dĺžka hlavne	Úst'ová rýchlosť	Efekt. strel'ba
ČZ vz. 52	7,62 x 25 mm Tokarev	8	950 g	209 mm	120 mm	500 m/s	50 m
ČZ vz. 75	9 x 19 mm Luger	15	980 g	203 mm	120 mm	350 m/s	40 m
ČZ vz. 82	9 x 18 mm Makarov	12	800 g	172 mm	97 mm	315 m/s	25 m
Wist 94	9 x 19 mm Luger	16	730 g	190 mm	114 mm	356 m/s	25 m
Fort 12	9 x 18 mm Makarov	12	830 g	180 mm	95 mm	320 m/s	25 m
FÉG P9RC	9 x 19 mm Luger	14	1 000 g	203 mm	119 mm	350 m/s	40 m
Glock 17	9 x 19 mm Luger	17	625 g	186 mm	114 mm	360 m/s	40 m
Colt M1911A1	.45 ACP 11,43 mm	7	1 105 g	210 mm	127 mm	255 m/s	50 m
Beretta 92FS M9	9 x 19 mm Luger	15	850 g	217 mm	125 mm	380 m/s	40 m
H&K USP	9 x 19 mm Luger	15	720 g	194 mm	108 mm	350 m/s	50 m
Makarov PM	9 x 18 Makarov	8	730 g	161 mm	93,5 mm	315 m/s	25 m

Beretta M92 M9 z výzbroje amerických ozbrojených síl

Nemecký Heckler & Koch USP

Ukrajinský Fort 12

Slovensko velí časti operácie ALTHEA

/ text a foto Jozef ŽIAK

Počas slávnostného ceremoniálu v sarajevskom campe Butmir, kde sa nachádza veliteľstvo EUFOR, velenie operácie Európskej únie ALTHEA, stalo sa Slovensko 28. februára veliacou krajinou časti spomínanej medzinárodnej operácie. Veliteľ EUFOR, rakúsky generálmajor Bernhard Bair, zaželal veľa úspechov slovenským vojakom, ktorí v tejto činnosti striedajú nemeckých kolegov.

Náčelník štábu pre operácie GŠ OS SR brigádny generál Pavel Macko zdôraznil vo svojom príhovore, že Slovensko preberá velenie v regióne Juh, ktorý je jednou zo štyroch oblastí a rozkladá sa smerom na juh od Sarajeva.

Napíňanie priorit Slovenska

„Mier, stabilita, rozvoj a prosperita celého regiónu západného Balkánu patria dlhodobým prioritám slovenskej zahraničnej politiky. Úsilie o mier a stabilitu podporujeme aj nasadzovaním našich vojakov do mierových misií a operácií. Tomuto cieľu slúži aj ich súčasná nasadenie v operácii ALTHEA,“ poznamenal generál Macko.

Slovenskí vojaci v uplynulom období preberali od nemeckých jednotlivé pracoviská. Náčelník regionálneho koordináčneho centra Juh podplukovník Ján Šaláta oceňuje ústretový prístup príslušníkov nemeckých ozbrojených síl pri odovzdávaní skúseností, ktoré v tejto činnosti za posledných sedem rokov získali. Vo svojom veliteľstve má okrem slovenských vojakov aj zástupcov švajčiarskej a tureckej armády. Riadi dovedna sedem styčných pozorovacích tímov LOT (Liaison Observation Team). Tri z nich sú slovenské a po dva švajčiarske a turecké.

Slovenský kontingent pod velením podplukovníka Rudolfa Hericha pozostáva zo 46 vojakov. Okrem príslušníkov oboch hlohovských útvarov: multifunkčného a dopravného práporu a žilinského pluku špeciálneho určenia ho tvoria aj vojaci ďalších útvarov a zariadení. Mnohí z nich majú už pomerne bohaté skúsenosti z pôsobenia v medzinárodných misiách a operáciách.

V Sarajeve už rastú stromy

Veliaci poddôstojníci v regionálnom centre Juh nadrotmajster Slavomír Badár zo žilinského útvaru bol už pred 20 rokmi príslušníkom československej protichemickej jednotky v Kuvajte a neskôr získal ďalšie cenné skúsenosti v misiách UNPROFOR a UNTAES na území bývalej

Juhoslávie i v misii UNDOF na Golanských výšinách. „Je to vlastne môj návrat na Balkán. V roku 1994 v čase blokády Sarajeva som bol sem vyslaný, aby som monitoroval, či nie sú zdroje pitnej vody kontaminované. Teraz je situácia v Sarajeve i v jeho okolí, ako mám možnosť vidieť, úplne iná, pokojná. Dokonca stihli vyrásť aj stromy. Vtedy ich miestni vyrúbali aj s koreňmi, aby sa aspoň trochu zohriali,“ spomína nadrotmajster Badár.

Naopak, pre veliteľa druhého tímu LOT vo Foči, nadporučika Dušana Hrnčiara z hlohovského multifunkčného práporu či zdravotníčku desiatničku Gabríelu Kuniková z trenčianskej spoločnej logistickej podpornej skupiny, je pôsobenie v Bosne a Hercegovine prvou zahraničnou skúsenosťou. Veliteľ LOT tímu vo Foči kapitán Vladimír Hulej pripomína, že medzi hlavné úlohy patrí dokonalé spoznanie situácie v oblasti pôsobnosti tímu. Spolupráca s miestnymi zástupcami obyvateľov, monitorovanie bezpečnostnej situácie, ale napríklad aj pôsobenie v školách. Prostredníctvom tímcov budú školiť mládež na minovú bezpečnosť. Nie náhodou. Veď v Bosne a Hercegovine sú dodnes rozsiahle oblasti zamínované a od roku 1995 sa stalo päťtisíc jej obyvateľov obeťou výbuchov mín. Značná časť z nich boli práve deti...

Slovenské styčné pozorovacie tímy (LOT tímy) pôsobia v troch lokalitách: Novo Sarajevo, Foča a Višegrad. Nepôsobia na nejakej základni. Každý má k dispozícii tzv. LOT house, teda prenajatý dom umiestnený priamo v priestore dislokácie. V každom z nich pôsobi 11 vojakov a sú vnútorne rozčlenené na tri tímy, ktoré monitorujú situáciu v priestore svojej zodpovednosti. Na plnenie úloh musia byť neustále spôsobilí. Všetky zistené skutočnosti hlásia na regionálne koordináčne centrum Juh.

Každá oblasť zodpovednosti je iná. Najmenšia (790 kilometrov štvorcových), no mestským prostredím, je špecifická oblasť Sarajeva. Priestor zodpovednosti Foča je v hornatom teréne, s roztrúseným obyvateľstvom v mnohých malých osadách, kde je najmä v zimnom období mnoho ciest ťažko zjazdných (aj pri našej návšteve v posledný februárový deň bola oblasť zasypaná snehom). Rozkladá sa na ploche takmer 2 300 kilometrov štvorcových. A najväčšie teritórium (više 4 000 kilometrov štvorcových, teda približne náš trnavský kraj) predstavuje priestor zodpovednosti Višegrad.

Slovenská vojenská prítomnosť v operácii ALTHEA sa začala v januári 2006, keď naša strážna jednotka pôsobila na základni Eagle v Tuzle v zostave mnohonárodnej strážnej roty (Česká republika, Rakúsko, Estónsko a Slovensko). Neskôr sa presunula na plnenie strážnych úloh v campe Butmir v Sarajeve, ktoré plnila do 17. decembra 2010. Od marca do júna 2009 plnila v operácii úlohy aj slovenská vrtuľníková jednotka, pozostávajúca z dvoch vrtuľníkov Mi-17 z prešovského vrtuľníkového krídla.

Na tretie výročie sobáša odišiel do misie

/ kpt. Peter SUDIMÁK

/ foto archív MK

Do operácie Európskej únie EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine odcestovalo vo februári 39 profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR. Doplnili predsunutú sedemčlennú skupinu, ktorá v priestore operácie od 7. januára pripravuje podmienky pre hlavnú časť kontingentu pozorovateľov. Slovenská strážna rota, ktorú tento kontingent strieda, skončila svoju činnosť v kempe Butmir II 17. decembra 2010.

Jeden z vojakov, ktorí sa vrátili v decembri domov, je rotný Martin Karas z Hlohovca. Mladší pomocník skupiny bezpečnosti, ochrany informácií a KIS Dopravného práporu v Hlohovci úspešne skončil svoju prvú zahraničnú misiu. V operácii plnil služobné povinnosti veliteľa druhého strážneho družstva strážnej čaty.

Odchod na výročie sobáša

Do misie odišiel Martin Karas za mimoriadnych rodinných okolností. „Práve v deň nášho odchodu do misie sme si s mojou manželkou Monikou pripomenuli tretie výročie sobáša,“ vysvetľuje. „Samozrejme, že to nebolo ľahké ani pre mňa, ani pre manželku, keďže náš synček Tomáš mal v čase môjho odchodu len rok a 10 mesiacov. Na jeho výchovu zostala sama. Začiatky boli ťažké, ale často sme spolu hovorili prostredníctvom internetu. Mal som možnosť vidieť a počuť rodinu a sledovať, ako synček rýchlo rastie. Keďže to bola moja prvá misia, mal som veľké očakávania, trochu obavy z neznámeho prostredia a okolností, ktoré tam môžu nastať, ale do veľkej miery ma na tieto situácie pripravil kvalitný výcvik pred nasadením.“

Odlúčenie bolo spočiatku ťažké najmä pre Moniku a malého Tomáša. „Nikdy som nemala rada, keď šiel na služobnú cestu. Toto bolo trochu na dlhšie ako nejaký týždňový kurz. A dokonca na naše výročie. Malý Tomáško ho zbožňuje, stále sa na neho pýta, a tým mi to robil ťažším. Prišli však iné starosti a človek si musel zvyknúť, nedalo sa stále len smútiť, aj keď som naňho myslela celý deň. Čo asi robí, ako sa má. Ešteže existuje taká vymoženosť ako internet. Aspoň takto sme si nahradzali naše poobedné popíjanie kávičky a vedela som, že je v poriadku a má sa dobre.“

Martin Karas sa zahľbil do práce, nové dojmy, priateľstvá a akcie mu vypĺňali rýchlo bežiaci deň. Bežné boli priateľstvá národností: „Boli tam príslušníci viacerých národov, Italiani, Španieli, Holanďania, Portugalci, Bulhari, Turci, Rakúšania, Rumuni, s ktorými sme sa stretávali denne v služobnom styku aj pri rôznych slávnostných príležitostiach. Ja osobne som sa spriatelil s niekoľkými talianskymi karabiniermi, s ktorými si dodnes píšem a volám cez internet.“

Nielen príjemné spomienky, ale aj strašná bieda a ťažký život detí utkveli rotnému Karasovi v pamäti. „Ako otca ma chytil za srdce pohľad na zobrajúce hladné deti, ktoré stáli pri križovatkách a vrhali sa na každé auto, ktoré zastavilo. Prosili o jedlo, vodu a peniaze. Všimol som si, že vodu a jedlo si nechávali, no peniaze im hneď brali dospelí, ktorí stáli neďaleko.“

Posledná služba

Slováci nastúpili do svojej poslednej služby 10. decembra 2010. Rotný Karas držal spolu s ďalšími dvoma kolegami počas poslednej noci hotovosť. „Všetci už mali voľno, len my traja sme končili našu operačnú úlohu,“ spomína na posledné chvíle. Vojaci nemuseli riešiť žiadnu mimoriadnu situáciu a od nasledujúceho rána začali s odo-

vzdávaním svojich úloh Bulharom. „Boli sme radi, že už končíme, ale zároveň sme aj ľutovali. Chlapi aj ich rodiny boli nastavení na dlhšie obdobie.“ Zo Sarajeva sa vrátili o tri mesiace skôr. Domov pricestovali 22. decembra, priamo k vianočnému stolu. Manželka Martina Karasa plakala od radosti, keď sa hlava rodiny vrátila domov: „Neskutočne som sa tešila na jeho návrat z misie. Bol to pre mňa, a najmä pre nášho syna najkrajší vianočný darček. Už má na koho kričať z detskej izby... tata sem!“

Nová operačná úloha

Hlavnou úlohou slovenskej jednotky v EUFOR ALTHEA je od 1. marca monitorovanie bezpečnostnej situácie, kontakt s miestnym obyvateľstvom, lokálnymi a medzinárodnými organizáciami a demonštrácia prítomnosti bezpečnostných jednotiek Európskej únie. Na plnenie všetkých úloh sú pripravené tri styčné pozorovacie tímy. Tridsaťtraja vojakov žije a pracuje v prenajatých domoch v mestách Novo Sarajevo, Foča a Višegrad. Novinkou je nasadenie štyroch našich profesionálov do Regionálneho koordináčneho centra Juh (RCC SOUTH). Slovenská republika tým preberala od Nemecka úlohu veliacej krajiny v južnom regióne.

Slovenská republika sa zúčastňuje na operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine od januára 2006. Dodnes sa v nej vystriedalo celkovo 448 profesionálnych vojakov, z toho deväť žien.

Obl'úbený guľomet

/ Drahomír HORNÁČEK

/ VHÚ-VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

Vývoj guľometu DŠK začal v ZSSR v druhej polovici tridsiatych rokov minulého storočia. V roku 1938 bola prijatá konštrukcia zbrane z dielne konštruktérov Degťareva a Špagina. Začiatkom roka 1939 po štátnych skúškach bol prijatý do výzbroje Červenej armády.

Jednoduchý a spoľahlivý

Prvé veľké bojové použitie guľometu prišlo počas tzv. zimnej vojny s Fínskom a neskôr v 2. svetovej vojne. Guľomet pomerne jednoduchej konštrukcie, s jednoduchým ovládaním, vynikal spoľahlivosťou, a preto si vo vojskách rýchlo získal obľubu a dobré hodnotenie. Používal sa ako pechotná i ako samostatná protiletadlová zbraň, ťahaná na dvojkoľsovej lafete s ochranným štítom, alebo ako súčasť výzbroje tankov a obrnených vozidiel. Pôvodná dvojkoľsová lafeta s ochranným štítom bola skonštruovaná tak, aby sa dala rozložiť a prestaviť do protiletadlovej polohy na boj so vzdušnými cieľmi.

Po skúsenostiach s bojovým používaním guľometu v 2. svetovej vojne došlo ku konštrukčným úpravám, po ktorých bol prijatý do výzbroje pod označením DŠK vzor 38/46. Guľomety DŠK sa používali nielen v ZSSR, ale aj v iných štátoch bývalého socialistického bloku, ako aj v krajinách tretieho sveta. V súčasnosti je stále vo výzbroji mnohých z týchto štátov. V roku 1950 získalo Československo licenciu na výrobu guľometu DŠK vzor 38/46. Dodanú výrobnú dokumentáciu na tuzemské podmienky rozpracovala Zbrojovka Brno, ale samotnú výrobu v rokoch 1952 až 1955 realizovala Zbrojovka Vsetín. Oficiálne bola zbraň do výzbroje československej armády zavedená v roku 1953. Do roku 1958 sa používal ako pechotný, protiletadlový i ako zbraň pre výzbroj tankov, obrnených vozidiel a samohybného delostrelectva.

Licenčná výroba vo Vsetíne

Koncom šesťdesiatych rokov prešiel v Československu modernizáciou, ktorou výsledkom bol upravený modernizovaný guľomet DŠKM vzor 38/46. Protiletadlový guľomet DŠKM je účinná samostatná zbraň, ktorá tvorila dôležitú súčasť výzbroje tankov T-54M a T-55A a ich modernizovaných variantov v československej armáde. Na tankoch bol guľomet so špeciálnou lafetou upevnený na otočnom kruhu vežičky nabíjača tanku. Vežička sa nachádza na pravej strane veže tanku T-54M alebo T-55A v smere jazdy.

Guľomet DŠKM je určený na boj so vzdušnými cieľmi pohybujúcimi sa rýchlosťou do 550 km/h vo výške do 1 500 metrov, na ničenie guľometných postavení, ľahkých poľných opevnení, delostreleckých stanovišť do vzdialenosti 2 000 metrov, obrnených vlakov a iných obrnených cieľov do vzdialenosti 500 metrov. Na strelbu z guľometu DŠKM vz. 38/46 sa môže použiť 12,7 mm náboj so strelou priebojnou zápalnou, priebojnou zápalnou svietiacou československej alebo sovietskej výroby. Na výcvik v strelbe sa používali náhradné náboje československej výroby. Náboje sa plnia do kovového pásu po 50 nábojov.

Základné technické údaje 12,7 mm guľometu vz. 38/46 (DŠK M):

- kaliber 12,7 mm
- hmotnosť guľometu bez nábojov 34 kg
- počet drážok v hlavni 8
- celková dĺžka guľometu 1 591 mm
- najväčšia šírka guľometu 161 mm
- dĺžka hlavne 1 003 mm
- dĺžka zámernej 1 113 mm
- rozsah cieľníka od 0 do 3 300 m (po 100 m)
- počiatočná rýchlosť strely 830 – 850 m/s
- teoretická rýchlosť strelby 560 až 600 rán/min
- bojová rýchlosť strelby 100 rán/min
- najväčší dostrel so zameriavačom 3 500 m
- počet nábojov v nábojovom páse 50 kusov
- hmotnosť prázdnej závesnej schránky na nábojový pás 3,35 kg
- hmotnosť závesnej schránky s plným nábojovým pásom 11,35 kg

- Veľkokalibrový 12,7 mm guľomet DŠK vzor 38/46 s výrobným číslom F1028 tvorí súčasť zbierkového fondu Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Múzeum ho získalo kúpou v roku 2009. Na jar 2010 bol guľomet verejnosti prezentovaný v rámci výstavy Oslobodenie Slovenska v priestoroch Slovenského národného múzea v Bratislave. V roku 2011 ho návštevníci budú môcť vidieť v nových výstavných priestoroch expozície Vojenského historického múzea v Piešťanoch.

Guľomet DŠKM má pevnú, vzduchom chladenú hlavňu. Tá má vývrt s ôsmimi pravotočivými drážkami, ktoré udeľovali strele pri jej pohybe hlavný otáčavý (rotačný) pohyb. V zadnej časti prechádza vývrt do hladkej nábojovej komory, ktorá svojím tvarom a rozmermi zodpovedá nábojníci 12,7 mm náboja do guľometu. Medzi nábojovou komorou a drážkovanou časťou hlavne je prechodový kužeľ, ktorý slúžil na postupné zarezávanie strely do drážok na začiatku jej pohybu.

Na zlepšenie chladiaceho účinku pri strelbe má stredná časť hlavne rebrovanie. Na samočinný pohyb záveru do zadnej polohy sa využíva tlak častí prachových plynov na piest, unikajúcich z hlavne plynovým kanálom. Do prednej polohy sa záver vracia tlakom vratnej pružiny. Náboj sa pri výstrele pevne uzamkne v hlavni závorňkom s dvoma uzamykacími doštičkami. Guľomet sa zásobuje nábojmi z kovového 50-článkového pásu, podávanými stolovým podávačom. Pás sa ukladá v kovovej schránke, ktorá sa upevňuje na kolísku lafety guľometu. Na zamierenie guľometu na vzdušné cieľe sa používa kolimátorový zameriavač K10-T, na pozemné cieľe sa zameriava tiež pomocou tohto zameriavača alebo mechanickými mieridlami (cieľník a muška).

/ PhDr. Igor BAKA, PhD.

Vojenský historický ústav

Major in memoriam Karol Repašský

Narodil sa 9. 11. 1905 v Rychvalde, okr. Bardejov ako Karol Repássy v rodine roľníka. V roku 1927 vyštudoval 4-ročný učiteľský ústav s maturitou. Následne absolvoval dvojročnú základnú vojenskú službu. Po jej skončení pracoval ako štátny učiteľ na meštianskej škole v Bytči, na ľudových školách v Mikšovej, v Kotešovej, v Bytči, Zemianskom Kvašove, Považskej Teplej, v Plevníku-Drienovom, v Záriečí-Keblove.

Dôstojníkom z povolania sa stal 15. 1. 1940 v rámci štátneho náboru do armády, ktorá trpela nedostatkom dôstojníkov. Aktivovaný bol ako poručík pechoty. V rámci nátlakovej akcie zo strany štátu na poslovenčovanie maďarských mien si vo februári 1941 zmenil meno na Repašský. Spočiatku mal určité problémy so svojou aklimatizáciou v armáde, na čo upozorňovali aj jeho nadriadení, keďže do jej radov nevstúpil celkom dobrovoľne. V priebehu júna a júla 1940 absolvoval aplikačný kurz pre aktivovaných dôstojníkov v Pezinku. 30. 9. 1940 bol premiestnený na Ministerstvo národnej obrany do Bratislavy. V máji 1941 bol prevelený do pešieho pluku 6 v Prešove.

Po vypuknutí vojny proti ZSSR bol už koncom júna 1941 odvelený na východný front. Najprv pôsobil v 5. rote pešieho pluku 6 ako veliteľ čaty, neskôr v pešom pluku 102 Zaisťovacej divízie, ktorá od septembra 1941 pôsobila na rozsiahlom okupovanom území Ukrajiny a postupne aj južného Bieloruska. Dňa 3. 3. 1942 bol povýšený na nadporučíka. Dňa 4. 5. 1942 bol prevelený k Rýchlej divízii, s ktorou sa zúčastnil na nemeckej letnej ofenzíve na južnom úseku frontu. V júli 1942 sa zúčastnil bojov o Rostov, ktorý Rýchla divízia Nemcom pomohla dobyť. Následne postupoval s divíziou do ťažko priebojného terénu severného predhoria západnej časti Kaukazu. 6. 11. 1942 sa stal veliteľom 2. roty motorizovaného pešieho pluku 21. V čase, keď sa situácia v divízii výrazne komplikovala (a schýľovalo sa k jej ústupu), sa v decembri 1942 vrátil z poľa naspäť na Slovensko k pešiemu

pluku 6. Na Nový rok 1943 bol povýšený na stotníka pechoty. Dňa 1. 3. 1943 sa stal veliteľom záhytného strediska pre frontových vojakov v Hurbanových kasárňach v Žiline. Tu ho zastihlo aj vypuknutie Slovenského národného povstania 29. 8. 1944. Do príprav Povstania ho zasvätil mjr. Jozef Dobrovodský, ktorého v polovici augusta ilegálne Vojenské ústredie tajne menovalo za povstaleckého veliteľa žilinskej posádky.

Povstalecké boje

Už v ranných hodinách 29. 8. spozorovali príslušníci žilinskej posádky presun nemeckých intervenčných jednotiek smerom od Púchova na Žilinu. Mjr. J. Dobrovodský, ktorý v tento deň prevzal velenie nad posádkou, začal už krátko nato organizovať otvorený boj proti okupantom a všeobecnú mobilizáciu záložníkov. Z vojakov posádky, mobilizovaných záložníkov a početných dobrovoľníkov zostavil dva plne bojaskopné pešie prápory (čiastočne bol vystrojený a vyzbrojený aj tretí prápor), ktoré postavil do obrany na prístupových cestách do Žiliny od Púchova a Čadce. Repašský sa stal veliteľom jedného z nich v počte asi 300 mužov (druhému práporu velil stotník Teodor

Schleichart severne od Žiliny, s vysunutou rotou pri Čadci) a mal zaujať obranné postavenie na oboch stranách Váhu, v úseku Horný Hričov – Marček (juhozápadne od Žiliny). Hoci obrana, ktorú jeho jednotka pomáhala vytvoriť, mala len improvizovaný charakter, jej morálny význam bol veľký. V danej situácii bola prejavom národnej a vojenskej hrdosti, ktorá ostro kontrastovala so správaním príslušníkov ľudáckeho re-

žimu na čele s prezidentom Jozefom Tisom, ktorý dokonca pred nemeckým vyslancom na Slovensko sám navrhol odzbrojenie slovenskej armády. Úlohou Repašského jednotiek bolo brániť presunové cesty a terén od Horného Hričova na Žilinu. V dôsledku postupu nemeckých jednotiek, ktoré obsadili Horný Hričov, však nakoniec zaujal obranu na terénnej čiare – vrch Prikrík – rieka Váh – obec Divinka severozápadne od Žiliny. So svojím práporom tak bránil slovenské územie pred nemeckou armádou v čase, keď ešte oficiálne jej vstup na naše územie ani nebol ohlásený. V ranných hodinách 30. 8. Repašského prápor ustúpil na východný okraj Žiliny, keďže hrozilo, že nepriateľ sa dostane do tyla práporu a zároveň odreže jedinú ústupovú cestu, ktorá viedla cez Žilinu. Neskôr v popoludňajších hodinách sa jeho jednotka presunula na budovanie obrany v Strečnianskej tiesňave, kde sa malo na rozkaz veliteľa povstaleckej armády plk. Jána Goliana koncentrovať obranné postavenie povstaleckých jednotiek (vojakov aj partizánov). Roty jeho práporu dostali za úlohu obsadiť ľavú stranu obranného úseku na svahoch výšin Kosorá a Javor až k obci Stráňavy. Podobne, ako ostatným jednotkám povereným obranou v tomto úseku, im však citeľne chýbali protitankové zbrane (to bola aj jedna z príčin, prečo sa povstalci stiahli zo Žiliny). Prvé útoky nepriateľa (išlo o okupačné jednotky z bojovej skupiny plk. von Ohlena) museli jeho vojaci spolu s ďalšími obrancami Strečnianskej tiesňavy odražať už 31. augusta. Nepriateľovi sa však nakoniec podaril obchvat obrancov z pravého brehu Váhu (v dôsledku chýb zo strany partizánov npor. Červenej armády P. A. Velička, ktorí neobsadili dominanty na pravom brehu Váhu), čo skomplikovalo aj situáciu Repašského jednotiek. Na druhý deň 1. 9. museli jeho jednotky na ľavom boku obrany odražať útoky nepriateľa, ktorý obchádzal postavenia povstalcov na výšine Rakytie až do hĺbky obrany a postupoval lesom na západné svahy výšiny Grúň, kde bol zastavený. Dňa 2. septembra, v čase najťažších bojov v Strečnianskej tiesňave, keď nepriateľské velenie nasadilo všetky prostriedky na prelomenie povstaleckej obrany, bol Repašský ťažko zranený. Zasiahla ho črepina z míny. V bezvedomí ho odviezli do nemocnice v Martine. Jeho spolubojovníci medzitým naďalej bránili tiesňavu, odkiaľ boli vytlačení 4. septembra. Ťažkým zraneniam nakoniec podľahol o deň neskôr 5. septembra. V roku 1947 bol povýšený in memoriam na škpt. pech. so spätnou platnosťou od 28. 10. 1943 a následne na mjr. so spätnou platnosťou od 1. 5. 1944.

/ text a foto Roman KMENT

foto Krauss-Maffei WEGMANN

Viacúčelové ľahké kolesové vozidlo Fennek bolo vyvíjané na začiatku ako komerčná aktivita, ktorá sa snažila zaplniť dieru na trhu vojenských vozidiel. Podobne ako ju identifikoval aj projekt slovenského Aligatora v polovici 90-tych rokov.

Viacúčelové vozidlo Fennek

Nemecký tím JFST v Afganistane

Vozidlo JFST s vylepšenou vežou BAA

Displej systému TCCS

Priestor vodiča vozidla

Prvý predseriový prototyp postavila holandská spoločnosť SP aerospace na začiatku roku 1993 a začala intenzívne podnikové skúšky. Spoločnosť sa snažila priniesť vozidlo, ktoré by reagovalo na nové postudenovojnové scenáre a ohrozenia a zaplnilo priestor medzi ľahkým terénnym vozidlom typu Land Rover, Jeep a obrnenými kolesovými vozidlami.

Modulárna koncepcia

Takéto nové vozidlo malo mať navyše modulárnu koncepciu, ktorá by umožňovala jednoduché prispôsobenia na potreby konkrétnej úlohy priamo na bojisku, ale aj pri použití v asymetrickom konflikte a civilnom prostredí. Podobný zámer počítal so spojovacími, veliteľskými, prieskumnými, protitankovými, podpornými, bezpečnostnými a spravodajskými misiami. Z tohto dôvodu má Fennek dostatok vnútorného priestoru na špeciálne vybavenie. Ide štandardne o vozidlo pre 3-člennú posádku v zložení veliteľ, spojár a vodič. V prípade potreby sa však dá prispôsobiť aj na prepravu piatich osôb, koncepcia je stavaná ako univerzálna, ktorá sa dá modifikovať podľa potrieb zákazníka. Posádka zvládne samostatne pracovať až päť dní bez dopĺňovania zásob, ktoré si vezie so sebou. Vozidlo je kompaktné, s nízkou siluetou a vysokou pohyblivosťou.

Prototyp vozidla Fennek úspešne dokončil testy v apríli 2000. V decembri 2001 bol podpísaný kontrakt na dodávku celkovo 622 kusov týchto ľahkých kolesových

vozidiel pre holandskú a nemeckú armádu. Holandsko si objednalo 202 prieskumných, 130 MRAT (protitankových - Medium Range Antitank) a 78 veliteľských verzií Fenneka a Nemecko 178 prieskumných, 24 ženijného zabezpečenia a 10 pre potreby palebnej podpory. Prvé nové moderné vozidlá (v primárnej prieskumnej verzii) prevzali holandské pozemné sily v júli a nemecký Bundeswehr v decembri 2003. Dodávky vozidiel stále pokračujú, v minulom roku dostali nemecké pozemné sily prvé verzie JFST (Joint Fire Support Teams). Vozidlá Fennek nahrádzajú postupne holandské obrnené transportéry M113 a nemecké prieskumné vozidlá Luchs. Prvý raz boli Fenneky nasadené v nepokojnom Afganistane v roku 2006 holandskými pozemnými silami, v súčasnosti ich v krajine využívajú aj nemecké jednotky. Dobrý nápad nemá vždy rovnako úspešný záver, pôvodný výrobca SP aerospace skončil v roku 2004 bankrotom a výrobu zastrelila nemecká spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann.

Na základe skúseností, ktoré získala spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann s vývojom a výrobou viacúčelového Fenneka 4x4, predstavila verejne v roku 2008 technologický demonstrátor GPF 2 T (Generic Platform Fennek 2 Technology), ktorý by mal perspektívne plniť aj budúce požiadavky nemeckých a zahraničných ozbrojených síl. Vývoj Fenneka 2 začal v spoločnosti v roku 2005, prvé podnikové skúšky sa uskutočnili v roku 2007. V minulom roku bol modernizovaný Fennek stále vo vývoji bez nejakých konkrétnych zámerov na spustenie sériovej výroby.

Konštrukcia

Fennek poháňa šesťvalcový motor Deutz s výkonom 179 kW (239 k), ktorý umožňuje vozidlu s celkovou hmotnosťou podľa vybavenia od 9 700 kg do 10 500 kg dosiahnuť na cestnej komunikácii maximálnu rýchlosť 115 km/h s dojazdom na úrovni 1 000 km, pričom v teréne sa znižuje približne na 460 km. Pomer výkonu k hmotnosti tak predstavuje 18,1 kW / 1 000 kg. Vzhľadom na zníženie rizika chyby vodiča a poškodenia pohonného ústrojenstva sa vozidlá dodávajú výhradne s automatickou prevodovkou.

Pohon všetkých kolies je vypínateľný, poháňaná môže byť predná alebo obe nápravy. Vozidlo má systém dohustovania tlaku pneumatík počas jazdy, vodič môže optimalizovať tlak na zlepšenie jazdných vlastností podľa podmienok a charakteristiky terénu. Systém riešenia pohonného reťazca do „H“ zabezpečuje vozidlu malú celkovú výšku (1,79 m), pričom svetlá výška predstavuje 400 mm. Vozidlo brodí do výšky 1 000 mm. Úplne zaťažený Fennek zvláda stúpanie do 60° uhla a bočný náklon do uhla 35°. Veľké predné sklo má poskytnúť vodičovi a veliteľovi čo najlepší výhľad. Fennek má aj zadnú „cúvaciu“ kameru na lepšie zvládanie manévrovania.

Vozidlo je v základnej verzii, vrátane sklenených častí odolné proti účinkom strelných zbraní s kalibrom 7,62 mm a podľa typu úlohy môže byť dovybavené prídavným pancierovaním. Posádka je tiež chránená proti nášľapným mìnám a pomocou

filtra-ventilačného systému aj proti účinkom zbraní hromadného ničenia (NBC).

Vybavenie a výzbroj

Senzory prieskumnej verzie vozidla sú umiestnené v malom stožiarí, ktorý je možné vysunúť až 1,5 m nad vozidlo, t. j. celkovo do výšky 3,29 m. Fennek sa tak lepšie ukrýje pred neželanými zrakmi, hlavu senzorov je pritom možné v prípade potreby umiestniť aj na trojnožku až 40 m mimo od vozidla. Vežička systému senzorov BAA od spoločnosti Rheinmetall Defence Electronics (bývalý STN Atlas Elektronik) zahŕňa dennú CCD kameru, tepelný snímač a laserový diaľkomer. Vežička sa ovláda riadiacou jednotkou vo vnútri vozidla alebo prenosným ovládacím panelom. Hybridný navigačný systém vozidla pozostáva z inerciálnej jednotky a GPS systému. Pozícia nepriateľských cieľov sa potom určuje v koordinácii laserového diaľkomera, azimutu a elevácie prístroja spolu s navigačným systémom.

Srdcom Fenneku je systém taktického velenia a riadenia TCCS (Tactical Command and Control System), ktorý integruje zozbierané údaje a zobrazuje ich v grafickej podobe na monitor s digitalizovanou mapou. Posádka má tak prehľad o aktuálnej situácii a cieľoch na bojisku. Aktualizácia dát medzi vozidlom a nadradeným stupňom sa realizuje cez krátkovlnný rádiový systém HRM 7000 od EADS. Od roku 2006 sa Fennek dodáva s veliteľským systémom a systémom riadenia paľby FuWES.

Výzbroj

Strecha vozidla je prispôbena na nesenie diaľkovo ovládanej vežičky typu RCWS alebo inej vežičky podľa požiadaviek zákazníka. Z výzbroje sa na Fennek dá nainštalovať napríklad 12,7 mm guľomet (holandská prieskumná verzia), protitankové rakety Rafael Spike (holandská MRAT verzia), 40 mm automatický granátomet (HK GMG) alebo guľomet MG3 na nemeckých vozidlách.

Holandská armáda používa tiež PVO verziu s raketami Stinger (SWP - Stinger Weapon Platform). Najnovšou verziou je konfigurácia JFST (Joint Fire Support Team) pre nemecké ozbrojené sily. Každý tím JFST pozostáva z dvoch vozidiel vo verzii sledovania paľby a predsunutý navádzač (FAC) alebo taktické riadenie vzdušného priestoru (TACP) pre holandské jednotky. Verzia JFST používa výkonnejšiu vežu s dlhším dosahom BAA a dodatočné prostriedky na prenos hlasu a údajov prostredníctvom rádiového spojenia.

TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE	
Všeobecné	
Posádka	3 (štandard)
Dĺžka / šírka / výška	571 / 249 / 179 cm
Bojová hmotnosť	9 700 kg - 10 500 kg
Výkony	
Motor	vznetový Deutz
Max. výkon	179 kW (239 k)
Max. rýchlosť (cesta/cúvanie)	115 km/h (23 km/h)
Spotreba	21,5 l/100 km
Dojazd cesta/terén	1 000 / 460 km
Palivová nádrž	230 l
Pomer výkon/hmotnosť	18 kW / tona
Max. stúpanosť	60°
Max. bočný náklon	35°
Polomer otáčania	6,3 m
Výzbroj	
Hlavná	40 mm kanón, 12,7 mm guľomet
Vybavenie	podľa verzie (prieskumná, veliteľská, JFST, protitanková)

/ text a foto Roman KMENT

/ foto US Navy

Medzinárodné cvičenie NATO MACE XIII 2011, ktoré sa uskutoční v termíne 4. - 15. apríla na Slovensku bude zaujímavé aj tým, že sa budeme môcť stretnúť s viacerými modernými bojovými prostriedkami. Z leteckej techniky sme si vybrali na základné priblíženie americký stroj EA-18G Growler, ktorý vychádza z platformy dobre známeho Super Hornetu.

Špecialista EA-18G Growler

EA-18G Growler je lietadlo určené na vzdušný elektronický boj, pričom môže pôsobiť nielen z paluby lietadlových lodí, ale aj z pozemných leteckých základní. Growler v zostave amerického námorníctva nahrádza staršie stroje EA-6B Prowler, ktoré vstúpili do služby už v roku 1971 a skončila sa ich prevádzková životnosť. Po viac ako 30-tich rokoch je teda EA-18G Growler prvým novým vyrobeným lietadlom pre potreby rádioelektronického boja amerických ozbrojených síl.

Growler je odvodený z bojovej verzie dvojmiestneho stroja F/A-18 Super Hornet, ktorý využíva US Navy. Primárnou úlohou lietadla je vedenie elektronickej činnosti a prelomenie nepriateľskej protivzdušnej obrany (SEAD) najmä v prvotných fázach bojových operácií. Na plnenie týchto úloh má Growler k dispozícii 11 miest, kde môže mať umiestnené elektronické prostriedky a systémy na plnenie úloh. Okrem toho môže byť vyzbrojený aj klasickými zbraňovými systémami, samozrejme ak sa jeho úlohy elektronického boja a misie SEAD zredukujú.

Z histórie

Zákazku na päťročný vývoj a predstavenie nového zbraňového systému (SDD) udelilo americké námorníctvo skupine firiem vedených spoločnosťou Boeing v roku 2003. Dohoda o dodávke prvých štyroch sériových lietadiel bola podpísaná v júli 2006, pričom Growler už v auguste 2006 absolvoval úspešne svoj prvý testovací let. V septembri a novembri toho

istého roka nasledovala dodávka prvých dvoch testovacích strojov pre US Navy. V septembri 2007 už americké námorníctvo malo prvý sériovo vyrobený Growler.

Prvé nové lietadlo na elektronický boj sa dostalo do služby v júni 2008 a prvé operačné hodnotenie stroja začalo v októbri 2008 na palube lietadlovej lode USS John C Stennis (CVN 74). Program SDD skončil s počiatočnou operačnou spôsobilosťou platformy na konci roku 2009, kedy prvá z desiatich plánovaných amerických letiek elektronického boja začala nasadzovať stroje EA-18G do operácií. Do roku 2013 by Boeing mal zabezpečiť pre americké ozbrojené sily celkovo 88 Growlerov. Stroje sú navrhnuté tak, aby počas svojej prevádzky mohli niesť širokú paletu systémov na plnenie úloh, ktoré zahŕňajú rádioelektronické rušenie na veľkú vzdialenosť i počas sprievodu iných strojov, bojový prieskum a letecké údery.

Hlavným dodávateľom lietadiel EA-18G a tiež integrátorom zbraňových systémov je spoločnosť Boeing, ktorá tiež vedie zoskupenie firiem, ktoré sa na výrobu stroja podieľajú. Zásadným subdodávateľom je spoločnosť Northrop Grumman, ktorá má na starosti integráciu palubných bojových elektronických systémov.

Dizajn

Lietadlo EA-18G Growler je odvodené zo stroja F/A-18F Super Hornet, ktorý prešiel štrukturálnymi zmenami, zmenou inštalácie avioniky a systémov na plnenie úloh, pričom sa zvýšila prázdna hmotnosť stroja o 800 kg na 15 011 kg a maximálna pristávacia hmotnosť lietadla

o 1 350 kg na 21 772 kg. Jednou z na prvý pohľad odlišností Growlera je, že oproti klasickému Super Hornetu má na konci krídel namiesto riadených rakiet typu vzduch-vzduch kontajnery širokopásmových prijímačov a na ostatných závesníkoch nesie zmes ďalších rádioelektronických kontajnerov a zbraní.

Konštrukcia lietadla využíva ľahké zliatiny a vysokopevné kompozitové materiály. Northrop Grumman na stroj vyrába zadné a centrálné sekcie trupu a spoločnosť EADS CASA je zodpovedná za čiastkové komponenty ako napríklad bočné panely trupu, klapky či smerovky. Growler má klasický zafahovací podvozok, hlavné pristávacie nohy od firmy Menasco Aerospace majú jednomontáž kolies, ktoré sa pri sklopení do podvozkovej šachty otáčajú o 90°. Noha z dielne spoločnosti Messier-Dowty v prednej časti trupu má dvojmontáž kolies. Predná časť lietadla je vybavená zariadením na použitie lodného katapultu a v zadnej časti trupu je umiestnený zachytňný pristávací hák.

Dvojmiestna kabína stroja je určená pre pilota a operátora rádioelektronických systémov. Vyspelé pracoviská posádky sú vybavené dotykovým LCD displejom riadenia a zobrazenia systému misií, farebným taktickým LCD displejom s rozmerom 203 mm x 23 mm a dvomi viacúčelovými LCD s rozmermi 127 mm x 127 mm. Zobrazenie na displejoch umožňuje využitie taktických pohyblivých zobrazení mapy (TAMMAC). Riadenie je založené na využití systému HOTAS a úplne digitálnom ovládaní „fly by wire“. Posádka má k dispozícii prilbový zameriavací a zobrazovací systém typu HMCS od firiem Rockwell Collins, Elbit a VSI. Systém

Štart Growlera z paluby s využitím katapultu

má poskytnúť posádke Growleru výhodu rýchlej reakcie použitia zbraňových systémov proti nepriateľovi najmä pri manévroch s veľkým preťažením.

Elektronika a zbrane

EA-18G spája použitie pokrokových rádioelektronických a úderných prvkov leteckej techniky vrátane vyspelých zbraní, senzorov a komunikačných systémov, ktoré sú rovnako použité aj v lietadlách F/A-18 Super Hornet. Verzie Growler Block 1 nesú maximálne tri podvesné kontajnery na radarové rušenie AN/ALQ-99, vyhodnocovací pasívny prijímač rádiolokačného vyžarovania AN/ALQ-218(V)2 (predtým LR-700) a systém AN/ALQ-227, ktoré sú umiestnené na mieste pôvodného palubného kanónu F/A-18. Verzie Growler Block 2 sú vybavené pokročilým taktickým radarom od spoločnosti Raytheon s plošnou fázovanou anténou a elektronickým snímaním typu AESA (Active Electronically Scanned Array) APG-79, vyhodnocovacím prijímačom ALQ-218(V)2 a systémom protiopatrení a klamných cieľov ALE-47 od BAE Systems.

Lietadlo je vyzbrojené vyspelými riadenými raketami na strednú vzdialenosť typu vzduch-vzduch AIM-120 AMRAAM a protirádiolokačnými riadenými raketami typu vzduch-zem AGM-88 Harm. Oba typy sa používajú po dva kusy pri činnosti rušenia na veľké vzdialenosti a počas rušenia pri eskortných misiách. Pri plnení iba prieskumných úloh je Growler na vlastnú ochranu vyzbrojený dvomi raketami AIM-120. V konfigurácii na letecké údery je stroj vybavený po dvoch kusoch AGM-88 Harm, klzavej riadenej presne navádzanej munície typu vzduch-zem na odpálenie z dostatočného odstupu AGM-154 JSOW (pri verzii Block 2) a AIM-120. V prípade ak vykonávajú aktívne rušenie rádiového vysielania, sú stroje vo verzii Block 2 schopné prenášať získané údaje o nepriateľských cieľoch na iné vzdušné palubné alebo pozemné úderné platformy.

TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE EA-18G GROWLER	
Všeobecné	
Posádka	2
Dĺžka / šírka / výška	18,31 m / 13,62 m / 4,88 m
Prázdna hmotnosť	15 011 kg
Max. pristávacia hmotnosť	21 772 kg
Max. vzletová hmotnosť	29 964 kg
Pohon	2 x General Electric F414-GE-400
Ťah	62,3 kN každý motor
Výkony	
Max. rýchlosť	Mach 1,6
Max. dostup	15 240 m
Dolet	2 350 km
Prevádzkyschopnosť na lietadlovej lodi	2 500 vzletov a pristátí
Výzbroj	
AIM-120 AMRAAM, AGM-88 HARM, AGM-154 JSOW, špeciálne podvesné rušiace kontajnery AN/ALQ-99	

Zdroj: US Navy

Zrýchlenie pokroku pri F-35

Program F-35 Joint Strike Fighter nabral na obrátkach v oblasti letových testov, ktorých počet sa výrazne zvýšil pri všetkých troch verziách lietadla. Svoj prvý let absolvoval 25. februára prvý stroj z úvodnej výrobnéj série (AF-6), ktorý sa pripravuje túto jar na odovzdanie do rúk amerického letectva. Verzia F-35A Lightning II s klasickým štartom a pristátím (CTOL) bude presunutá na leteckú základňu Edwards v Kalifornii. Model F-35A vyvíjaný podľa požiadaviek

US Air Force je tiež primárnou exportnou verziou Lightning II, ktoré by mali slúžiť v letectve Austrálie, Dánska, Holandska, Izraela, Kanady, Nórska, Talianska a Turecka.

Dodávka verzie F-35B s kolmým štartom a pristátím (STOVL) pre americkú námornú pechotu by sa mala uskutočniť tiež ešte v tomto roku, kým prevzatie verzie F-35C do námorníctva pre lietadlové lode sa plánuje so zdvihnutým prstom ministra obrany Roberta Gatesa v budúcom roku. Od decembra 2006 podstúpilo testy celkovo 17 platforiem F-35, pričom si zapisali viac ako 650 letov a množstvo hodín testov na zemi. F-35 Lightning II patrí k viacúčelovým stíhacim lietadlám 5. generácie, ktoré kombinuje moderné stealth technológie, vysokú rýchlosť, vyspelé senzory a možnosti pôsobenia na sieťovom bojiisku.

foto Lockheed Martin

Letka Panther z brazílskej leteckej základne Santa Maria dostala 1. marca prvá dva nové vrtuľníky UH-60L Black Hawk. Stroj preleteli na základňu po 16 dňoch priamo z výrobného závodu Elmira v USA. Letka, ktorá bola doteraz vybavená strojmi UH-1H viac ako 40 rokov, sa pripravuje na nové moderné vrtuľníky od apríla 2009. Brazílske vzdušné sily by mali dostať celkovo osem Black Hawkov, ktoré budú slúžiť nielen na prepravu osôb, ale aj humanitárne operácie a SAR misie. Kabíny týchto vrtuľníkov, ktoré prepravajú vrátane posádky 12 osôb, sú NVG kompatibilné.

Počas výstavy IDEX v Abú Zabí podpísali memorandum o porozumení indická spoločnosť Ashok Leyland Defence Systems (ALDS) a nemecká Krauss-Maffei Wegmann.

Cieľom je spolupráca na vývoji pokročilých obranných systémov pre indické ozbrojené sily a pre iné tretie krajiny. Na začiatku spolupráce sa subjekty sústreďia na vývoj v oblasti obrnených kolesových vozidiel, výslobodzovacích vozidiel, delostreleckých a bojových systémov či mostných prostriedkov. Ashok Leyland Defence Systems je novo vytvorená spoločnosť, ktorá má priniesť strategického, skúseného a odborne zdatného spojenca pre vojenskú oblasť pre indickú skupinu Ashok Leyland.

Spoločnosť BAE Systems v spolupráci s dubajskou políciou predstavila na výstave IDEX kolesové obrnené vozidlo RG12 Mk4 4x4, ktorých dodávku v počte 10 kusov nedávno na základe kontraktu z roku 2008 ukončila. Dve z vozidiel sú vybavené aj vylepšeným systémom pre rýchle nastupovanie posádky MARS pri rôznom náklone a pozícii vozidla. Verzia Mk4 je najnovšou úpravou modelového radu RG12, ktorá má nový motor s vyšším výkonom a krútiacim momentom, vylepšené nápravy a kotúčové brzdy s vyššou účinnosťou. Vozidlo je možné pri údržbe napojiť aj na digitálnu servisnú diagnostiku.

Na výstave leteckých technológií Aero India 2011, ktorá sa konala 9. až 13. februára, informovala ruská vývojová a konštrukčná kancelária Kolomna o novom prenosnom systéme s veľmi krátkym dosahom pre protivzdušnú ochranu. Ide o viacúčelový odpaľovací prostriedok Strelec, ktorý pontika automatické, diaľkovo riadené odpaľovanie protiletadlových rakiet Igla a Igla-1. Systém

môže pracovať v jednotlivom režime alebo režime salvy, samozrejmosťou je jeho inštalácia na rôzne vojenské platformy.

Po sérii škandálov s nákupmi vojenskej techniky u našich susedov v Českej republike sa Praha rozhodla, že ukončí doterajší spôsob obstarávania a vytvorí nový akvizičný úrad, ktorý bude zodpovedný za väčšinu nákupov pre českú armádu okrem náhradných dielov a paliva, ktoré zostanú v kompetencii rezortu obrany. Národný úrad pre vyzbrojovanie by mal byť vytvorený v budúcom roku a mal by vyriešiť otázku sprostredkovateľských spoločností pri nákupe, ktoré doteraz pôsobili v súlade so zákonom č. 38/1994 S. Po novom bude nový akvizičný úrad môcť uzatvárať obchody aj priamo so zahraničnými výrobcami.

Nové verzie Ocelotu

Spoločnosť Force Protection Europe a Ricardo predstavili vo februári dve nové verzie modulárneho pancierového vozidla Ocelot v konfigurácii 4x4. Spoločnosti z Veľkej Británie vyvinuli model úžitkového vozidla s valníkovou nadstavbou (na snímke) a model veliteľského vozidla. V rámci programu ľahkého hliadkového vozidla so zvýšenou ochranou LPPV už akvizičný úrad britského ministerstva obrany DE&S obstaral 200 jednotiek Ocelot vo verzii pre palubnú podporu a hliadkovej verzii. Hodnota kontraktu, ktorý bol uzatvorený v novembri 2010, je 180 mil. britských libier. Ukončenie dodávky je pritom naplánované v budúcom roku.

V britskej armáde sa vozidlo označuje ako Foxhound (jazvečík). Má celkovú hmotnosť 7 500 kg, poháňa ho dieselový motor Steyr M160036-A so 6-stupňovou automatickou prevodovkou ZF AG 6HP28. Vozidlo môže dosiahnuť na ceste maximálnu rýchlosť 110 km/h a má dojazd viac ako 600 km. Ocelot sa tiež dostal do užšieho výberu akvizičnej agentúry austrálskych ozbrojených síl, kde v rámci 4. fázy projektu Land 121 súperí s modelmi Hawkei od spoločnosti Thales Australia a Eagle IV z dielne General Dynamics European Land Systems - Mowag.

foto Ricardo UK

Vojenský nováčikovia zvládli 24 hodín v teréne

Celkovo 74 vojakov čakateľov z toho 7 žien úspešne zvládlo celodenné prežitie v poľných podmienkach na posádkovom cvičisku v Sučanoch pri Martine. V dňoch 8. – 9. marca tak záverečným vyvedením úspešne ukončili 9-týždňový základný vojenský výcvik v Prápori výcviku v Martine.

/ text a foto kpt. Richard HLAVŇA

Hlavnou úlohou prežitia bolo reálne preverenie zručností, ktoré získavali v učebni v rámci hodín teoretickej prípravy. „Čakatelia majú preukázať, ako vedú pretaviť do praxe získané vedomosti,“ povedal starší inštruktor výcviku Práporu výcviku v Martine Vladimír Hromada a zdôraznil, že vo výcviku prešli tromi fázami. V prvej fáze, adaptačnej, sa učili základy všetkých vojenských príprav, druhá fáza strelec zahŕňa teoretické základy o zbraniach pričom je zaväzená ôsmimi cvičeniami streľieb, a posledná fáza je taktik, kde sa preberá taktická príprava a zavŕši ju práve záverečné cvičenie, ktoré prebehlo na posádkovom cvičisku v Sučanoch.

Čakatelia v rámci neho absolvovali desaťkilometrový peší presun z Práporu výcviku Martin na cvičisko do Sučian, plnili úlohy hliadkovania pri prechode neznámym terénom a po príchode na cvičisko museli zaujať a vybudovať priestor rozmiestnenia

mimo boja. Každý z nich si vybudoval okop jednotlivca a spoločne vybudovali spojacie chodníky. Museli priestor zabezpečovať a určiť si pozorovateľov. Všetkým trom čatám bol vydaný obed v priestore rozmiestnenia, po ktorom vyslali prieskumné hliadky, analyzovali priestor možného útoku na protivníka a nakoniec vykonali samotný útok.

Po polnoci vojenských nováčikov preverili inštruktori z činnosti pri možnom napadnutí tábora a v nočných hodinách vykonali i presun, počas ktorého museli proti dňu skrátiť rozstupy a kontrolovať sa navzájom. V skorých ranných hodinách si v priestore rozmiestnenia mimo boja pripravili raňajky, zahľadli stopy, a tak úspešne ukončili záverečné sústredenie základného vojenského výcviku. V piatok 11. marca 2011 ich slávnostne vyradili a povýšili do vojenskej hodnosti vojak 2. stupňa.

: pre poddôstojníkov

Helena rieši problémy

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív HP

Svojich podriadených má veliaca poddôstojníčka zvolenskej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl štábna nadrotmajsterka Helena Pavlíková roztrúsených doslova po celom Slovensku. Od Michaloviec na východe až po Bratislavu na západe. Všade tam, kde sú roty rádiolokačného prieskumu a ďalšie súčasti brigády. Pri svojich výjazdoch s veliteľom sa usiluje riešiť ich problémy. Najčastejšie sa týkajú pracovného zaradenia, doby výsluhy v hodnostiach a sociálnych zákonov.

Koncom uplynulého roka sa napríklad spoločným úsilím veliteľov a veliácich poddôstojníkov podarilo previesť časť dôstojníkov na lokátoroch do poddôstojníckych hodností a zachrániť ich pre ozbrojenú silu. Veď niekoľko rokov získavali potrebné skúsenosti a pre ozbrojenú silu by bolo priveľkou stratou len tak sa ich zbaviť...

Od Považia, cez Moravu až po Chorvátsko

Rodáčka z Rožňavy nastúpila v roku 1989 po maturite na strednej ekonomickej škole na ročnú prípravnú školu do Nového Mesta nad Váhom. Potom nasledovala dvojročná anabáza na Vysokej vojenskej technickej škole v Liptovskom Mikuláši, práca v spojovacom prápore v Kroměříži, neskôr v tamojšej skupine vojenskej polície.

Po rozdelení federálnej armády začínala na Slovensku v jelšavskej delostreleckej brigáde, potom prešla na katedru rádiokomunikačných systémov Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši, kde bola technickou operátorkou skupiny zabezpečenia výučby a výcviku.

Helena má za sebou aj skúsenosť z pôsobenia v mierových silách OSN. Vo Východnom Slavónsku bola v slovenskom ženijnom prápore UNTAES náčelníčkou rádiotelekopisnej stanice. Získala skúsenosti z práce v medzinárodnom prostredí. Zistila, čo všetko dokáže napáchať vojnový konflikt aj na európskom kontinente. Po návrate na Slovensko sa stal na dlhšie jej materským útvarom spojovací prápor vzdušných síl vo Vlkanovej. Tam sa nakoniec stala aj veliacou poddôstojníčkou. Neskrýva, že sa jej tým splnil jeden zo snov: pracovať s ľuďmi. Vie, že to nie je ľahká práca. Na základe svojich nie vždy najlepších skúseností a správania niektorých veliteľov sa preto usilovala vyhnúť sa nedôstojnému správaniu voči podriadeným.

Neskôr bola veliacou poddôstojníčkou Centra riadenia vzdušných operácií vo Zvolene a od roku 2006 je veliacou poddôstojníčkou zvolenskej brigády velenia, riadenia a prieskumu. Veliteľ brigády plukovník gšt. Juraj Grivna priznáva, že keď pred troja

rokmi prišiel k brigáde, veliaci poddôstojníci si akoby hľadali svoje miesto a opodstatnenosť. „Som rád, že toto obdobie máme za sebou. Štábna nadrotmajsterka Pavlíková si dobre plní úlohy, efektívne riadi svojich podriadených veliácich poddôstojníkov, a to nám vo velení všetkým pomáha pri plnení úloh brigády,“ dnes už spokojne hovorí veliteľ.

Nesklamať dôveru ľudí

Helena sa usiluje svojim veliacim poddôstojníkom vstúpiť, že predovšetkým musia byť pre svojich podriadených príkladom v plnení úloh, ale aj v ustrojenosti. Iba tak budú rešpektovaní. Služba v hotovostnom systéme prináša určité obmedzenia, špecifiká. Je náročná aj po psychickej stránke.

„Na vlastnej skúsenosti som sa poučila, že dôvera sa buduje postupne, krôčik po krôčiku. Stačí jedno pochybenie a treba začať odznova. Táto pozícia sa nedá robiť dobre bez toho, aby mal človek rád prácu s ľuďmi, vedel trezivo načúvať ich problémom a starostiam. To je prvý predpoklad úspechu. Ďalším je nesklamať ich dôveru. Aj keď všetko sa nedá riešiť hneď, na počkание, ľudia musia cítiť, že ste sa za ich vec pobili. Vtedy budú stáť za vami,“ konštatuje Helena a zároveň priznáva, že za svoj najväčší neúspech dodnes považuje odchod jednej veľmi dobrej odborníčky z ozbrojených síl po nezvládnutí stresovej situácie... Naopak, za úspech považuje, keď ona a ľudia, s ktorými pracuje, chodia do práce s radosťou.

Štábna nadrotmajsterka pred časom úspešne absolvovala v martinskej poddôstojníckej akadémii kurz štábnych nadrotmajstrov. Dodnes sa do Martina vracia. Teraz však už v inej pozícii. Súčasným frekventantom poddôstojníckej akadémie vo svojich prednáškach približuje hotovostný systém i úlohy brigády pri obrane a ochrane vzdušného priestoru Slovenska a v rámci systému NATINADS aj hotovostného systému Aliancie.

Dôvera sa rodila ťažko

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív MB

Pre rodáčku z Košíc s výbušnou povahou sa cesta k vojenskej kariére začala odporúčením bratranca – profesionálneho vojaka. Poradil jej, že práve armáda by mohla naplniť jej predstavy. A tak sa dnešná štábna nadrotmajsterka Michaela Bodóová vybrala rovno po maturite do Prahy, kde v roku 1993 absolvovala ročnú prípravnú školu operátoriek a značkárk. Po rozdelení federálnej armády začala pôsobiť ako staršia značkárka Ústredného veliteľského stanovišťa Veliteľstva Armády SR v Trenčíne.

Po krátkej anabáze v piešťanskej leteckej základni sa dostala do Výcvikového strediska letectva v Košiciach, neskôr muničného skladu Malá Ida. Stala sa veliteľkou strážnej čaty. „To bola pre mňa doslova škola života. Všetci podriadení boli muži a ja som im musela dokázať, že všetky úlohy dokážem splniť ako ktorýkoľvek muž, ktorý bol dovtedy na tejto funkcii. Podriadení postupne zisťovali, že som síce náročná, ale na druhej strane sa usilujem zabezpečiť, aby mali všetko potrebné pre svoju prácu. Odvtedy veľmi rada pracujem v mužskom kolektíve a vôbec ma láka práca s ľuďmi,“ spomína štábna nadrotmajsterka Bodóová.

Škola života medzi mužmi

Neskôr sa stala veliteľkou strážnej čaty roty rádiolokačného prieskumu vo Veľkej Ide. Preto bola veľmi rada, keď jej ponúkli prácu veliacej poddôstojníčky roty. Michaela sa netají, že spočiatku to nebolo jednoduché. Len pomaly sa lámali ľady nedôvery. Mnohí velitelia poriadne nevedeli, čo vlastne majú od svojich veliácich poddôstojníkov očakávať. Ale nelen oni. Ani mnohí vojaci nechápali, na čo im vlastne veliaci poddôstojník bude dobrý. Postupne vybudovala k sebe s veliteľmi, ale aj s vojakmi a poddôstojníkmi cestičku dôvery. Oceňuje pomoc a podporu, ktorú v tejto činnosti cítila zo strany veliacej poddôstojníčky brigády riadenia a velenia vzdušných síl, veliteľstva vzdušných síl i hlavného poddôstojníka ozbrojených síl.

Po absolvovaní kurzu štábnych nadrotmajstrov v martinskej poddôstojníckej akadémii prišla pre Michaelu nová výzva. Po novom roku 2008 sa stala veliacou poddôstojníčkou najskôr prešovskej leteckej základne, neskôr po reorganizácii vrtulníkového krídla. Bolo potrebné začínať v novom, predsa len trochu odlišnejšom prostredí, kde sa úsilie stoviek ľudí sústreďuje na zabezpečenie všetkého potrebného pre letovú činnosť vrtulníkov. Prišla do prostredia, kde pôsobili len dvaja veliaci poddôstojníci. Dnes, po troch rokoch je situácia diametrálne odlišná. V prešovskom vrtulníkovom krídle je osem veliácich poddôstojníkov (v jednotlivých letkách, prápore i v rotách). Zasa okrem Mi-

chaely všetko muži. Velitelia postupne pochopili opodstatnenosť veliácich poddôstojníkov.

Veliácich si vyžiadali sami velitelia

„Som veľmi rada, že sami velitelia (vrtulníkovej letky a letky leteckej pátracej a záchranné služby) si vyžiadali na základe skúseností ostatných veliteľov zriadenie veliácich poddôstojníkov. Lebo zistili, že v tých jednotkách, kde sú, majú velitelia viac priestoru na plnenie svojich úloh a v prípade starostlivosti o poddôstojníkov sa plne môžu spoľahnúť na svojich veliácich,“ zdôrazňuje štábna nadrotmajsterka Bodóová. Preto sa snažila pri výbere najšť vhodných kandidátov na túto prácu. Predchádzalo tomu množstvo rozhovorov s vojakmi i veliteľmi. Netajila pred kandidátmi, že je to náročná práca. Napokon ako každá, kde sa pracuje s ľuďmi, ktorí jednoducho nejdú vyplniť ako stroje a prichádzajú so svojimi podnetmi, problémami a starosťami. A to bez ohľadu na oficiálny pracovný čas. Presvedčila ich, že u nej majú dvere otvorené doslova 24 hodín denne. Ale rovnako musia pôsobiť aj smerom k vlastným podriadeným. Podarilo sa. Veliteľ vrtulníkového krídla plukovník Miroslav Korba poznamenáva: „Som rád, že sa nám spoločne podarilo najšť vhodný priestor na prácu veliácich poddôstojníkov. Pre veliteľov jednotlivých jednotiek i mňa osobne je veľkým prínosom, že nemusím riešiť veci okolo poddôstojníkov. Veliaca poddôstojníčka sa o ne dobre stará, má prehľad o tom, čo potrebujú, čo ich trápi a sama prichádza s návrhmi na riešenie problémov.“

Obyčajný pracovný deň sa pre Michaelu začína ráno o siedmej brífingom u veliteľa krídla. Tak má dokonalý prehľad o všetkom, čo sa deje. Získané informácie prenáša na svojich veliácich poddôstojníkov a zároveň sa spoločne s nimi zaoberá problémami, ktoré vojakov a poddôstojníkov sužujú. V poslednom období medzi ne patria otázky okolo sociálnych zákonov a doby výsluhy v jednotlivých hodnostiach. Michaela sa usiluje vojakom vysvetliť, že tí, ktorí dobre plnia úlohy, sa nemusia obávať. Práve pre nich je určená tzv. udržiavacia doba do maximálnej doby služby. Bez súhlasu príslušného veliaceho poddôstojníka to veliteľia neschvália. Medzitým raz do týždňa vedie osobne s vojakmi a poddôstojníkmi veliteľstva, štábu a obväziska poradovú prípravu a vo vyčlenené dni aj vševojskovú prípravu. Pre Michaelu je súčasná pozícia podľa jej slov naplnením predstáv, ktoré mala pri vstupe do ozbrojených síl.

Čierny medveď 2011 sa blíži

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Mnohonárodný prápor vojenskej polície NATO (MNMPBAT) vznikol na základe rozhodnutia pražského samitu NATO v roku 2002. Pod velením Poľska, sú v ňom vojenská policajti z Českej republiky, Chorvátska a Slovenska. V jeseni tohto roka čaká medzinárodnú jednotku ďalšia previerka jej pripravenosti. Cvičenie Čierny medveď 2011 sa uskutoční v septembri na Slovensku, vo Vojenskom obvode Výcvikového priestoru Lešť (doterajšie cvičenia boli v Poľsku, Českej republike a v Chorvátsku). Cvičeniu predchádza niekoľko prípravných zamestnaní. Jedno z nich sa v poslednom februárovom týždni uskutočnilo aj na Slovensku, v ISOC (International Staff Officers Course) v priestoroch Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Zúčastnili sa na ňom zástupcovia vojenských polícii z Poľska, Českej republiky a Slovenska. Podľa inštruktora – zastupujúceho veliteľa ISOC kapitána Martina Chovanca – úlohou kurzu bolo zorientovať príslušníkov vojenských polícii v operačných postupoch pre cvičenie. Okrem iného aj preto, lebo vojenská policajti majú niektoré špecifické postupy a je potrebné, aby získali potrebný prehľad o plánovaní a uskutočňovaní operácií vševojškového charakteru používaných v zahraničných misiách a operáciách. Do septembrového cvičenia na Lešti ešte čaká príslušníkov mnohonárodného štábu práporu príprava v Poľsku i v simulačnom centre v Liptovskom Mikuláši.

Tankisti cvičili streľbu

/ text a foto npor. Rastislav KENTOŠ

Využiť zbrane tanku T-72, všestranne vyskúšať ich palebné možnosti na zničenie cieľov v čo najkratšom čase a s čo najmenšou spotrebou streliva aj v zložitých bojových situáciách. Taká bola téma streleckej prípravy 21. zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov. Uskutočnila sa 7. februára na trénaži tanku T-72. Vojaci sa v určitých časových intervaloch v súlade s plánom striedali na dvoch hlavných pracoviskách špeciálneho trénažeru. V jeho stacionárnej časti na simulátoroch počítačovo riadených precvičovali činnosť osádky tanku, v dynamickej časti po vydaní povelu k nasadeniu do palebného prostriedku obsluha tanku imitovala nielen bojovú a taktickú situáciu, ale aj reálne pohyby tanku v teréne a jeho streľbu. Celý trénažer riadi počítačová technika, ktorú obsluhoval správca výcvikových zariadení rtn. Martin Kušnírik. Zástupca veliteľa tankovej roty npor. Bartolomej Balogh bol s priebehom cvičenia spokojný a ocenil jeho veľmi dobrú úroveň.

Zelená diecéza oslavovala

/ text a foto Jozef ŽIAK

V bratislavskej katedrále Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR zasvätenej svätému Šebastiánovi sa uskutočnila prvého marca pri príležitosti 8. výročia vzniku Ordinariátu slávnostná svätá omša. Celebroval ju Ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek, spoločne s apoštolským nunciom Svätej stolice v SR Mons. Máriom Giordanom, bratislavským arcibiskupom Mons. Stanislavom Zvolenským, trnavským arcibiskupom Mons. Róbertom Bezák, nitrianskym biskupom Mons. Viliamom Judákom, prešovským gréckokatolíckym arcibiskupom Mons. Jánom Babjakom a kňazmi ordinariátu.

Na slávnosti boli prítomní zástupcovia všetkých troch silových rezortov ako aj vojenského diplomatického zboru akreditovaní v SR. Rezort obrany zastupovali zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Jaroslav Vývek, náčelník štábu pre operácie GŠ OS SR brigádny generál Pavel Macko, veliteľ pozemných síl generálmajor Ján Salaganič, veliteľ síl výcviku a podpory generálmajor Peter Vojtek a ďalší zástupcovia útvarov a zariadení. V priebehu slávnosti zástupcovia ordinariátu prevzali aj relikvie Svätého Cyrila, ktoré budú mesiac putovať po vojenských, policajných a väzenských kaplnkách na celom Slovensku. Mons. František Rábek zdôraznil význam vzniku ordinariátu, ako špecifickej diecézy, zabezpečujúcej duchovnú službu katolíckych veriacich v rezortoch obrany, vnútra a spravodlivosti a pripomenul jeho doterajšiu činnosť. Spoločne s apoštolským nunciom Mons. Giordanom zdôraznili význam odkazu svätých Cyrila a Metoda pre Slovensko a príslušníkov ozbrojených zložiek.

Vojenské zdravotníctvo – ilúzia a realita?

/ plk. MUDr. Vladimír LENGVARSKÝ, MPH

V posledných troch vydaniach Obrany boli publikované články, ktoré sa mali zaoberať problematikou vojenského zdravotníctva. Použil som naschvál podmienovací spôsob, pretože to tak nie je.

Zaoberajú sa iba širšími ekonomickými otázkami fungovania zdravotníckeho systému. Najprv by som chcel autorovi týchto príspevkov poďakovať za zopakovanie základných ekonomických pravidiel fungovania poistného systému v zdravotníctve. O tom, že parametre systému sú nastavené zle, sa presviedčame dnes a denne pri čoraz dlhších čakacích lehotách na vyšetrenia či operácie, neustále drahších liekoch a stále sa zhoršujúcom stave zdravotníckych zariadení, končiacich nezriedka ich zánikom. Samozrejme, že v tomto základnom systéme žijú aj naše zdravotnícke zariadenia a musia sa s ním vyrovnávať a oni tak aj činia, napriek meniacim sa pravidlám, nepredvídateľným politickým a ekonomickým tlakom a čoraz horším finančným podmienkam. Nie je však úlohou ministerstva obrany riešiť problémy nastavenia civilného zdravotníckeho systému. Tu sa akákoľvek relevancia článkov končí a z celého kontextu je jasné nepochopenie úlohy vojenského zdravotníctva ako celku. Dovoľte mi preto niekoľko poznámok.

1. Ozbrojené sily SR sú zriadené štátom a ich hlavné úlohy sú dané zákonmi a medzinárodnými záväzkami. Zjednodušene sa dá povedať, že sú poslednou poistkou štátu v časoch núdze a v krízových situáciách. Nikto nespochybňuje, že prostriedky daňových poplatníkov musia byť využité racionálne a v súlade platnou legislatívou, ale taktiež je jasné, že OS SR ako také nie sú a ani nemôžu byť ziskovou organizáciou. Predpokladám, že ani letectvo našich ozbrojených síl si na seba nemusí zarábať vozením turistov do dovolenkových destinácií. Zdravotnícky systém je súčasťou ozbrojených síl a v krízovom manažmente má svoje nezastupiteľné miesto. Predovšetkým si však treba uvedomiť, že ozbrojené sily so svojimi súčasťami a spôsobilosťami nie sú určené na časy pokoja a mieru. Sú určené pre krízu, a vtedy asi nikto nebude riešiť zmluvné vzťahy, platby a nastavovanie systému. Vtedy bude dôležitá vôbec existencia krízových kapacít, ich pripravenosť, výcvik a materiálne zabezpečenie.

2. Je verejným tajomstvom, že krízový manažment je v Slovenskej republike roztrieštený, riadený viac-menej ad hoc, a to chaoticky. Nie sú v ňom presne definované úlohy jednotlivých zložiek, ich zodpovednosť, nie sú stanovené jednotlivé typy možných ohrození, systém reakcie na ne a na nie poslednom mieste materiálna pripravenosť na ich riešenie. Obzvlášť vypuklo sa to v súčasnosti prejavuje v zdravotníctve, kde sa po roku 2005 štát orientuje na reformu, ktorá zabezpečí ziskovú prevádzku všetkých hráčov na trhu vrátane tých, kde je investovaný súkromný kapitál. Jednostranné zameranie na vytváranie zisku, ale častejšie však na holé ekonomické prežitie vedie k pochopiteľnej snahe zbavovať sa všetkých iných funkcií zdravotníckych prvkov, okrem tých, ktoré zabezpečujú finančný prínos. Medzi prvými sú tak redukované všetky nadbytočné personálne a materiálne kapacity, ktoré by bolo možné využiť v krízových situáciách, a ani zmluvy so súkromnými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti neriešia uspokojivo takéto neštandardné situácie. Naposledy sme to videli pri vypuknutí epidémie tzv. ukrajinskej chrípky v novembri 2009, keď štát (MV a MZ) so svojimi kapacitami bol schopný udržať deklarovaný zdravotnícky režim na hraniciach až dva (!?) dni. Ďalšie štyri týždne tento režim zabezpečovali ozbrojené sily.

Nie je cieľom tohto článku menovať všetky úlohy, ktoré zdravotnícka služba plní, alebo lepšie povedané, usiluje sa plniť, vzhľadom na už uvedenú absenciu systému, ale naše úsilie ako orgánu štátu na jeho ochranu a na riešenie kríz by malo agresívnejšie volať po vytvorení systému s jasne stanovenými pravidlami, kompetenciami a finančným krytím stanovených úloh.

3. Z prvých dvoch bodov jasne vyplýva, že priority zdravotníckej služby sú v reagovaní na krízy, akútne ohrozenia a počas operačnej činnosti jednotiek na poskytovanie zdravotnej starostlivosti pre ich príslušníkov. Na to musí mať vytvorenú patričnú materiálnu a výcvikovú bázu presne tak ako ostatné druhy vojsk. A k výcvikovej báze, či chceme alebo nechceme treba zaradiť aj vojenské ústavné zdravotnícke

zariadenia, pretože pracujeme s chorými a zranenými ľuďmi a tí sa nachádzajú v týchto zariadeniach.

4. Pred niekoľkými rokmi sme Slovensko oblepili plagátmi, ktoré sľubovali pri vstupe do OS SR akési nadštandardné zdravotné zabezpečenie. Výsledkom tohto „nadštandardného zabezpečenia“ je strata (takmer) dvoch nemocníc, nedoriešené poskytovanie všeobecnej ambulantnej starostlivosti, stále sa znižujúci objem prostriedkov na poskytovanie preventívnych rehabilitácií atď., atď. Rovnica, o ktorej hovorí kolega v závere jedného zo svojich článkov, nie je len jedna. Tých je viac a pred ich riešením si štát, rezort a ozbrojené sily budú musieť ujasniť niekoľko premenných. Potrebujeme ozbrojené sily aj s ich zdravotníckym systémom? Budeme zabezpečovať svojich vojakov (vrátane veteránov a dôchodcov) na súčasnej úrovni rozvoja medicínskych vied alebo sa vrátíme k prikladaniu pijavíc a vedomiu, že prežijú len najsilnejší? A ak na tieto otázky odpovieme kladne, potom ostáva len tá posledná a najjednoduchšia. Na koľko si vážime zdravie svojich ľudí a koľko sme ochotní investovať?

Na záver ešte musím reagovať na pousmianie sa autora spomínaných článkov nad nedostatočnou pozornosťou, ktorú vraj vedenie rezortu venuje zdravotníckym zariadeniam. Samozrejme, nie je to pravda. Všetky predchádzajúce vedenia rezortu venovali a taktiež to súčasne venuje zvýšenú pozornosť zdravotníckym zariadeniam, a to najmä pri zmene ich právnej formy, zmene akcionára a pod. Táto zvýšená „pozornosť“ sa prejavuje následným znefunkčnením a prípadne i celkovou stratou pre rezort. Je tiež zaujímavé, že takúto pozornosť už rezort nevenuje iným zdravotníckym kapacitám, napr. obväziskám útvarov, ktoré sú nosné pre zabezpečenie hlavných činností ozbrojených síl, a typu a technický stav odsunových prostriedkov pripomínajú exponáty v rôznych múzeách. A to aj napriek platnej civilnej zdravotníckej legislatíve, o ktorej autor článkov stále hovorí, ktorá jasne stanovuje, ako má vyzeráť vozidlo na záchranu a prepravu zranených a chorých.

Ostáva len dúfať, že tieto straty vynútené ekonomickými dôvodmi nebudú chýbať v najnevhodnejšej chvíli, keď v čase krízy zistíme, že životne dôležité kapacity a spôsobilosti už neexistujú a štát sa spolieha na niečo, čo nemá.

Sme v procese kreovania Strategického hodnotenia obrany. Je to jedinečná príležitosť definovať si, aký zdravotnícky systém potrebujeme, aké riziká sme v ňom schopní akceptovať a samozrejme, koľko bude stať. Som však presvedčený, že tak ako tento štát potrebuje uniformovaných ženistov, pilotov a chemikov, tak potrebuje aj zdravotníkov a v tomto prípade je v princípe úplne jedno, akým spôsobom je nastavený systém civilného zdravotníctva. Ba skôr naopak, čím horšie bude fungovať tento systém, tým lepšie a tým viac by sme mali byť pripravení ponúknuť kvalitné riešenia vo všetkých oblastiach činnosti vojenského zdravotníctva.

Minister obrany **Tubomír Galko** vyhlásil
7. ročník literárnej súťaže

pre študentov stredných a vysokých škôl.

Svoje príbehy, úvahy alebo eseje na tému
"Prečo (ne) potrebujeme armádu?" môžu študenti
posielať do 15. mája 2011. Najlepšie práce budú
finančne odmenené. „Bude veľmi zaujímavé prečítať
si názory mladých ľudí na ozbrojené sily. Verím, že sa
môžeme tešiť na množstvo kvalitných príspevkov,
ktoré nám prezradia, ako mladá generácia vníma ich
prácu a poslanie," uviedol minister. Mená troch
najlepších súťažiacich v oboch kategóriách, ktorí
získajú finančnú odmenu 300, 250 a 200 eur, zverejní
rezort obrany v júni tohto roka. Víťazné práce budú
následne publikované v mesačníku Obrana.
Súťažné príspevky je potrebné zaslať na emailovú
adresu **sutaz@mod.gov.sk**. Bližšie informácie
záujemcovia nájdu aj na internetovej stránke
ministerstva obrany.

/ Tibor MACÁK

autor je redaktor Redakcie medzinárodného života Rádia Slovensko

/ foto TASR

Začalo sa to v Kartágu

Revolta v islamských krajinách južného Stredomoria od svojho vypuknutia v Tunisku na prelome rokov 2010 – 2011 sa dostala do centra pozornosti svetovej verejnosti. Kto by povedal, že mladý pouličný predavač zeleniny Mohamed Bouazizi aktom samoupálenia pohne masy ľudí trpiacich desaťročia po útlakom mocnárov? Jazmínová revolúcia v Tunisku odštartovala niečo, čo sa pri strategickom plánovaní zborenia moci irackého diktátora Saddáma Husajna v roku 2003 očakávalo niekde celkom inde...

Otvorená revolta proti vlastným diktátorom sa začala presne na opačnej strane od centra moslimského Stredného východu, nachádzajúceho sa medzi Eufratom a Tigrisom. Aj keď Tunisko je najmenšou krajinou na pobreží Stredozemného mora zo strany afrického kontinentu, má nesmierne bohatú históriu. Veľký mestský štát Kartágo v 6. a 5. storočí pred našim letopočtom ovládal väčšinu západného Stredomoria a bol jeho komerčným centrom. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam – ešte chceme dodať, že Kartágo musí byť zničené – takto vraj končil každú svoju reč v rímskom senáte vplyvný politik Marcus Porcius Cato. Rimanom bolo jasné, že úspech ich ďalšej expanzie, ale aj rozvoj vlastného blahobytu bude závisieť od zničenia dávneho nepriateľa. Napokon sa im to v roku 146 pred n. l. aj podarilo – Kartágo bolo dobyté a zničené. Časy sa zmenili - azda po vyše dvetisíc rokoch symbolicky povstane z ruín Kartága nová éra tej časti sveta, ktorá je nám Európanom blízka a zároveň taká vzdialená...

Pôvod revolty

Novodobé „Kartágo“ si v roku 1987 podmanil Zín Abidín bin Alí, absolvent francúzskej vojenskej akadémie Saint-Cyr, ktorú svojho času založil Napoleon. K moci sa dostal nekrvavým palácovým prevratom a krajine vládol tvrdou rukou 23 rokov. Za ten čas prešiel svet nesmiernymi zmenami, pričom paradoxne práve v čase erupcie slobody a búrania diktátorských komunistických režimov v strednej a východnej Európe si na „večné časy“ budovali svoje pozície vládcovia arabských krajín Maghrebu a ďalších moslimských štátov regiónu. Práve svetová finančná a hospodárska kríza, ktorá dnes ani zdá-leka nie je prekonaná, sa podpísala pod výbuch nespokojnosti tamojšieho obyvateľstva. Ustavičný rast cien základných potravín, vysoká nezamestnanosť, bezradnosť v konfrontácii so štátnou mocou či zlá perspektíva najmä pre mladých ľudí – to všetko koncen-

truje a v prihodnú chvíľu uvoľňuje nesmiernu energiu vnútri človeka.

V súvislosti s nespokojnými masami v uliciach Tunisu, Alžíru či Káhiry treba povedať, že to nie je luza a zmanipulovaný dav bez názoru, ktorý sa len tak rozhodol, že urobí revolúciu. Spontánne demonštrácie začali organizovať mladí ľudia prostredníctvom mobilných telefónov a esemesiek, najmä však populárnych sociálnych sietí na internete, ako sú Facebook či Twitter, kde sa v reálnom čase každý mohol dozvedieť nielen miesto a čas demonštrácie, ale aj videl, čo sa na mieste dialo. V krajinách, kde vládnu diktátorské režimy, totiž niet miesto pre slobodné a nezávislé spravodajstvo, a preto si ho všetkými dostupnými prostriedkami vytvorili ľudia sami. Práve zábery z mobilných telefónov boli často jediným zdrojom obrazových informácií pre svetové televízne stanice či webové stránky novin, ktoré dokumentujú udalosti všade tam, kde absentuje sloboda prejavu.

Diktátor Ben Alí stihol vystúpiť v štátnej televízii iba raz, aby pochopil, že viac prejavov nemá zmysel. Keď zisťil, že na svojej strane nemá už ani armádu, z ktorej vlastne sám vzišiel, opustil krajinu v najkratšom možnom čase. Egyptskému prezidentovi Husnimu Mubarakovi to trvalo o niečo dlhšie, aj keď treba povedať, že za 30 rokov na čele Egypta zohral neraz pozitívnu rolu mediátora v zložitých vzťahoch medzi krajinami na Strednom východe. Nijako ho to však neospravedlňuje pred tým, že v kresle novodobého egyptského faraóna stratil kontakt s realitou a z úradu prezidenta si urobil doživotnú rentu, ktorú mali zdediť jeho deti, že podľahol pocitu neobmedzenej a časovo neohraničenej moci, zabezpečujúcej prosperitu a bo-

hatstvo predovšetkým jemu, jeho rodine a početným nohľadom. Nakoniec vieme zo skúsenosti aj tu na Slovensku, že netreba byť pri moci ani dlhých 30 rokov, aby také-muto chorobnému mámeniu moci prepadol politik, ktorému prieskumy verejnej mienky predpovedajú 40 a viac percentnú podporu medzi obyvateľmi.

Kľúčová úloha vojska

Keďže pri ľudových povstaniach je takmer vždy rozhodujúce, ako sa zachová armáda, nie je to inak ani v aktuálnych hnutiach za slobodu v krajinách južného Stredomoria. Pozitívna úloha vojska sa zatiaľ azda najmarkantnejšie prejavila v Egypte, ktorý je akýmsi lakmusovým papierom pre celú oblasť Blízkeho východu. Mládežnícke Hnutie 6. apríla, ktoré patrilo medzi hlavných organizátorov nenásilných protivládnych demonštrácií v Egypte proti režimu Husního Mubaraku, vedelo veľmi dobre, že proti takmer polmilionovej armáde s ročným rozpočtom vyše 7 miliárd dolárov vrátane 1,3 mld. vojenskej pomoci z USA, by nemalo najmenšiu šancu. Keď však v piatok 4. februára na jedenásty deň protestov prišiel medzi demonštrantov na centrálnu káhirske námestie Tahír minister obrany Muhammad Husajn Tantávi, aby zhromaždeným vysvetlil, že ich berie vážne, bolo jasné, že Mubarakove dni sú zrátané.

O týždeň neskôr, 11. februára večer, v priamom televíznom prenose celý bledý, čerstvo vymenovaný viceprezident Omar Sulajmán s pátosom v hlase oznámil: „V mene Alaha milostivého a milosrdného. Drahí spoluobčania! Za podmienok, aké nastali v tejto krajine, sa prezident Muhammad Husní Mubarak rozhodol zanechať post prezidenta republiky a poveruje Najvyššiu radu armádnych síl riadením krajiny. Nech nás Alah zehná a nech nám pomáha.“ To, čo nasledovalo po tomto vystúpení v Egypte, až veľmi pripomínalo atmosféru tých najkrajších dní novembrovej revolúcie 1989 v Československu.

Aj keď fakticky prevzala v krajine moc armáda, a teda by sa dalo hovoriť o vojenskom prevrate, ľudia v uliciach miest jasnali, čo bolo neklamným znamením toho, že viac dôverujú vojsku, ako nenávidenej polícii a štátnej bezpečnosti, ktoré násilne proti demonštrantom zasiahli. Bol to prejav prebudenej sebadomby občianskej spoločnosti, ktorej fragmenty sa udržali v 80-miliónovom Egypte aj napriek dlhej vláde jednej strany jedného muža. Bolo iba otázkou krátkeho času, kým iskra revolty preskočí z krajiny bájných pyramíd do susednej socialistickej džamahiriye plukovníka Muammara Kaddáfího.

Čaro nejasného pôvodu

Veľa nasvedčuje tomu, že pred spontánnym povstaním si dnes v moslimskom svete nemôže byť istá žiadna moc. V polovici februára došlo aj na pitoreskného diktátora s mentalitou teroristu. Nad Muammarom Kaddáfím sa od samého začiatku vznáša nejasný pôvod: oficiálne je potomkom libyjského beduína, po slovensky sedliaka Abu Meniara, iní zas tvrdia, že ho splodil korzický pilot Albert Preziosi, ktorého zostrelili v roku 1941 nad severnou Afrikou. Z lietadla sa katapultoval, zachránil si život a pred Nemcami ho skrývali beduini. V tom čase mal milostný pomer s dcérou jedného beduína a zo vzťahu sa mal narodiť práve neskorší vodca revolúcie. Nech už to bolo akokoľvek, jedno je spoľahlivo zdokumentované, a to že na vojenskú kariéru sa dal po tom, ako ho vyhodili z internátnej školy pre nepovolené organizovanie študentskej revolty. Keď vo vojenskom prevrate v roku 1969 zvrhol kráľa Idrisa, moc v Libyi prevzala vojenská junta na čele so zarytým odporcom monarchie Kaddáfím.

Hneď plukovník vysokého vzrastu a s ostrými črtami v tvári budil dlhé roky obdiv, neraz aj u početných malomeštičok zo Západu, ktoré si dnes vešajú na stenu mužský Sexy Xmas kalendár...

Takmer desať rokov po Maovej Červenej knihe zverejnil Kaddáfí v roku 1975 svoju Zelenú knihu téz islamského socializmu. Keď z nej naposledy citoval v nedávnom televíznom vystúpení, ktoré viacerí psychológovia označili za prejav psychopata, azda nik nepochyboval, že tento človek nemá kontakt s realitou. Za 42 rokov pri moci dokázal, že sa nezastaví pred ničím. Zoznam toho, v čom všetkom „mal prsty“ je veľmi dlhý a ani dnes sa neštíti zabíjať vlastných obyvateľov, ktorí mu jasne dávajú najavo, že jeho čas sa skončil.

Na koho sa plukovník Kaddáfí dnes môže spoľahnúť? Otázne je, koľko mu zostalo ešte verných vojakov z jeho 50-tisícovej armády. V každom prípade môže dôverovať svojim špeciálnym jednotkám. Jeho syn Chamis velí jednej z nich, obávanej Brigáde 32, ktorá je oveľa lepšie vyzbrojená než zvyšok armády. K tomu treba prirátať žoldnierov Panafrickej légie a Revolučné gardy rodinného klanu Kaddáfiovcov. Podľa rozličných odhadov by mohlo ísť o 10 až 30-tisícovú armádu. Ale už dnes možno označiť povstanie v Libyi za najkrvavejšie zo všetkých, ktoré práve prebiehajú v moslimskom svete. A to ešte nevieme, čoho budeme svedkami, ak sa pohnú masy tam, kde sa to vlastne všetko malo pôvodne začať, teda v Iráne...

• Slovenská republika bude podporovať všetky kroky vedúce k obnoveniu mieru a vytvoreniu slobodnej pluralitnej spoločnosti v Libyi. „SR sa zachová ako zodpovedný člen Severoatlantickej aliancie. Budeme konať zodpovedne,“ vyhlásil 20. marca minister obrany Lubomír Galko.

/ text a foto Pavol VITKO

Modelári z Malaciek sa nenechali šokovať

Takmer šesťdesiat plastikových modelárov so 160 modelmi sa v sobotu 26. februára zúčastnilo na 11. ročníku súťaže plastikových modelárov Plastic Shock 2011. Premiéru mali aj súťažiaci z východného Slovenska či z Brna.

Je veľmi dobré, ak sa súčasťou ozbrojených síl v rámci spolupráce s verejnosťou podieľajú aj na organizácii takýchto podujatí. Pritom niekedy, tak ako v Malackách, stačí poskytnúť priestory a nájsť ochotných usporiadateľov," povedal pri otvorení súťaže minister obrany Ľubomír Galko. Súťaž sa totiž konala v priestoroch malackej posádky a organizoval ju Klub plastikových modelárov Dopravného krídla Kuchyňa. Do Malaciek zavítal aj veliteľ Vzdušných síl SR generálmajor Martin Babiak, ktorý tu pred časom slúžil ako veliteľ.

Podujatie je tradične otváracou súťažou plastikových modelárov na Slovensku. Koná sa aj ako Memorál Grahama Wardella. Tento britský pilot zahynul pri leteckom nešťastí na leteckom dni SIAD v roku 1999 v Bratislave.

„Medzi modelármi bolo najviac tých, ktorí prezentovali svoje modely lietadiel. Ďalší súťažili s modelmi bojovej techniky či lodí. Tiež vystavovali diorámy, teda techniku umiestnenú v prostredí," zhodnotila Anna Nováková, spoluzakladateľka súťaže a metodická vedúca klubu (letcom bol aj jej manžel, ktorý zahynul pri leteckej havárii vojenského lietadla AN-24 v Hejciach v roku 2006). Spýtali sme sa jej aj na to, ako pred 11 rokmi vznikol názov súťaže:

„S myšlienkou jej založenia prišiel generálmajor Juraj Baránek, ktorý vtedy u nás velil. No a jeho zámer nás s majorom Štefanom Zemanovičom mierne šokoval... Takže preto Plastic Shock," zasmiala sa Anna Nováková, referentka personálneho manažmentu a zároveň medzinárodná rozhodkyňa raketových modelárov. „V Klube plastikových modelárov Kuchyňa má rozhodcovskú licenciu FIA šesť našich členov," dodal súčasný predseda klubu nadporučík Oto Vajs. Pokračuje: „Modelárov máme dve desiatky. Patrí k nim aj veliteľ

Dopravného krídla plukovník Peter Prokop. Jeho doménou, tak ako vo vojenskej službe, sú lietadlá. No vzhľadom na úlohu hostiteľa svoje modely tentoraz na výstave Plastic Shock neprezentoval."

„Vojaci a ich kolegovia v Malackách si zaslúžia poďakovanie, že takéto pekné podujatie dokázali zorganizovať aj napriek kríze. No a že sem medzi modelárov prišiel prvý raz aj minister obrany a dal súťaži oveľa väčšiu vážnosť – pred tým klobúk dole", zhodnotil Igor Miškolci z Alešíniec pri Nitre. Je to naša prvá výstava a je to super," krátko, no s nadšením konštatovali školáci Erik Kováč a Matúš Nvota z Malaciek. A čo vystavovali? Ako inak – inšpirovaní návštevami vojenského letiska v Kuchyni sa prišli popýšiť modelmi bojových lietadiel.

Poručička Sylvia Šebestian:

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto archív S. ŠEBESTIAN

Bežím pre radosť zo života

Vojenská profesionálka, Sylvia Šebestian, mamička a zároveň vytrvalostná bežkyňa, sa iba 11 mesiacov po pôrode zúčastnila na 87. Medzinárodnom maratóne mieru v Košiciach a Majstrovstvách Slovenska v behu na dlhé trate v Košiciach.

Sylvia vstúpila do ozbrojených síl v septembri 2007 ako čerstvá krv profesionálnych vojačiek. Po absolvovaní povinného vzdelávania a výcviku nastúpila ako poručička veliteľka 2. mechanizovanej čaty 1. mechanizovanej rotý 12. mechanizovaného práporu Nitra.

„S manželom som sa stretla, kde inde ako na bežeckých pretekoch. Bolo to v Banskej Štiavnici, v autobuse, ktorý nás viezol na miesto štartu," spomína Sylvia. „Už tam mi nasadil chrobáka do hlavy, aby som to skúsila v ozbrojených silách." Brali sa v auguste 2008. Ráno pred sobášom, keď sa nevesty zvyknú nervózne obliekať a líčiť, absolvovala táto dvojica 25-kilometrový bežecký tréning ako prípravu na košícky maratón.

Sylvia sa v ozbrojených silách rýchlo etablovala a ďalej rozvíjala svoje športové nadanie. Rodina však nenechala na seba dlho čakať. V septembri 2009 nastúpila na materskú dovolenku a 30. októbra 2009 sa narodil Patrik mladší. Pôrod zvládli spoločne s tatom bez komplikácií. Len tehotenstvo mala Sylvia od piateho mesiaca trochu rizikové. „Do toho času som bicyklovala a s mierou cvičila. Potom som absolvovala odber plodovej vody, ktorý dopadol dobre, ale musela som sa „prepnúť" do pokojného režimu. Nečinnosť ma umárala, ale čo by som neurobila pre naše vyčúžené bábätko?"

Bežkyňa po pôrode

Sylvia behala maratóny už pred narodením synčeka. Hneď ako to bolo možné, a teda po šiestich týždňoch po pôrode absolvovala prvý tréning. „Nebol to ťažký návrat, lebo beh milujem. Po bežeckej stránke som bola odýchnutá, a tak som si nabehala prvé kilometre. Veľa tréningov som absolvovala aj s malým Patrikom v bežeckom kočiari." Tri mesiace po pôrode absolvovala polmaratón v Bratislave. Jej ďalšími väčšími pretekmi bol maratón v Rajci, ktorý sa pre profil trate a letné obdobie považuje za najťažší na Slovensku. Konal sa v auguste, bolo horúco, 32 stupňov. Sylvia aj za týchto podmienok a krátko po pôrode skončila druhá, za reprezentantkou Maďarska. „Zabehla som lepší čas, ako som si naplánovala, a to ma motivovalo, aby som začala prípravu na Majstrovstvá Slovenska na maratóne v Košiciach," vysvetľuje svoje pohnútky bežať majstrovstvá. Pri malom Patrikovi nemala veľa času na tréning, a tak pred ním absolvovala sotva polovičnú prípravu z tej, ktorú mala v nohách v roku 2007, keď zabehla maratón v Bratislave za 2:59:06.

Maratón v Košiciach sa bežal 3. októbra 2010, teda 11 mesiacov po narodení malého Patrika. Konkurencia v kategórii žien bola veľká. Bežali tu bežkyne z Etiópie, Ruska, Kene. Slovenky, ktoré stáli proti Sylvi, boli takisto ťažkými súperkami. „Obávala som sa dvoch. Jedna je pre mňa ešte vždy ťažký oriešok, tak som vedela, že ak všetko dobre dopadne, mohla by som skončiť na druhom, respektíve treťom mieste medzi Slovenkami," hovorí Sylvia. „Mala som pri sebe môjho sparing partnera a manžela, ktorý odbehol celý maratón so mnou a vyburcoval ma na čas 3:14:32. Dobešla som druhá zo Sloveniek a celkovo som sa umiestnila na 5. mieste. To bolo pre mňa príjemné prekvapenie, lebo bežalo šesť top favoritiek a ja som medzi nimi určite nebola..."

Sylvia prezradila aj svoju tréningovú zostavu. „Behu sa momentálne venujem hodinu denne, popri ňom musím aj trochu posilňovať, pričom mi asistuje Patrik junior, a tak ho často využívam namiesto kotúčovej záťaže. S jeho pribúdajúcimi kilami sa zvyšuje aj záťaž na moje ruky. Na iné športy teraz nie je čas, ale keď môžem, tak si vyjdem na kolieskové korčule."

Vojenské týždňovkové manželstvo

Na začiatku vzťahu bývala Sylvia v Púchove a víkendy trávili Šebestianovci tam. Ešte pred sobášom absolvovala mladá poručička personálny pohovor v Trenčíne. Ponúkli jej funkciu veliteľky čaty, no prevelenie neschválili na brigáde v Topoľčanoch. Po sobáši sa presťahovala k manželovi do Košíc. „To už bol ťažší oriešok dochádzať z Nitry do Košíc. No keď chcú byť dvaja ľudia aspoň dva dni v týždni spolu, tak musia absolvovať aj toto cestovanie," hovorí Sylvia o systéme dochádzania, ktorý je realitou v množstve ďalších vojenských rodín. Momentálne sa rodinka sťahuje do Žiliny, kde slúži aj Sylviin manžel. Ona sa už v najbližšom čase chystá vrátiť do práce, znovu si zvyšovať kvalifikáciu a odbornosť a požiadať o prevelenie do Žiliny alebo Martina. „Nastáva čas znova začať vybavovať môj prestup. Viem, že to bude určite ťažké a zdĺhavé, ale musíme to skúsiť. Keď nie je v rodine dieťa, tak sa to dá zvládnuť na týždňovkách a po ubytovniach, ale s malým drobčekom si to neviem predstaviť," hovorí Sylvia. „Je predsa len lepšie, keď sa o dieťa starajú dvaja. Tak uvidíme, ako to všetko dopadne, či sa nám podarí žiť spolu, alebo to budeme musieť zvládnuť ja v Nitre a manžel v Žiline," nádeja sa Sylvia, odhodlaná dokázať, že je šikovná a uplatní sa aj v žilinskom 5. pluku. Na záver veliteľka čaty už len zaklincovala tvrdú vojenskú realitu: „Dúfam, že ak to dopadne tak, že týždňovky budú nevyhnutné a nebudeme môcť spolu vychovávať nášho syna, že neskončíme, ako sa skončilo veľa vojenských manželstiev. Všetci viete, o čom hovorím..."

Posledná partizánska zima

/ Pavol VITKO

/ foto autor a archív VF

Vladimír FRAŇO

Doďava: „Neviem, čo by oni robili s nami. Respektíve – viem. Veď fašistická jednotka SS Josef so štábom v Nimnici ešte v apríli 1945 zavraždila Lajoša Zbina a Pavla Klinčeka z Lednických Rovní za pomoc nášmu partizánskému oddielu. A nielen ich.

Celá rodina v horách

Vladimír Fraňo spolupracoval s partizánmi už od jesene 1944: „Od októbra sme boli v spojení s partizánskym oddielom patriacim do 2. čs. partizánskej brigády. Velil mu nedávno zosnulý generál v. v. Jozef Brunovský. Práve vtedy sa pohyboval v chotároch Lednice, Zubáka a Lazov pod Makytou...“ Vladimír Fraňo ozrejmuje, že v tomto prípade nešlo o ozbrojenú akciu proti Nemcom, ale o dolapenie vlastných: „Skupina Sovietov sa rozhodla bez dovolenia odísť z priestoru Starej Turej a priblížiť sa k postupujúcemu frontu. Velenie brigády zistilo, že zoberali aj ich jedinou vysielačku. Bez nej stratili kontakt s Hlavným štábom partizánskeho hnutia na Ukrajine. Oddiel poručíka Brunovského si chcel v noci oddýchnuť v osade Mladoňov. Po udaní proti nim vyrazilo komando Nemcov. V boji padli dvaja Sovieti a niekoľko Nemcov. Fašisti za to zastrelili 16 nevinných ľudí vrátane 12-ročného dievčaťa. Až na jeden dom bola osada Mladoňov vypálená. A tí s vysielačkou sa definitívne stratili niekde pri Veľkom Rovnom...“

Oblečenie, potraviny a informácie boli životne dôležité aj pre ďalšie partizánske skupiny. Na pomedzí Bielych Karpát a Javorníkov im pomáhal mladík Vladimír Fraňo aj s otcom Pavlom a s dvoma sestrami. „Do hôr odišla celá naša rodina vo februári 1945. Ja nie som žiaden hrdina. Ale isté je, že vtedy ešte nikto nevedel, či fašisti nebudú mať dosť síl „vyčistiť“ tamojšie hory – či sa ubránime a prežijeme.“

Rus Gleb Dimitrijevič Klagin (Griša), rodák z Kurska, bojoval v oblasti Starej Turej, kde pri Lubine padlo 17 príslušníkov brigády. S 20 partizánmi sa presunul nad Púchov do lednických a zubáckych lesov. „Dostali sme od neho odkaz, aby sme zorganizovali občanov ochotných zúčastniť sa na boji s nemeckými okupantmi. Do hôr sme odišli asi tridsať,“ spomenie V. Fraňo. Tak vznikol partizánsky oddiel, ktorý niesol meno Kotovský. Jeho členmi bol aj Vladimírov otec, mama a dve sestry. Pôsobili medzi Vlárskym priesmykom a Horným Lidečom. Prepadli špeciálny objekt v Strelenke, kde skúšali a zastreľovali zbrane z považských zbrojoviek. To im ešte strážne vydali výzbroj aj muníciu bez boja. Napádali vlakové transporty z Dubnice a Považskej Bystrice. Tie na Moravu a do Čiech odvážali zbrane a potraviny. Neskôr aj demontované strojné zariadenia z fabrik. Viackrát prerušili železnicu na

„Ozbrojený oddiel Hlinkovej gardy dorazil do krčmy u Plánkov v Lednici niekedy vo februári 1945. Pred protipartizánskou akciou sa chceli posilniť. Nabráť odvahy, hrdinovia! Obkľúčili sme ich. Pritom my sme tých gardistov len odzbrojili a vyzuli. Zbraní sme mali málo a dobré čižmy boli v tej zime vzácny artikel. Navyše sme ich varovali, že ak sa v našich horách zjavia ešte raz, bude to naposledy...“ spomína na posledné mesiace odboja Vladimír Fraňo z Púchova.

Gleb KLAGIN

trati Horní Lideč – Púchov, čím Nemcom sťažovali zásobovanie. No potrebovali sa zísobit aj sami. Keď vojaci wermachtu hnali živý rekvirovaný dobytok zo Slovenska do Čiech na spracovanie, podarilo sa im zlikvidovať strážu. Kravy následne rozdelili po gazdoch na samotách. Tí si ich mohli dojsť, až kým na ne postupne prišiel čas. Poslúžili ako proviant pre partizánov. „A fašistom sme ukoristili aj nakradnuté kone. Až do konca vojny som na jednom z nich jazdil,“ povie hrdó.

SS Jagdgruppe „Josef“ a Hlinkova mládež

„V horách nad Púchovom už nás bolo asi 70 partizánov. Následne sa k nim pridalo niekoľko desiatok zbehov z maďarskej armády s plnou výzbrojou. Vráťane dolnozemských Slovákov z okolia Nového Sadu. Skrátka, koncom vojny začínalo byť v horách husto. Raz k nám prišla neznáma žena a muž. Naši ich podrobne prehladli. Našli u nich jed. Pri vypočúvaní priznali, že sa mali dostať do našej poľnej kuchyne a otráviť nás. Aj podľa materiálov, ktoré sme u nich našli, boli preukázateľne komplici Nemcov. Zrejme krutej SS Jagdgruppe „Josef“, ktorej veliteľstvo vtedy sídlilo v neďalekej Nimnici. Tí dvaja v ten deň neskončili dobre...“

Jednotka SS Josef, ktorá sa začala formovať v septembri 1944 v Bratislave, bola fanatická až do konca vojny. Jej členmi boli aj desiatky Slovákov. „Krátke pred príchodom frontu popravili za pomoc nášmu oddielu Ľudovíta Holíčku a Juraja Lacku, ako aj bratov Kvocerovcov z Dolných Kočkoviec pri Púchove. „Jednému z bratov strela do týla prešla prednou časťou tváre. Nepoškodila však mozog. Zo svojho hrobu, spod plytkej vrstvy zeme a listia, sa vyhrabal. Za pomoci žandára Jurisu prežil. O krutom priebehu väznenia a vypočúvania nám rozprával až po vojne...“

Partizáni spávali v kolibách z čečiny, v ktorých bolo aj ohnisko. Piecka hriala len na veliteľstve oddielu. Mali aj niekoľko vojenských stanov, ale tie využívali pri presunoch...

Až do príchodu frontu 2. mája 1945 chránili horské osady a napádali transporty. Vladimír Fraňo sa nás potom s úsmevom spýtal, či vieme, prečo je jeho partizánsky veliteľ Klagin na svojej najznámejšej fotografii oblečený v gardistickej uniforme. Hneď aj odpovedá: „Exponenti ľudáckeho režimu sa začali báť postupujúcej Červenej armády. Pred koncom vojny sa chcel ukryť v horách oddiel Hlinkovej mládeže. Tam sme však boli pánmi my. Naše hliadky ich na čele s gardistickým veliteľom Podskočom vypátrali. Dokonca tvrdili, že sa chceli pridať k partizánom. Isté – boli by dôvody vybaviť to s nimi rýchle a na mieste. Ale – boli medzi nimi aj naši rovesníci... Opäť sme ich len odzbrojili, vyzuli. No a niektorých aj vyzlekli z

uniformiem. Moja mama a sestry sa síce okrem varenia starali o odšívnenie a pranie odevov, ale po niekoľkých mesiacoch v horách bol dôvod prezliecť sa do čohosi lepšieho...“

Gulag pre Sovietsa, väzenie pre Slováka

Po vojne sme sa s otcom snažili dlho skontaktovať s našim priateľom Grišom Klaginom. No ako keby sa prepadol...“ spomína. Neprepadol sa. Napriek zásluhám takmer zomrel v sibírskom gulagu. Jeho spolubojovník Fraňo vysvetľuje: „V roku 1941 padol Klagin do zajatia. Za dramatických okolností sa mu podarilo utiecť. Pridal sa k partizánom v Poľsku. Po špeciálnom výcviku ho Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia vyslal rovno do ohňa. Na pomoc Slovenskému národnému povstaniu, kde bojoval ako hrdina.“ Stalinova podotrieťavosť voči tým, čo padli do zajatia, bola však paranoidná. Klagin trpel v gulagu päť rokov. Na Slovensko sa dostal až na výročie osláv 20. výročia SNP. Stal sa čestným občanom Zubáka, Lednických Rovní i Myjavy.

Neľahké časy čakali aj Vladimíra Fraňa. Súviseli s armádou. V roku 1952 ho povolali ako odborníka na elektrotechniku na vojenské cvičenie. Doba? Na neurčito! Šesť mesiacov ho v Prahe pripravovali na obsluhu sovietskych radarových staníc. „Po odchode sovietskych poradcov som nastúpil na Rádiovú stanicu Zhúří pri Sušiciach na Šumave. Bol som tam jediný Slovák. Navyše doma som mal manželku a dve deti. Hoci sľúbili, že pre rodiny vybudujú dvojdomy a príbuzní prídu za nami, ostalo len pri sľuboch. A pri grobianskej ignorancii.“ V. Fraňovi bolo zrazu jasné, že jeho „cvičenie“ je navyše. Nepochodil so sťažnosťami u veliteľov, ani na ministerstve obrany. Odchod by sa rovnal dezercii a vlastizrade – a následnému dlhoročnému žaláru. Rodinu už mesiace nevidel. Psychický tlak bol neudržateľný. Pokúsil sa o samovraždu. Guľka z pištole kalibru 6,37 však preletela vedľa srdca. Tým sa to neskončilo: „Za tento čin ma vojenský súd v Prahe odsúdil na sedem mesiacov straty slobody. Odobrali mi hodnosť nadporučíka a ako vojaka ma vykopli do civilu...“

Hovorí, že v pražskej väznici boli politickí väzni zmiešaní s grázlami a so zúfalstvom. „Následne ma preložili do uránových baní v Hornom Slavkove. Fáral som aj napriek tomu, že mi pre poškodené nervy nefungovala ľavá ruka...“ Potom sa V. Fraňo usmeje: „Na lôžží skalú na vozík jednou rukou sa takmer nedalo. Tak veľmi som sa snažil pridržať si tie kamene uránovej rudy aj druhou rukou, až som ju napokon rozhyľbal. Azda tomu pomohla aj tá rádioaktívna banská voda, od ktorej sme boli vždy premočení. Skvelá rehabilitácia...“ Pri ďalších slovách sa nesmeje: „V Hornom Slavkove nás bolo asi 400. Veľa spoluväzňov bojovalo na západnom fronte a boli medzi nami aj partizáni. Nesmierne ma zamútilo, keď som sa dozvedel, že vo vykonštruovanom procese odsúdili môjho partizánskeho veliteľa Jozefa Brunovského. 19-ročné väzenie dostal za skutky, ktoré nikdy nespáchal. V Leopoldove dokonca sedel s ľudáckym exponentom Alexandrom Machom. Po deviatich rokoch ho síce na amnestii prepustili, ale bola to obrovská krivda.“

Epilóg

Od roku 1954 až do dôchodku v roku 1986 pracoval V. Fraňo v Matadore Púchov. Bol aj vedúci automatizácie a mechanizácie v oblasti výrobných technologických zariadení. Pôsobil tiež ako vedúci púchovského futbalového Áčka. Bol tajomníkom Okresného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Ako nestraník viac nemohol. Dnes hovorí: „Usilujem sa pochopiť aj ľudí, ktorí neprešli hrôzami vojny. A netvrdím, že v SNP sa nediali aj krivdy. No podstata nášho Povstania je jednoznačne pozitívna. Národ vystúpil proti ľudáckej politike, proti totalite a fašizmu. A bojoval proti presile. A keďže som denne pri počítači, čoraz častejšie vidím, akým nebezpečenstvom sa stáva neofašizmus. Šíri sa a je nevyhnutné ho zastaviť. Preto sa veľmi teším, najmä keď si kliknem na stránku ministerstva obrany. Alebo keď si na „nete“ otvorím časopis OBRANA. Vojaci a ministerstvo obrany stavajú na tradícii boja za slobodu a proti fašizmu – a to je dôležité.“

A ešte niečo. Duševne svieži a fyzicky vitálny 85-ročný Vladimír Fraňo venoval posledné desaťročie väčšinu svojho času príprave publikácie o protifašistickom odboji v okresoch Púchov, Ilava a Považská Bystrica. Verí, že sa mu ju podarí vydať.

„Najbližšími ľuďmi nám boli slovenskí bojovní druhovia – veliteľ brigády Jozef Brunovský... a samozrejme, znamenitá partizánska rodina Fraňovcov. Pavel Fraňo bol v našej brigáde spolu so svojou rodinou. S manželkou Annou, našou partizánskou matkou. S dcérou Anuškou, oduševnenou nebojácnu rozviedičkou, s dcérou Milkou – ošetrovateľkou a so synom Vladom – rozviedčikom. Partizánsky otec – tak sme volali Pavla Fraňa za úprimnú otcovskú starostlivosť, ktorú nám prejavoval v našom ťažkom partizánskom živote. (Gleb Klagin: Na brehoch Váhu, in: Od Karpát do Normandie, vyd. Prapor, Charkov, 1965)

Medailový víkend

/ Pavol VITKO

/ foto archív VŠC DUKLA, Ján MIŠKOVIČ

Zlato a dva bronz za prvý marcový víkend – to je skvelá bilancia športovcov VŠC Dukla Banská Bystrica z najprestížnejších športových podujatí.

Desiatnik Peter Pelach zvíťazil 5. marca na ME v streľbe zo vzduchových zbraní v disciplíne bežiaci terč. V družstvách skončili „kancári“ na piatom mieste (spolu s rotmajstrom Miroslavom Jurčom a rotmajstrom Petrom Plánovským). Pištoliar rotný Juraj Tužinský bol vo svojej kategórii ôsmy. V družstvách pištoliar (aj Ján Fabo a Pavol Kopp – tí však nie sú členovia Dukly) skončili štvrtí a vytvorili nový slovenský rekord. Od bronzu ich delil iba menší počet stredových desiatok.

Piaty marec bol úspešný aj pre trojskokanku Danu Velďákovú. Na 31. halových majstrovstvách Európy v ľahkej atletike v Paríži získala bronz v trojskoku výkonom 14,39 cm. Obhájila pozíciu pred dvoch rokov z Turína. „Ukázalo sa, že trénerova stratégia bola dobrá a načasoval všetko tak, aby mi forma gradovala práve na európskom šampionáte,“ povedala na adresu Radoslava Dubovského.

Na majstrovstvách sveta v biatlone v ruskom Chanti Mansijsku Anastasia Kuzminová získala bronzovú medailu v šprinte. Netrafila jeden terč. Na favoritku a víťazku Magdalenu Neunerovú z Nemecka

stratila 40 sekúnd. Najúspešnejšia športovkyňa Slovenska aj Dukly Banská Bystrica za minulý rok mala vynikajúcu pozíciu aj v stíhacích pretekoch. Štartovala z tretieho miesta. Mala však veľmi zlú streľbu. Netrafila 6 z 20 terčov. Je skvelé, že i tak dokázala udržať 6. miesto. Výborne zabodovala Jana Gereková, ďalšia reprezentantka Dukly. Azda nikto nečakal, že po 17. mieste v šprinte skončí v stíhacích pretekoch ôsma. A to ešte v poslednej streľbe postojacky netrafila dva terče.

Jana GEREKOVÁ

Peter PELACH (v strede)

Colt M1911 storočný

Je to bezpochyby svetový unikát a jeho rekord v dĺžke služby už sotva niekto prekoná. Do výzbroje US Army ho prijali 29. marca 1911 a až v roku 1985 svoj trón prenechal talianskej Berette M92, hoci niektoré zložky amerických ozbrojených síl ho používali až do roku 1990 a niektorí vojaci sa s ním nerozlúčili dodnes. Pochopiteľne, nie s pôvodným 100-ročným „deduškom“, ale s niektorým z jeho vnukov a pravnukov, ktorí stále využívajú jedinečný mechanizmus Johna Mosesa Browninga.

Samonabíjacia pištoľ Colt M1911 pracuje na princípe spätného rázu, ktorý po výstrele opäť natáhuje záver. Už v okamihu výstrelu nastáva krátky pokles zadnej časti hlavne, ktorej výstupky vyskočia z puzdra záveru a otvoria ho. Do nábojovej komory vkladá nový náboj, hlaveň sa vráti do pôvodnej polohy, jej výstupky opäť záver zamknú a zbraň je pripravená na ďalší výstrel. Colt M1911 na náboj .45 ACP prijali do výzbroje počas americko-filipínskej vojny (1898 – 1913), keď sa ukázalo, že krátke zbrane na náboj .38 Long Colt nie sú v džungli dostatočne účinné. Po skúsenostiach z 1. svetovej vojny začiatkom 20. rokov minulého storočia vznikol model Colt M1911 A1 s nepatrne upraveným palečníkom kohútika a väčšou ostrohou i tzv. dlaňovou poistkou na chrpbte rukoväti. Manuálna poistka, záchyt záveru a vypúšťač zásobníka na 7 nábojov zostali nezmenené na ľavej strane tela zbrane. Takto upravený Colt M1911 A1 sa už prakticky nezmenil do konca svojej „kariéry“ a o jeho kvalitách svedčia i viaceré licenčne vyrábané

(day)
foto archív autora

klony, ako napr. nórsky Mo 1912 alebo britský RAF na náboj .455 Webley & Scott, či napodobeniny, z ktorých najznámejšie sú španielske Llama a Star, mexický Obregon, brazílsky Imbel a argentínska Hafdas.

Najnovšie trendy na IDET-e

11. ročník Medzinárodného veľtrhu obrannej a bezpečnostnej techniky IDET 2011 chce predstaviť najnovšie trendy v uvedenej oblasti. Uskutoční sa 10. až 13. mája v Brne. Zároveň sa bude preliňať s Medzinárodným veľtrhom požiarnej a bezpečnostnej techniky PYROS/ISF. Ten sa bude v Brne konať 12. až 14. mája. Organizátori tak chcú ponúknuť návštevníkom komplexný prehľad v rámci vojenskej a civilnej bezpečnosti. Na veľtrhu sa zúčastní aj náš rezort obrany.

IDET sa koná v Brne vždy každý druhý rok a strieda sa s bratislavským veľtrhom IDEB.

pv

Slovník anglicko slovenský

aquiline - orlí
debar - zabrániť, vylúčiť
moisture - vlhkosť
mole - materské znamienko
husky - zastreto, zachrípnuto
hustle - ponáhľať sa, letieť, rútiť sa
icebreaker - ľadoborec
infantile - detinský
infallible - neomylný, spoľahlivý, účinný
infect - nakaziť, kontaminovať, zamoriť
moldy - plesnivý
inertia - zotrvačnosť, neschopnosť pohybu, nevládnosť
metropolis - metropola, veľkomesto, hlavné mesto
perilously - nebezpečne
mock - vysmievať sa, zosmiešňovať
modest - skromný, mierny
amplify - rozhovoriť sa, rozviesť (myšlienku)
enforceable - vynútiteľný
hurdle - prekážka
marginal - okrajový, bezvýznamný
moneyed - zámožný, majetný, bohatý
hooter - húkačka, klakson, siréna
alter ego - dôverný priateľ, druhé ja
altercation - hádka, výmena názorov
otherness - odlišnosť, iný pohľad na svet

Civilné a služobné

/ npor. Peter GARAJ

Dnes sa vrátíme k problematike elektronickej pošty a sociálnych sietí, ale pôjdeme na to z iného konca. V základnom poriadku 3 článku 7 ods. sa píše: Vojak je povinný nepoužívať bez povolenia veliteľa vo vojenských objektoch súkromné záznamové zariadenia. Súkromným záznamovým zariadením si môžeme predstaviť také zariadenia, ktoré dokážu vytvárať záznamy a sú v našom osobnom vlastníctve. Do tejto kategórie patria napríklad mobilné telefóny, diktafóny, kamery, fotoaparáty a notebooky či iné počítače.

V mojej práci sa pravidelne stretávam s tým, že mi niekto poslať pracovné veci zo súkromného e-mailu. Takýmto konaním sa vojenské veci dostávajú na verejnosť a môžu rezortu obrany spôsobiť neprijemnosti. V extrémnom prípade, za predpokladu že sa na verejnosť dostane informácia chránená osobitným zákonom (informácia klasifikovaná ako V, D, T, alebo TP, telekomunikačné tajom-

stvo, alebo osobný údaj), môže byť dotýčný postihnutý (nie len) za porušenie zákona.

Mne však prichádza na um kopa ďalších otázok. Ako to, že sa niekto z vojenskej siete dostane na externý e-mailový server, keď to bolo (a stále je) zakázané v celej rezortnej

sieti? Má azda na pracovisku iný ako vojenský počítač? Prenáša informácie z rezortnej siete do svojho súkromného počítača? Alebo nedá všetko spracúvať na svojom súkromnom počítači? Mali sme málo stratených USB kľúčov s citlivými informáciami? Prejdeme teraz na vyššie formy úniku informácií?

Jedna z prvých poučiek, ktoré sa ľudia pre mediálnu komunikáciu učia, je, že neexistuje žiadne „off record“, teda mimo záznam. Každá informácia, ktorá sa vysloví, sa niekde využije. Či už to bolo povedané „mimo záznamu“, alebo nebolo. Rovnaké pravidlo platí aj pre e-mailovú komunikáciu. Ak sa niečo raz pošle mimo naše siete, daná informácia sa môže objaviť hocikedy a hocikde.

Naša doména je dostupná v každom našom útvere. Každý veliteľ by si mal zabezpečiť, že sa vojenská agenda bude spracúvať len na rezortných technických prostriedkoch. Treba si uvedomiť, že hoci bezpečnosť ide vždy na úkor používateľa, nesmie byť chápaná ako prekážka. Bezpečnosť je predsa základným kameňom ozbrojených síl a my prví by sme mali chápať jej podstatu, ktorou nie je znepriemňovanie života, ale jeho ochrana. To platí aj pre ochranu našej siete, technických prostriedkov a informácií na nich spracúvaných.

Ja maily, ktoré prišli z civilných e-mailových adries ignorujem a nepovažujem za dôveryhodné žiadne informácie, ktoré prišli týmto spôsobom. Rovnako nepovažujem za dôveryhodné telefonáty, ktoré prichádzajú z civilných, alebo mobilných telefónov. Ak aj vy dostanete e-mail z adresy, ktorú nepoznáte, mali by ste sa zamyslieť skôr, ako začnete konať.

Poháre v stolovaní

/ kpt. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Určite budete súhlasiť, že kvalitu nápoja neurčuje len vôňa a chuť, ale aj samotný vzhľad nápoja, ktorý sa má podávať v priehľadných, tenkostenných pohároch, najlepšie z bezfarebného skla, ktoré nám presne ukáže farbu nápoja. Tvar pohára by mal byť prispôbený podľa toho o aký druh nápoja ide.

Poznáme niekoľko druhov pohárov:

- Poháre na vodu – väčšinou sú bez stopky, ale môžu byť aj so stopkou.

Poháre na vodu s obsahom do 2 dcl môžu byť k jedlu a poháre na vodu ku káve, destilátom alebo likérom zasa do 1 dcl.

- Vínové poháre – sú v tvare kalicha a na stopke. Podľa druhu vína sa rozdeľujú na poháre na biele vína a červené vína. Poháre na biele vína sú menšie, od 1,5 dcl do 2 dcl, zvoncovitého tvaru a navrchu sa nezužujú. Poháre na červené vína sú väčšie, od 2 dcl, bruchatejšieho tvaru a navrchu sa zužujú.

- Poháre na pivo – väčšinou nemajú stopku, keď sú štihlejšie (2 dcl), sú bez uška, keď nižšie, majú uško (5 dcl). Ak sú na nízkej stopke, majú tulipánovitý tvar.

- Poháre na džús – mali by to byť poháre vyššie, so stopkou alebo bez nej, v objeme od 2 dcl do 3 dcl.

- Poháre na dezertné vína alebo vermúty – tieto poháre by mali byť menšie ako na biele víno (od 0,5 dcl do 1 dcl), na stopke alebo bez stopky.

- Poháre na šampanské – môžu byť viacerých tvarov, buď úzke a vysoké, alebo nízke v tvare misky alebo v tvare kužela.

- Poháre na kokteily – mali by to byť poháre plytké a na stopke.

- Poháre na Martini – bývajú plytké a kužeľovitého tvaru, s obsahom 0,5 dcl.

- Poháre na biely alkohol – sú užšie s objemom 0,5 dcl, ale môžu byť aj na vysokej stopke alebo bez nej.

- Poháre na whisky – mali by to byť poháre široké s rovnými stenami a hrubým dnom s objemom od 2 dcl do 3 dcl.

- Poháre na koňak – sú v tvare kalicha, ktorý sa smerom nahor zužuje. Poháre na koňak majú rôznu veľkosť tvar aj výšku stopky.

- Poháre na likéry – sú rozmanitých tvarov s malým objemom, mávajú nízke, ale aj vysoké stopky.

- Poháre na varené víno – sú to poháre rovných tvarov s objemom do 2 dcl, ktoré by mali byť zospodu chránené tak, aby sme sa nepopálili.

- Poháre na bowle – bowle býva pripravené v sklených misách, odkiaľ sa naberá do menších bruchatých pohárov s uškom.

- Karafy a džbány – bývajú rôznych tvarov, mávajú zväčša objem do dvoch litrov. Vínové džbány majú objem 2,5 dcl.

Poznávame pravdivo...

/ kpt. PaedDr. Jozef PALUBA

starší kaplán práporu RCHBO Rožňava

To, že vôbec poznávame a že poznávame pravdivo, umožňuje len Boh, ktorý je absolútnou pravdou.

Jar nám klope na dvere, príroda sa prebúdzá k novému životu a pozitívne ovplyvňuje každého jedného z nás opäť začať. V prírode cítime prítomnosť Stvoriteľa, ktorý sa nám takýmto spôsobom dáva poznávať, zároveň nás motivuje zamyslieť sa nad vlastným životom a pozýva nás k novému, krajšiemu a dokonalejšiemu životu. Každým rokom sme starší a skúsenejší, mali by sme byť aj múdrejší a hlbavejší v chápaní prirodzeného i nadprirodzeného života. K plnšiemu uvedomeniu si týchto skutočností neodmysliteľne patrí aj obdobie Svätého pôstu, ktorý vytvára priestor pre duchovný rozvoj osobnosti človeka, stíšením sa, kontemplovaním a vnímaním života smerom navonok i do vnútra.

Vidíme a cítime, ako Boh úžasne a tajuplne pôsobí v našom osobnom živote, ale i navonok okolo nás, a to v každom ročnom období a vôbec každý deň. Vrcholom udalostí Božieho pôsobenia a završenia Božieho prísľubu boli udalosti, ktoré si pripomínáme po uplynutí pôstneho obdobia, keď nám Boh definitívne otvára cestu spásy a dáva ďalšiu motiváciu k novému nadprirodzenému životu a dosahovaniu tohto cieľa, teda večného života.

Toto nech je pre nás veľkou výzvou neustále napredovať a obdobie jari, spojené so slávením najväčších kresťanských sviatkov, nech v nás evokuje nadprirodzený rozmer a krásu Stvoriteľa, a chuť hľadať Ho i poznávať.

Johann Wolfgang Goethe

*Svet je taký prázdny,
keď myslíme len na hory,
rieky a mestá.
Vedieť však sem-tam o niekom,
kto je s nami zajedno,
s kým tiež môžeme mlčky žiť,
to nám zrazu robí
zo širokého sveta
zaľudnenú záhradu.*

Prednávratové obdobie a obdobie návratu

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Posledný – šiesty mesiac nasadenia predstavuje tzv. prednávratovú fázu. Hoci sociálno-psychologická atmosféra medzi vojakmi je skôr pozitívna, pracovná vojenská morálka je často uvoľnená.

Vojaci majú pocit, že pracovné činnosti sú tak dokonale zvládnuté, že ich už ani nie je možné zlepšiť a koniec koncov by to bolo aj tak zbytočné, keďže nasadenie sa omedľho skončí. Pracovné výkony môže naďalej sprevádzať vysoká chybovosť vinou zníženej koncentrácie. Pomerne častá je tiež neochota plniť jednoduché úlohy nad rámec pravidelnej rutiny – všetko sa zdá akoby navyše. Toto obdobie kladie vyššie nároky predovšetkým na schopnosť motivovania podriadených veliacimi.

Takéto správanie a prežívanie je pravdepodobne dôsledkom predchádzajúceho psychického vypätia. Svoj vplyv bude mať aj skutočnosť, že myšlienky vojakov sú už zamerané na život doma. Plánujú si návrat domov, stretnutie so svojimi blízkymi, niekedy uvažujú ako zlepšia svoju rolu manžela alebo rodiča. Hoci sa takýmto myšlienkam – snívaniu asi nemôžeme ubrániť, je dôležité si uvedomiť, že väčšinou predstavujú len ideál, ku ktorému sa môžeme priblížiť, ale ktorý sa pravdepodobne celkom nenaplní. Očakávanie, že po návrate domov pôjde všetko tak, ako sme si naplánovali, len komplikuje adaptáciu na domáce podmienky.

Veľa ľudí po návrate zažíva nepríjemné pre-

kvapenie z toho, že sa doma necítia celkom v pohode. Po relatívne dlhom období sklenikového života čakajú veľkú zmenu k lepšiemu a čoskoro sú sklamaní, cítia sa biedne a vyprázdnení, nič ich dostatočne nenaplní šťastím, partnerky sú iné, kamaráti sú iní, niet sa o čom baviť. Takéto pocity separácie, hnevu a nenaplnenia ich zastihnú v období, o ktorom niekoľko mesiacov snívajú (in: Dziačková, O.: Vojenská psychologie).

Pre čo najhladší priebeh adaptácie na domáce podmienky je potrebné prijať zmeny, ktoré vojak po návrate zaregistruje a neusilovať sa ich zvrátiť okamžite späť. Užitočná je vzájomná komunikácia medzi partnermi o nepríjemných pocitoch, ktoré zažívajú, a predovšetkým uvedomenie si skutočnosti, že takéto pocity sú len dôsledkom predchádzajúceho nasadenia, prežíva ich väčšina nasadených vojakov a približne do šiestich až ôsmich týždňov pominú.

Nezriedka býva problematická aj adaptácia na prácu. Vojaci bývajú kritickejší k niektorým vojenským povinnostiam, k výkonom svojich kolegov (predovšetkým tých, ktorí s nimi neboli nasadení), niekedy aj k nadriadeným. Často zažívajú pocity nedocenenia svojich skúseností. Aj tu platí, že takéto prežívanie časom pominie.

Hovorili aj o zbraniach

/ text a foto Pavol Vitko

Podmienkach výkonu duchovnej služby v ozbrojených silách rokoval 22. februára minister obrany Ľubomír Galko s generálnym biskupom Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (ECAV) Milošom Klátikom. Biskup v sprievode nového generálneho duchovného Ekumenickej pastoračnej služby Ozbrojených síl SR mjr. Miroslava Táborského otvoril otázku možného nosenia zbraní vojenskými duchovnými. „Tak, aby sa najmä vo vojenských operáciách mali možnosť v prípade nebezpečenstva brániť,“ spresnil Klátik. Hovoril aj o opätovnom nosení hodností vojenských duchovných, keďže v súčasnosti nosia na výložkách uniforiem len symbol svojej služby. Minister povedal, že túto otázku je možné riešiť v rámci súčinnosti s Ordinariátom Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, ktorý reprezentuje biskup František Rábek. Mjr. Miroslav Táborský bol menovaný do funkcie 1. januára 2011. Nahradil plukovníka Jaroslava Balockého, ktorý po 15 rokoch v uniforme odišiel do výslužby. V štruk-

túre ozbrojených síl pôsobí 7 duchovných, piati v policajnom zbore a traja v rámci Váženskej a justičnej stráže. Z nich sú siedmi príslušníci Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a dvaja sú pravoslávni. Poručíčka Vlasta Vetrecinová je príslušníčkou Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a od začiatku tohto roka je prvou ženou medzi duchovnými v ozbrojených silách.

Ľ. Galko, M. Klátik, mjr. M. Táborský

Štyri W-3PL Głuszec pre Poľsko

Spoľnosť AgustaWestland 11. februára oficiálne oznámila, že poľský výrobca PZL Świdnik, ktorý patrí pod jej krídla, dodal pre poľské pozemné sily štyri modernizované vrtuľníky W-3PL Głuszec (Tetrov hlucháň). Ide o viacúčelové bojové verzie pôvodného transportného stroja W-3 Sokol.

Kontrakt na výskum a vývoj prototypu W-3PL Głuszec, ktorý by zvýšil možnosti dovedy používaných vrtuľníkov Sokol, podpísali zástupcovia PZL Świdnik a poľského ministerstva obrany v roku 2003. Druhý kontrakt, podpísaný v roku 2006, už zahŕňal konkrétnu modernizáciu štyroch strojov z výzbroje poľských ozbrojených síl na verziu PL. V súčasnosti prebieha u našich severných susedov diskusia, či výrobca PZL Świdnik zmodernizuje na štandard Głuszeca pre poľské ozbrojené sily aj zvyšné stroje W-3 Sokol.

Viacúčelový stroj W-3PL Głuszec bol vyvinutý na základe skúseností, ktoré získali poľské vzdušné sily pri pôsobení v Iraku. Ide o hĺbkovú modernizáciu všetkých systémov pôvodného vrtuľníka Sokol, aby sa zvýšili jeho možnosti pôsobenia od prepravy vojakov, cez bojové operácie pátrania a záchranu (CSAR) až po útoky na pozemné ciele.

Głuszec je vybavený systémom automatického riadenia letu (AFCS), motormi so systémom digitálneho riadenia s úplným oprávnením (FADEC), kabínou s pri-

strojmi kompatibilnými pre pôsobenie v nočných podmienkach a multifunkčnými displejmi. Navigačné vybavenie zahŕňa inerciálno-navigačný systém s podporou GPS, Tacan, VOR/ILS, DME a digitálnu mapu. Všetky komunikačné, navigačné a zbraňové systémy sú úplne integrované. W-3PL Głuszec nezaostáva ani vo vybavení na vlastnú ochranu, má systémy identifikácie vlastný - cudzí IFF, výstrahu zachytenia radarom, senzory výstrahy pred infračerveným zameraním, výmetnice klamných cieľov. Zvýšená pancierová ochrana zahŕňa sedadlá posádky stroja, podlahy a dverí kabíny.

Vojaci s výstrojom a výzbrojou majú pri preprave k dispozícii sklápaceľné sedadky, vo verzii SAR má k dispozícii štyri ležadlá, lekársku výbavu, záchranárske zdvíhacie rameno a vyhľadávaci svetlomet. Použitie zbrane sú prepojené s jednotkou zameriavacieho systému (TV/FLIR, laserový diaľkomer a HUD displej) vrátane rakietnic, konformného podvesného kontajnera s 23 mm kanónom, systému na ukladanie mín štandardného s normami NATO a 12,7 mm guľometu v otočnej vežičke v prednej nosovej časti.

(rak)
foto AgustaWestland

Ozbrojené sily
Slovenskej republikyArmádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík a mesačník OBRANA v spolupráci s Komunikačným a tlačovým odborom Ministerstva obrany SR vyhlasujú pre žiakov základných škôl

10. ročník výtvarnej súťaže

Deti maľujú vojakov

Účastníci súťaže zašlú svoje práce spolu so spiatočnou adresou, telefónnym kontaktom a dátumom narodenia najneskôr do 30. apríla 2011 na adresu: Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava.

Autori najlepších prác v kategórii mladších a starších žiakov získajú hodnotné ceny. Ich práce uverejníme na internetovej stránke Ministerstva obrany SR. Zároveň ich pozveme na Deň detí s Ozbrojenými silami SR. Uskutoční sa 28. mája v Čadci, kde bude aj slávnostné vyhodnotenie súťaže.